

PAY SAHİPLERİNİN GENEL KURULDA TEMSİLİ

Perihan SELÇUK MAHMATLI

111615087

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HUKUK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
(EKONOMİ HUKUKU)

Prof. Dr. Veliye YANLI

2015

PAY SAHİPLERİNİN GENEL KURULDA TEMSİLİ

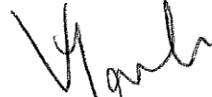
REPRESENTATION OF SHAREHOLDERS
IN GENERAL MEETING

Perihan SELÇUK MAHMATLI

111615087

Prof. Dr. Veliye Yanlı

:



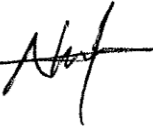
Doç. Dr. Gül Okutan Nilsson

:



Dr. Nusret Çetin

:



Tezin Onaylandığı Tarih

:

Toplam Sayfa Sayısı

: 117

Anahtar Kelimeler (Türkçe)

- 1) Pay sahibi
- 2) Genel kurul
- 3) Bireysel temsilci
- 4) Kitleysel temsilci
- 5) Sona erme

Anahtar Kelimeler (İngilizce)

- 1) Shareholder
- 2) General meeting
- 3) Individual representative
- 4) Institutional representative
- 5) Termination

Özet

Anonim şirket pay sahibinin kişisel hakları genel olarak, genel kurula katılma hakkı, oy hakkı, bilgi alma ve inceleme hakkı ve özel denetim isteme hakkı olarak sıralanabilir. Bu haklar TTK¹'nin ilgili maddelerinde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Bu haklardan genel kurula katılma hakkı, pay sahipliğinden doğan oy hakkı, özel denetim isteme hakkı, bilgi alma ve inceleme hakkı gibi diğer kişisel hakların kullanılması açısından öncelik taşıyan ve pay sahibinin kanun yollarına başvurmaksızın yatırımcısı olduğu şirketteki statüsünü koruyabilmesi için sahip olduğu temel ve vazgeçilmez bir haktır. Bu noktada, pay sahibinin şirket genel kurul toplantısına asaleten veya vekâleten katılması büyük önem arz etmektedir.

Çalışmamızda öncelikle pay sahibinin genel kurula katılma hakkını kullanmadaki isteksizliği ve buna bağlı olarak anonim şirketlerin genel kurullarında oluşan güç boşluğu sorununa değinilmiş; akabinde de, bu sorunun çözümlenmesinde pay sahiplerinin genel kurulda temsili kavramı incelenerek temsil türlerinin hukuki niteliği, TTK ile getirilen yeni temsilci türleri, bireysel ve kitlesel temsil kavramları, temsil yetkisinin sınırı, temsilcilerin işlevleri, hak ve yükümlülükleri, halka açık anonim şirketlere ve elektronik genel kurullara ilişkin özellikli durumlar açıklanmıştır. İlâveten, pay sahibi olmayan diğer hak sahiplerinin genel kurula temsilci aracılığıyla katılması, yetkisiz katılma sorunları ve temsil yetkisinin sona ermesi konularına yer verilmiştir. Çalışmamız, sadece anonim şirketlerin genel kurul toplantılarında pay sahiplerinin temsili konusuna ilişkin olup, diğer ticaret şirketlerine değinilmemiştir.

TTK'nın tasarı sürecinde ve yürürlüğe girmesi sonrasında mevzuat hükümlerinde birçok değişiklik olmuş ve çok sayıda ikincil düzenleme yürürlüğe girmiştir. Bu sebeple çalışmamızda, konuya ilişkin mülga ve yürürlükte olan hükümler karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

¹ Kabul Tarihi: 13.01.2011 RG. Tarihi: 14.02.2011 RG. No: 27846

Abstract

The personal rights of shareholders of joint stock companies in general, may be listed as the, voting right, right to demand information and review and right to request special audit. Such rights are regulated in detail under relevant articles of the Turkish Commercial Code. From these rights, the right to participate in general meetings is primary right in terms of exercise of other personal rights such as voting right, right to request special audit and right to demand information and review and is also a fundamental and irreplaceable right in order for the shareholder to maintain his status in the company as an investor without taking legal actions. Therefore, the participation of the shareholder in the general meeting in person or by proxy is of great importance.

In our study, we have first of all addressed the reluctance of shareholders to exercise their rights to participate in general meetings and the issue of vacancy of powers in general assemblies of joint stock companies arising thereof. Thereafter the concept of representation of shareholders in general meetings have been assessed in terms of analysis of this issue and the legal nature of proxy types, proxy types introduces by the Turkish Commercial Code, individual and institutional proxy concepts, limits of representation authority, functions, rights and obligations of proxies, special circumstances concerning publicly held joint stock companies and electronic general meetings have been explained. Additionally, the topics of participation by proxy of right owners other than shareholders in the general meetings, the issue of unauthorized participation and termination of representation authority has also been included. Our study only examines the topic of representation of shareholders in the general meetings of joint stock companies and does not address any other commercial companies.

Many amendments have been made to the legislation and secondary legislation has been introduced during the draft period and after the coming into force of the Turkish Commercial Code. Accordingly, our study has evaluated the abolished and applicable provisions concerning the subject matter comparatively.

İÇİNDEKİLER

I.	Giriş.....	1
II.	Genel kurula katılma hakkı ve güç boşluğu sorunu.....	4
A-	Genel kurula katılma hakkı.....	4
B-	Anonim şirketlerde güç boşluğu sorunu	7
1.	Güç boşluğu sorununun nedenleri.....	7
2.	Güç boşluğunun doğurduğu sorunlar	10
3.	Güç boşluğu sorununu çözmeye yönelik yöntemler	12
III.	Güç boşluğu sorununun çözümünde pay sahiplerinin genel kurulda temsili.....	12
A-	Bireysel temsil	17
1.	Adi temsilci.....	18
a)	Halka kapalı şirketlerde	19
aa)	Senede bağlanmamış paylar, nama yazılı pay senetleri ve ilmühaberler	19
bb)	Hamiline yazılı pay senetlerinde - açık ve gizli temsil	24
b)	Halka açık şirketlerde	26
aa)	Genel olarak.....	26
bb)	Temsil belgesinin içeriği	29
c)	Adi temsilde temsil yetkisinin sınırı ve talimat.....	32
aa)	Temsil yetkisinin düzenlenmesi ve “talimat” kavramı	32
bb)	Talimata aykırı oy kullanılması ve yaptırımı.....	34
2.	Tevdi eden temsilcisi	38
a)	Genel olarak.....	38
b)	<i>Proxy</i> sistemi ve Türk hukukundaki yansıması	40
c)	Tevdi edilen sıfatına sahip olabilecek kişi ve kuruluşlar	43
d)	Yetkilendirme	45
e)	Tevdi eden hak sahiplerinden talimat alınması	48
aa)	Özel talimat	49
bb)	Genel talimat	50
f)	Talimatların tevdi eden temsilcisine iletilmesi	51
aa)	Talimat bildirim formunun asgari unsurları.....	51
bb)	Talimat bildirim formunun bildirilmesi ve talimatların geçerliliği.....	52
g)	Tevdi eden hak sahiplerinden talimat alınmaması	54

h)	Temsilcilerin temsil ettiği payların şirkete bildirilmesi	57
i)	Tevdi eden temsilcisine verilen talimatların değiştirilmesi.....	59
B-	Kitlesel temsil	60
1.	Kitlesel temsil sisteminin getiriliş nedenleri ve yararları	61
2.	Kitlesel temsile ilişkin kuralların uygulanma alanı	63
3.	TTK bağlamında kitlesel temsil	64
a)	Organın temsilcisi	64
aa)	Kavram	64
bb)	Temsilcinin belirlenmesi	67
cc)	Pay sahibi tarafından yetkilendirilmesi.....	69
dd)	Ücret hakkı	70
b)	Bağımsız temsilci.....	72
aa)	Kavram	72
bb)	Temsilcinin belirlenmesi ve pay sahibi tarafından yetkilendirilmesi.....	73
cc)	Bağımsızlığın tespiti	75
dd)	Ücret hakkı	76
c)	Kurumsal temsilci	77
aa)	Kavram	77
bb)	Temsilcinin belirlenmesi	77
cc)	Pay sahibi tarafından yetkilendirilmesi ve ücret hakkı	80
d)	Kitlesel temsilcilerin yükümlülükleri.....	81
aa)	Bildirge yayımlanması.....	81
bb)	Bildirgeye uygun hareket etme yükümlülüğü.....	85
cc)	Temsil edilen payların şirkete bildirilmesi	87
dd)	Sır saklama yükümlülüğü	88
4.	SPK bağlamında kitlesel temsil	88
a)	Çağrı yoluyla vekâlet toplayanlar	89
aa)	Vekâlet toplama çağrısı ve bilgi formları	90
bb)	Pay sahibi tarafından yetkilendirilmesi.....	93
cc)	Temsil edilen payların şirkete bildirilmesi ve genel kurula katılma	94
dd)	Ücret hakkı	95
b)	Yönetim temsilcisi	96
IV.	Temsilci aracılığıyla genel kurula katılmada özellikli durumlar	97
A-	Pay sahibi olmayan oy hakkı sahiplerinin temsili.....	97
1.	İntifa hakkı sahibi	98

2.	Diğer hak sahipleri	100
B-	Genel kurula temsilci vasıtasıyla katılma zorunluluğu	102
1.	Kanuni temsil	102
2.	Müşterek temsil.....	103
C-	Birlikte temsil	104
V.	Temsilcinin genel kurul toplantısına katılmaması ve yetkisiz katılma	106
A-	Temsilcinin genel kurul toplantısına katılmaması	106
B-	Yetkisiz katılma	108
VI.	Temsil yetkisinin sona ermesi	110
A-	Geçerlilik süresi ve vekâlete konu işlemin sona ermesi.....	110
B-	Diğer sona erme sebepleri.....	112
VII.	Sonuç.....	115

KAYNAKÇA

Akbay	Direnç Akbay, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Limited Ortaklık Genel Kurulunun Toplanma ve Karar Alma Esasları, İstanbul, 2010.
Akyol	Şener Akyol, Türk Medeni Hukukunda Temsil, İstanbul, 2009.
Altaş, Şirketler	Soner Altaş, Yeni Ticaret Kanununa göre Anonim Şirketler, Mayıs, 2013.
Altaş, Temsil	Soner Altaş, Yeni Ticaret Kanununa göre Anonim Şirket Paysahiplerinin Kitlesele ve Bireysel Temsili, Bankacılar Dergisi, Eylül 2011, S. 78, s. 113-121.
Ansay	Tuğrul Ansay, Çağdaş Anonim Şirketlerin Sorunları ve Türk Anonim Şirketleri, Ankara, 1971.
Ayan	Özge Ayan, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 428. Maddesinde Düzenlenen Organın Temsilcisi ve Bağımsız Temsilci, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XVI, S. 3, Temmuz 2012, s. 1-46.
Bahtiyar/Hamamcıoğlu	Mehmet Bahtiyar, Esra Hamamcıoğlu, Yeni TTK'ya göre Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantıları, İstanbul, 2014.
Berle/Means	Adolf A. Berle, Gardiner C. Means, The Modern Corporation And Private Property, New Jersey, 1991.
Bilge, İnternet Aracılığıyla Katılım	Mehmet Emin Bilge, Pay Sahiplerinin Anonim Ortaklık Genel Kurullarına İnternet Aracılığıyla Katılımı, Ünal Tekinalp'e Armağan, C. 1, s. 219-235, İstanbul, 2003.
Bilge, İnternetin	Mehmet Emin Bilge, Anonim Ortaklık Genel Kurul

Kullanımı	Toplantılarında Temsilci Aracılığıyla Oy Vermede İnternetin Kullanımı, Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, C. VII, Haziran 2003, s. 341-367.
Bilgili/Demirkapı	Fatih Bilgili, Ertan Demirkapı, Şirketler Hukuku, Bursa, 2013.
Çeker, Hapis Hakkı	Mustafa Çeker, Anonim Ortaklık Payı Üzerinde Hapis Hakkı Bulunması Halinde Oy Hakkı Kime Aittir? (Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin Bir Kararı Münasebetiyle), Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 1996, C. XVIII, S. 4, s. 157 vd.
Çeker, Oy Hakkı	Mustafa Çeker, Anonim Ortaklıkta Oy Hakkı ve Kullanılması, Ankara, 2000.
Çeker, Vekalet Toplama	Mustafa Çeker, Halka Açık Anonim Şirketlerde Temsilci Aracılığıyla Oy Kullanma ve Pay Sahiplerine Çağrıda Bulunarak Vekalet Toplanması, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 1995, C. XVIII, S. 1-2, s. 173 vd.
Çetin	Nusret Çetin, Ortaklık Haklarının Elektronik Ortamda Kullanılması, Ankara Üniversitesi, Doktora Tezi, Ankara, 2006. (Yayınlanmamıştır.)
Çonkar	M. Halil Çonkar, Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sifatının İspatlanması, İstanbul, 2009.
Dağ	Üner Dağ, Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibi Açısından Oy Hakkının Kazanılması ve Kullanılması, İstanbul, 1996.
Dal	Seniha Dal, Halka Açık Anonim Ortaklıkların Genel Kurullarında Oluşan Güç Boşluğu Sorunu ve Elektronik Genel Kurullar, Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2008/I, s. 167-198.

Dover	Stephen H. Dover, Voting Rights and the Right to Vote, The Second Meeting of the Latin American Corporate Governance Roundtable Shareholder Rights and Equitable Treatment, 28-30 Mart 2001. http://www.oecd.org/daf/ca/corporategovernanceprinciples/1821828.pdf (E.T. 19.11.2014)
İnceoğlu	M. Murat İnceoğlu, Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil, İstanbul, 2009.
Karahan	Sami Karahan, Şirketler Hukuku, İstanbul, 2013.
Kaya	Mustafa İsmail Kaya, Pay Sahiplerinin Anonim Şirket Genel Kurulunda Temsil Edilmesi, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 2014, C. XXX, S. 4, s. 45-95.
Kendigelen, İntifa Hakkı	Abuzer Kendigelen, Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı, İstanbul, 1994.
Kendigelen, Değişiklikler	Abuzer Kendigelen, Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul, 2012.
Kendigelen, Hapis Hakkı	Abuzer Kendigelen, Anonim Ortaklık Payı (Pay Senedi) Üzerinde Hapis Hakkı ve Bu Hakka Konu Oluşturan Paya İlişkin Oy Hakkının Kime Ait Olduğu Sorunu, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 1997, C. XIX, s. 103 vd.
Kobler	George Ponds Kobler, Shareholder Voting Over the Internet: A Proposal For Increasing Shareholder Participation in Corporate Governance, Alabama Law Review, 1988, Vol. 49, No. 2, s. 673-700. http://www.law.ua.edu/pubs/lrarticles/Volume%2049/Number%202/kobler.pdf (E.T. 04.02.2015)
Kocayusufpaşaoğlu	Necip Kocayusufpaşaoğlu, Bir Yetki Belgesi ile

	Kanıtlanan Temsil Yetkisinin Geri Alınmasında Üçüncü Kişilerin İyiniyetinin Korunması Açısından BK m. 33/II, 34/III Ve 37 Karşısında BK. M.36/II'nin Uygulama Alanının Belirlenmesi, Prof. Dr. Haluk Tandoğan'ın Hatırasına Armağan, s. 207-230, Ankara, 1990.
Meyer/Dickerson	David I. Meyers, W. Brinkley Dickerson Jr., SEC Amends Rules Requiring Internet Availability of Proxy Materials, http://www.troutmansanders.com/sec-amends-rules-requiring-internet-availability-of-proxy-materials-03-02-2010/ (E.T. 08.12.2014)
Moroğlu, Genel Kurul	Erdoğan Moroğlu, Genel Kurul, Makaleler I, b. 2, s. 290-301, İstanbul, 2001.
Moroğlu, Hükümsüzlük	Erdoğan Moroğlu, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, İstanbul, 2014.
Moroğlu, Öneriler	Erdoğan Moroğlu, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler, İstanbul, 2012.
Moroğlu, Oy Sözleşmeleri	Erdoğan Moroğlu, Oy Sözleşmeleri, İstanbul, 2007.
Oğuzman/Öz	M. Kemal Oğuzman, M. Turgut Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, 2013.
Özdemir/Yiğit	Türkay Özdemir, İlhan Yiğit, Anonim Şirket Genel Kurullarında Pay Sahibinin Temsili ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, İstanbul, 2007, C.1, s. 433-466.
Özer	Işık Özer, Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul ve Genel Kurulun Elektronik Ortamda Toplanması ve Karar Alması, Başkent Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2006. (Yayımlanmamıştır.)
Özkorkut	Korkut Özkorkut, Anonim Şirketlerde Bağımsız Denetim, Ankara, 2013.

Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku (Eski)	Reha Poroy, Ünal Tekinalp, Ersin Çamoğlu, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, İstanbul, 2010.
Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku (Yeni)	Reha Poroy, Ünal Tekinalp, Ersin Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, İstanbul, 2014.
Pulaşlı, Elektronik Genel Kurul	Hasan Pulaşlı, Elektronik Ortamda Anonim Şirket Genel Kuruluna İlişkin Düzenlemelerin Evrimi ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunundaki Durum, Arslanlı Bilim Arşivi, 2011. http://arslanlibilimarsivi.com/internet-ortaminda-genel-kurul (E.T. 04.02.2015)
Pulaşlı, Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı	Hasan Pulaşlı, Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı ve Müeyyidesi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 71, S. 2, 2013, s. 335-345.
Pulaşlı, Oy Hakkının Kullanılması	Hasan Pulaşlı, Türk Ticaret Kanununa ve Tasarıya Göre Anonim Şirket Genel Kurullarında Oy Hakkının Kullanılması, Prof. Dr. Fikret Eren'e Armağan, Ankara, 2006, s. 785-811.
Pulaşlı, Şerh	Hasan Pulaşlı, Şirketler Hukuku Şerhi, Ankara, 2013.
Pulaşlı, Şirketler Hukuku	Hasan Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Ankara, 2013.
Reisoğlu	Seza Reisoğlu, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun Anonim Şirketler İle İlgili Başlıca Yeni Ve Farklı Düzenlemeleri, Abant, 2011. (Türkiye Bankalar Birliği, Tebliği)
Saka	Zafer Saka, Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul, İstanbul, 2004.

Songur	Damla Gülseren Songur, Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Temsili, Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2012. (Yayımlanmamıştır.)
Şener	Oruç Hami Şener, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, Ankara, 2012.
Tandoğan	Haluk Tandoğan, Türk Mesuliyet Hukuku (Akit Dışı ve Akdi Mesuliyet), İstanbul, 2010.
Tanrıver	Süha Tanrıver, Noterlik Açısından Vekalet (Temsil), Ankara, 2000.
Tekinalp, Güç Boşluğu	Ünal Tekinalp, Halka Açık Anonim Ortaklıkların Genel Kurullarında Oluşan "Güç Boşluğu" Sorununa İlişkin Çeşitli Çözümler, Öneriler ve Eleştiriler, Kubalı'ya Armağan, İstanbul 1974, s. 467-489.
Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları	Ünal Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, İstanbul, 2013.
Tekinalp, Tek Kişilik Ortaklık	Ünal Tekinalp, Tek Kişilik Ortaklık 1, Tek Payscaleli Anonim Ortaklık, İstanbul, 2011.
Tekinalp, Yönetime Katılma Sorunları	Ünal Tekinalp, Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Yönetime Katılma Sorunları, İstanbul, 1979.
Teoman, Oydan Yoksunluk	Ömer Teoman, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu, İstanbul, 1983.
Teoman, Oy Hakkı	Ömer Teoman, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na göre Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkı, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 2009, C. XXV, S. 3, s. 5-24.
Turanboy	Asuman Turanboy, Anonim Şirketlerde Temsilci Aracılığıyla Oy Kullanma ve Hissedarlara Çağrı Yoluyla Oyda Vekâlet, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1996, C. 45, S. 1-4, s. 427-438.

Ünal	Oğuz Kürşat Ünal, Sermaye Piyasası Hukuku ve Mevzuatı, Ankara, 2005.
Üreyen	Yegan Üreyen, Anonim Ortaklıkta Vekaleten Oy Kullanma ve Proxy Sistemi, Yüksek Lisans Tezi, Galatasaray Üniversitesi, İstanbul, 2005. (Yayımlanmamıştır.)
Vigreux	Pierre Vigreux, Anonim Şirket Ortaklarının Genel Kurul Toplantılarına İlgisizliği, İstanbul Barosu Dergisi, (Çev. Akar Öçal), C. 41, S. 3-4, s. 115-126.
Yalçınduran	Türker Yalçınduran, Vekalet Sözleşmesinde Ücret, Ankara, 2004.
Yanlı	Veliye Yanlı Yıldırım, Halka Açık Anonim Ortaklıklar Genel Kurullarında Vekaleten Oy Kullanma Konusundaki Yeni Düzenleme, Prof. Dr. Selim Kaneti'ye Armağan, s.112-118, İstanbul, 1997.
Yayla, Genel Kurul	Ümit Yayla, Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Yeni Sermaye Piyasası Kanunu Uyarınca Anonim Ortaklık Genel Kurulları/ Elektronik Genel Kurullar, İstanbul, 2013.
Yeşil/Alkan/Acarer	Sezen Yeşil, Mustafa Alkan, Tayfun Acarer, Yabancı Elektronik Sertifikaların Kullanımı, http://ueimzas.gazi.edu.tr/pdf/bildiri/58.pdf (E.T. 30.12.2014)
Yiğit	İlhan Yiğit, Anonim Ortaklık Genel Kurulunun İşleyişi ve Ortaya Çıkan Sorunlar, İstanbul, 2005.

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı geçen eserler
Alm. POK	Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu
altb.	Alt bent
b.	Bent
Bkz./bkz.	Bakınız
C.	Cilt
c.	Cümle
dn.	Dipnot
E.	Esas
EGKS	Elektronik Genel Kurul Sistemi
EGKS Yönetmeliği	Anonim Şirketlerde Elektronik Ortamda Yapılacak Genel Kurullara ilişkin Yönetmelik
EİK	5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu
ESHS	Elektronik Sertifika Hizmet Sağlayıcı
Eski BK	818 sayılı Borçlar Kanunu (<i>Mülga</i>)
Eski Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği	Sermaye Şirketlerinin Genel Kurul Toplantıları Ve Bu Toplantılarda Bulunacak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik (<i>Mülga</i>)
Eski SPK	2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu (<i>Mülga</i>)
Eski TTK	6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu
Eski Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği	Halka Açık Anonim Ortaklıklar Genel Kurullarında Vekaleten Oy Kullanılmasına ve Çağrı Yoluyla Vekalet veya Hisse Senedi Toplanmasına İlişkin Esaslar Tebliği (Seri: IV, No: 8) (<i>Mülga</i>)
E.T.	Erişim Tarihi
f.	Fıkra
HD.	Hukuk Dairesi
HGK.	Hukuk Genel Kurulu

Hissedarlar Direktifi	Borsada İşlem Gören Şirketlerin Hissedarlarının Bazı Haklarına ilişkin 2007/36/EC sayılı Direktif (http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:184:0017:0024:EN:PDF) (E.T. 29.12.2014)
Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği	Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik
İsv. BK	İsviçre Borçlar Kanunu
K.	Karar
m.	Madde
MERSİS	Merkezi Sicil Kayıt Sistemi
MKK	Merkezi Kayıt Kurulu A.Ş.
RG.	Resmi Gazete
RG. No	Resmi Gazete Numarası
S.	Sayı
s.	Sayfa
Serm. P.K.	Sermaye Piyasası Kurulu
SPK	6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu
T.	Tarih
TBK	6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TTK	6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
TTSG	Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi
vb.	ve benzeri
vd.	ve devamı
Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği	Vekaleten Oy Kullanılması ve Çağrı Yoluyla Vekalet Toplanması Tebliği (II-30.1)
Yarg.	Yargıtay

I. Giriş

Pay veya hisse kavramı, anonim şirketler hukukunun odak noktasını oluşturur² ve ortaklık sermayesinin belirli sayıda birim değere bölünmüş olan bir parçasını ifade eder. Anonim şirket bir sermaye şirketi olduğundan; pay, pay sahibinin anonim şirketteki hak ve borçlarının kaynağıdır. TTK'nın 486'ncı maddesinin birinci fıkrası gereği pay, şirketin kuruluşunda esas sözleşmenin veya sermaye artırımında ise arttırılan sermayeye ilişkin esas sözleşme değişikliğinin ticaret siciline tescil edilmesiyle doğar³. Anonim şirketlerde pay sahipliği hakları, payın sahibine değil paya bağlıdır. Böylece, paya kim malik olursa şirkette pay sahibi o olacak ve pay sahipliğinden doğan hakları da o kullanacaktır⁴.

Anonim şirketlerde pay sahiplerinin veya temsilcilerinin belirli bir gündemi görüşüp karara bağladığı, bilgi aldığı ve ortaklık işlerine ilişkin hakların kullanıldığı tek organ genel kuruldur⁵. Dolayısıyla pay sahibi, pay sahipliğinden doğan haklarını ancak genel kurulda kullanabilmektedir. Pay sahiplerinin iradeleri doğrultusunda alınan genel kurul kararı ise hukuki sonuç doğuran bir irade beyanıdır ve bir hukuki işlem niteliğindedir⁶. Genel kurulun açık tanımına TTK'da yer verilmemiş, ancak TTK'nın 407'nci maddesinde genel kurul "*Pay sahipleri şirket işlerine ilişkin haklarını genel kurulda kullanırlar.*" şeklinde ifade edilmiştir. Dolayısıyla genel kurulun, şirket işlerinin görüşüldüğü ve pay sahipliği

² *Pulaşlı*, Şirketler Hukuku, s. 505.

³ Payın doğumu için ayrıca senede bağlanmasına gerek bulunmamaktadır. Eski TTK'da payın senede bağlanmasının zorunlu olduğuna ilişkin açık bir hüküm bulunmamaktaydı. Ancak TTK'nın 486'ncı maddesinin ikinci fıkrası ile hamiline yazılı pay senetleri için senede bağlanması zorunluluğu getirilmiştir. Ayrıca, azlık istemde bulunursa nama yazılı payların da senede bağlanması zorunludur. Pay senedi bastırılması zorunluluğu getirilerek, kapalı anonim şirketlerde özellikle aile şirketlerinde pay senedini bastırılmaması ve dağıtılmaması yoluyla baskı yapılması, pay sahiplerinin bu sıfatlarını ispattan yoksun bırakılmaları, devir olanaklarının sınırlandırılması gibi hukuka aykırı yöntemlerin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

⁴ Pay kavramının çeşitleri ve ayrıntılı tanımları için bkz. *Pulaşlı*, Şirketler Hukuku, s. 505-524, *Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, s. 75 vd.; *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, Ortaklıklar Hukuku (Yeni), s. 545-546; *Bilgili/Demirkapı*, s. 471-485. Bazı hallerde pay sahipliğinden doğan haklar başkaca hak sahipleri tarafından kullanılabilir. Konuya ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm IV.

⁵ *Pulaşlı* genel kurulu tanımlarken "usulüne uygun çağrı üzerine" ifadesine yer vermiştir ancak anonim şirketlerde çağrısız genel kurul yapma imkanı bulunduğu göz önüne alınarak ifade metne alınmamıştır. Tanım için bkz. *Pulaşlı*, Şirketler Hukuku, s. 334; *Pulaşlı*, Şerh, s. 689.

⁶ *Pulaşlı*, Şirketler Hukuku, s. 334; *Pulaşlı*, Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı, s. 335.

haklarının kullanıldığı bir iç organ⁷ olarak kanunda ifade edildiği söylenebilir. Genel kurul bir iç organ olması sebebiyle, bazı istisnalar dışında şirketi dışarıya karşı temsil edemez ve kural olarak şirketin dış işleyişine ilişkin karar alamaz⁸. Bir karar organı olan genel kurul, şirket organları arasında bir üst organ niteliği taşımamaktadır ve yürütme organına ilişkin yetkileri kullanamaz⁹. *Tekinalp*, genel kurulun tüm yetki ve gücü kendinde topladığına ilişkin hâkimiyet teorisinin yirminci yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren terk edilmeye başlandığını belirtmektedir¹⁰. Bugün kabul edilen görüş, şirket organları arasında görev bölümü olması ve her bir organın sahip olduğu bazı yetkilerin devredilmez olması sebebiyle, tam anlamıyla olmamakla birlikte eşitlik teorisidir¹¹.

Genel kurul toplantısına tüm pay sahiplerinin etkin katılımı ve bilinçli bir şekilde oy kullanması şirketin pay sahipliği yapısına uygun olarak yönetilmesini sağlayacaktır. Bu sistem, temelleri 19. ve 20. yüzyılda atılan bugünkü anonim şirket yapısıyla uyumludur¹². Şöyle ki sistem, yöneticilerin ve yönetim politikalarının pay sahiplerince belirlenmesi ve akabinde faaliyet yılı içinde yürütülen çalışmaların sonuçlarının yine pay sahiplerince denetlenmesi

⁷ TTK m. 407 f. 2, Madde Gerekeçesi; *Pulaşlı*, Şerh, s. 670.

⁸ Genel kurul devamlı çalışan bir organ değildir. En az yılda bir defa olağan ve gerekli hallerde olağanüstü toplanır. Eski TTK'da yer almayan, TTK'nın 408'inci maddesi ve TTK'nın diğer ilgili maddeleri ile genel kurulun devredilemez görev ve yetkileri belirlenmiştir. Buna göre, genel kurulun devredilemeyen ve feragat edilemeyen görev ve yetkileri şunlardır; esas sözleşmenin değiştirilmesi, yönetim kurulu ve denetçilerin seçimi, görev sürelerinin ve ücretlerinin belirlenmesi, ibraları hakkında karar verilmesi ve görevden alınmaları, denetçilerin seçimi ve görevden alınması, finansal tablolara, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporuna, yıllık kar üzerinde tasarrufa, kar payları ile kazanç paylarının belirlenmesine, yedek akçenin sermayeye veya dağıtılacak kara katılması dahil, kullanılmasına dair kararların alınması, şirketin feshi, birleşme, bölünme ve tür değiştirme hakkında karar vermek, şirketin kendi paylarını iktisap edebilmesi veya payların rehin olarak kabul olunabilmesi için yönetim kuruluna yetki vermek, önemli miktarda şirket varlığının toptan satışı hakkında karar vermek, kanunda veya esas sözleşmede saklı tutulan diğer konular hakkında karar vermek.

⁹ Genel kurulun üst organ niteliğinde olduğuna ilişkin mehaz İsv. BK'nın 698'inci maddesi, 1991'de İsviçre şirketler hukukunda bazı düzenleme ve değişiklikler yapılmasına rağmen değiştirilmemiştir ve halen kanunda mevcuttur. Ancak bu hükme rağmen 1991 öncesi dönemden farklı olarak İsviçre öğretisinde de yönetim kurulu ve genel kurulun birbirini tamamlayıcı olduğu birbirlerine karşı alt-üst ilişkisi bulunmadığı görüşü benimsenmiştir. TTK da İsv. BK m. 698'de yer alan düzenlemeye yer vermemiş ancak İsviçre öğretisinde yer alan bu görüşü benimsemiştir. Bkz. *Karahan*, s. 519.

¹⁰ *Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, s. 256; *Poroy/Tekinalp/ Çamoğlu*, Ortaklıklar Hukuku (Yeni), s. 475.

¹¹ *Pulaşlı*, Şirketler Hukuku, s. 334; *Poroy/Tekinalp/ Çamoğlu*, Ortaklıklar Hukuku (Yeni), s. 475; *Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, s. 256; *Pulaşlı*, Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı, s. 335.

¹² *Dal*, s. 170.

düşüncesine dayanmaktadır¹³. Anonim şirketlerde pay sahipleri temel olarak iki ana gruptan oluşmaktadır: birinci grup “işletmeci pay sahibi”, ikinci grup ise “yatırımcı pay sahibi”¹⁴. Özellikle halka açık anonim şirketlerde bu iki grup belirgin bir şekilde ayrılmaktadır. İşletmeci pay sahibi doğrudan yönetim kadrolarında yer alarak şirketin yönetim ve kontrol gücünü elinde bulundurur. Yatırımcı pay sahibi ise birikimini pay senedi olarak değerlendirmiş, şirketten sadece kar beklentisi olan veya halka açık şirketlerde borsa seviyelerindeki iniş çıkışlardan kar elde etme beklentisi olan pay sahipleridir¹⁵. Bu noktada, pay sahiplerinin yönetsel hakları kullanmadaki isteksizlikleri ve asaleten veya temsilen genel kurula katılmamaları güç boşluğu sorununu oluşturmaktadır¹⁶. Ayrıca güç boşluğu sorunu, pay sahiplerinin çoğunluğu genel kurula katılmış olsa dahi, oyların bilinçli olarak kullanılmaması ve bilinçli karar alma ortamının oluşmasının maddi imkânsızlığı sebebiyle ortaya çıkan boşluğu da ifade etmektedir¹⁷. Türk Hukuku’nda, yönetim kurulunun seçimi ve dolayısıyla şirketin kontrolünün sağlanması TTK’nın 408’inci maddesi gereği genel kurulun devredilmez yetkileri arasında sayılmıştır. Bu bağlamda, faaliyet yılı için şirketin tüm işleyişini takip eden ve yöneten yönetim kurulunun yapısı, genel kurul toplantısına katılan ve yönetim kurulunun seçimi için oy kullanan pay sahipleri kompozisyonu ile paraleldir ve güç boşluğu halinde, şirket iyi organize olmuş becerikli bir azınlığın veya tesadüfi bir çoğunluğun veya şirket dışından bir gücün, örneğin pay senetleri kendisine tevdi edilmiş bir bankanın, hâkimiyetine girebilmektedir¹⁸.

Genel kurul toplantılarına ilgisizlik yeni bir durum değildir, Türk uygulamasında da yabancı ülkelerde de adeta bir gelenek haline gelmiştir¹⁹. Örneğin, Almanya’da ülkenin en önemli bankalarından olan *Commerzbank*’ın son

¹³ Tekinalp, Yönetime Katılma Sorunları, s. 7; Pulaşlı, Şerh, s. 694.

¹⁴ Pulaşlı, Şerh, s. 685; Pulaşlı, Elektronik Genel Kurul, s. 14.

¹⁵ Vigreux tarafından “geçici ortak” olarak adlandırılan bu pay sahipleri yarattığı güç boşluğuna ilişkin ayrıntılı açıklama için bkz. Vigreux, s. 122.

¹⁶ Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği’nin ekinde taslağı yer alan hazır bulunanlar listesine göre genel kurula katılma biçimi “asaleten” ve “temsilen” olmak üzere iki şekilde tanımlanmıştır.

¹⁷ Tekinalp, Yönetime Katılma Sorunları, s. 7.

¹⁸ Pulaşlı, Şerh, s. 686.

¹⁹ Vigreux, s. 114.

yıldaki genel kurul toplantı yetersayısı ortalama % 46,97 ve karar yeter sayısı % 23,50'dir²⁰. Bu halde şirket paylarının sadece dörtte birine sahip pay sahiplerinin bankanın işletme politikasını oluşturabileceği ve etkileyebileceği açıktır. Öğretide, ekonominin lokomotifi olan anonim şirket genel kurullarına olan bu ilgisizliği önlemek ve katılımı arttırmak için birçok yöntem önerilmektedir²¹. Bu yöntemlerin en önemlilerinden biri, pay sahiplerinin genel kurula temsilci aracılığıyla katılmalarına imkân tanınmasıdır²². Bu doğrultuda, çalışmamızda öncelikle anonim şirketlerin genel kurullarında oluşan güç boşluğu sorununa değinilecek, akabinde pay sahiplerinin genel kurulda temsili konusu açıklanacaktır.

II. Genel kurula katılma hakkı ve güç boşluğu sorunu

A- Genel kurula katılma hakkı

Anonim şirketler, TTK hükümlerine göre iki organdan oluşmaktadır: genel kurul ve yönetim kurulu²³. Günümüzde, tüm yetkilerin genel kurulda toplandığı görüşü büyük ölçüde terk edilmiş, bunun yerine yönetim kurulu ile genel kurul arasında yapılanma ve işlevlerine uygun olarak bir görev ve yetki paylaşımı olduğu görüşü hakimdir²⁴. Genel kurul TTK m. 408 gereği, yönetim kurulu üyelerinin belirlenmesi gibi şirket için hayati önem taşıyan konularda karar alma

²⁰ *Pulaşlı*, Elektronik Genel Kurul, s. 15 ve orada dn. 40'da anılan AG 1-2/2001, s. 164.

²¹ *Pulaşlı*, Elektronik Genel Kurul, s. 16; *Pulaşlı*, Şerh, s. 686; *P oroy/Tekinalp/Çamoğlu*, Ortaklıklar Hukuku (Eski), s. 506.

²² *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, Ortaklıklar Hukuku (Yeni), s. 489; *Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, s. 270; *Özdemir/Yiğit*, s. 435.

²³ Eski TTK döneminde, denetçi anonim şirketin zorunlu bir organı iken TTK'nın 397-406'ncı maddeleri arasında yer alan bağımsız denetçi şirketin organlarından biri değildir. Bağımsız denetçi ile şirket arasında sadece bir sözleşme ilişkisi bulunmaktadır. Bağımsız denetime tabi olacak şirketler, 28537 sayılı ve 23.01.2013 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Bağımsız Denetime Tabi Olacak Şirketlerin Belirlenmesine Dair Karar ile Bakanlar Kurulu tarafından belirlenmiştir. Kararda yer alan ölçütler 28941 sayılı ve 14.03.2014 tarihli Resmi Gazete'de yer alan Bağımsız Denetime Tabi Olacak Şirketlerin Belirlenmesine Dair Kararda Değişiklik Yapılması Hakkında Karar ile değiştirilmiş, akabinde 29254 sayılı ve 01.02.2015 tarihli Resmi Gazete'de yer alan Bağımsız Denetime Tabi Olacak Şirketlerin Belirlenmesine Dair Kararda Değişiklik Yapılması Hakkında Karar ile tekrar değiştirilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Özkorkut*, s. 264- 267.

²⁴ *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, Ortaklıklar Hukuku (Yeni), s. 475.

yetkisine sahip iken yönetim kurulu, şirketin yönetim ve temsil organı olarak genel kurulun yetkisine bırakılmayan tüm konularda yetkilidir. *Vigreux*, anonim şirket genel kurulunu demokratik bir cumhuriyetin parlamentosuna benzetmektedir²⁵. Yazara göre, genel kurul yasama organı iken yönetim kurulu yürütme organıdır. Dolayısıyla, anonim şirket organlarının sağlıklı işleyebilmesi ancak tüm pay sahiplerinin genel kurula katılması ve bilinçli bir şekilde oy kullanması ile mümkündür²⁶. Genel kurula katılma hakkı pay sahibinin şirkette söz sahibi olmak için kullanabileceği en temel haklardan biridir. Pay sahibi anonim şirketin karar organı olan genel kurul toplantısına katılarak şirketin yönetimi ve denetimi hakkında bilgi sahibi olacak ve pay sahipliğinden doğan oy hakkı, özel denetim isteme hakkı, bilgi alma ve inceleme hakkı gibi diğer yönetsel haklarını kullanacaktır²⁷.

TTK'nın 1534'üncü maddesi ile TTK'nın kenar başlıklarının metne dahil olduğu belirtilmiştir ve bu nedenle herhangi bir maddeyi yorumlarken maddenin kenar başlığı ve üst başlığı önem taşımaktadır. “*Genel kurula katılma hakkı*” başlıklı TTK'nın 425'inci maddesinin üst kenar başlığı “*pay sahibinin kişisel hakları*” şeklindedir ve bu doğrultuda, genel kurula katılma hakkının pay sahibinin kişisel haklarından biri olduğu açıktır. Bu niteliği ile vazgeçilmez bir hak olan genel kurula katılma hakkı, pay sahibinin kanun yollarına başvurmaksızın yatırımcısı olduğu şirketteki statüsünü koruyabilmesi için yegane yöntemdir²⁸. Genel kurula katılma hakkı bir üst kavram olup, genel kurula girme, söz alıp konuşma, öneride bulunma ve gereğinde oy kullanma ve olumsuz oy verildiğini tutanağa yazdırma haklarını da içerir²⁹. Tek pay sahipli anonim şirketlerde genel kurulun tüm görev ve yetkileri tek ortağa aittir ve bu sebeple tek pay sahipli bir anonim şirketin genel kurul toplantısı ile çok pay sahipli bir anonim şirketin genel kurul toplantısı arasında usulen bir farklılık bulunmamaktadır³⁰.

²⁵ *Vigreux*, s. 112-113.

²⁶ *Dal*, s. 167; *Özdemir/Yiğit*, s. 435.

²⁷ *Pulaşlı, Şerh*, s. 689; *Yanlı*, s.112.

²⁸ *Dover*, s. 2.

²⁹ *Pulaşlı, Şerh*, s. 728.

³⁰ *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku (Yeni)*, s. 523; *Pulaşlı, Şerh*, s. 712.

Genel kurula katılma hakkı ile oy hakkı çoğu zaman birlikte kullanılan birbirine çok yakın kavramlardır. Genel kurula katılma hakkı oy hakkının bir ön koşulu olmakla beraber, oy hakkı genel kurula katılma hakkının bir ön koşulu değildir³¹. Örneğin, pay sahibi genel kurula katılmakla beraber oy hakkı bulunmasına rağmen oy kullanmayabilir veya TTK m. 436 gereği oydan yoksun pay sahipleri genel kurula katılma hakkına sahip olmakla beraber oy kullanamazlar³². Pay üzerinde intifa hakkı bulunması durumunda intifa hakkı sahibi genel kurula katılarak oy kullanabilir; bu durumda çıplak mülkiyete sahip olan pay sahibi genel kurula katılma hakkına sahip olmasına rağmen oy kullanamaz³³. Ayrıca, pay sahibi genel kurulda alınan bir karara ilişkin olarak, TTK m. 436 f. 1 hükmü gereği oydan yoksun olsa dahi, genel kurul toplantısına katılabilir.

Genel kurula katılma hakkı, önceki kanun döneminde olduğu gibi yeni kanun döneminde de pay sahibi tarafından kullanılması özellikle teşvik edilen ve kolaylaştırılan bir haktır³⁴. Genel kurula katılma hakkını “*Pay sahibi, paylarından doğan haklarını kullanmak için, genel kurula kendisi katılabileceği gibi, pay sahibi olan veya olmayan bir kişiyi de temsilcisi olarak genel kurula yollayabilir. Temsilcinin pay sahibi olmasını öngören esas sözleşme hükmü geçersizdir.*” şeklinde düzenleyen TTK’nın 425’inci maddesi de bunu açıkça göstermektedir. Ayrıca, pay sahibinin genel kurula aslen katılması zorunluluğu bulunmamakta olup, yukarıda sözü geçen TTK’nın 425’inci maddesine göre pay sahipleri genel kurula vekâleten katılabilmektedirler. Vekâleten genel kurula katılma hakkı, pay sahibine tanınmış vazgeçilemez, sınırlandırılmaz ve hatta zorlaştırılmaz bir haktır.³⁵ Öte yandan belirtmek gerekir ki, genel kurula katılma pay sahibi açısından yalnızca hak niteliğinde olup, örneğin esas sözleşmeye bir hüküm

³¹ Genel kurula katılma hakkının oy hakkını kapsamak zorunda olmadığı yönünde bkz. Akbay, s. 105.

³² Dağ’a göre, tahvil sahipleri ve intifa senedi sahipleri, şirket yöneticileri, basın mensupları ve dinleyiciler de hiç bir zaman oy hakkı sahibi olmamalarına rağmen, genel kurul toplantılarına katılabilirler. Ancak burada sözü geçen teknik anlamıyla “genel kurula katılma hakkı” olmadığından metin içeriğine alınmamıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Dağ, s. 7-9.

³³ Akbay, s. 110.

³⁴ Genel kurula katılmak için payın edinilmesinden itibaren belirli süre geçmesine ilişkin bir şart esas sözleşmeye konulsa dahi geçersizdir. Bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 728.

³⁵ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 270; Tekinalp, Tek Kişilik Ortaklık, s. 208; Şener, s. 473.

konulmak veya genel kurulda karar almak suretiyle pay sahipleri açısından bir zorunluluk haline getirilemez³⁶.

Pay sahipleri genel kurula katılarak kararların yalnızca belirli bir grup tarafından alınmasına engel olurlar ve yönetim kadrolarının oluşmasında etkili olurlarsa, anonim şirketlerin temel sorunu olan “güç boşluğu sorunu” en aza indirgenmiş olacaktır. Güç boşluğu sorununun çözümünde pay sahiplerine yönetime katılma hakkı veren yöntemlerden biri olan genel kurula temsilci aracılığıyla katılma hakkı TTK’nın 425’inci maddesinde düzenlenmiş ve pay sahiplerine başta oy hakkı olmak üzere pay sahipliğinden doğan haklarını genel kurulda, pay sahibi olan veya olmayan bir “temsilci” aracılığıyla kullanabilme imkânı tanınmıştır³⁷. İleride ayrıntılı olarak açıklanacağı gibi kanun koyucu, güç boşluğunun önüne geçmek ve katılımı arttırmak için pay sahiplerinin önüne bir engel olarak çıkabilen “temsilcinin pay sahibi olma zorunluluğuna” ilişkin herhangi bir düzenleme içeren esas sözleşme hükmünün geçersiz olacağını TTK m. 425’de açıkça düzenlemiştir³⁸.

B- Anonim şirketlerde güç boşluğu sorunu

1. Güç boşluğu sorununun nedenleri

Anonim şirketlerde, pay sahiplerinin genel kurula katılım hususundaki ilgisizliğinin birçok nedeni bulunmaktadır³⁹. Bu sebepler toplantı yerinin uzaklığı, toplantıya katılmanın masraflı ve zahmetli olması, zaman yokluğu gibi maddi nedenler olabileceği gibi, birkaç oyun etkisizliği, kararlaştırılanın değiştirilemeyeceği, şirket işlerinin fazla teknik bilgi gerektirmesi ve yatırım riskinin büyük olmaması gibi maddi olmayan (psikolojik) nedenler de

³⁶ Teoman, Genel Kurul, s. 20.

³⁷ Pulaşlı, Şirketler Hukuku, s. 353; Pulaşlı, Oy Hakkı, s. 19.

³⁸ Konuya ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. Bölüm III.

³⁹ Pay sahiplerinin genel kurul toplantılarına gösterdikleri ilgiye ilişkin yapılan çalışmalar hakkında geniş bilgi için bkz. Ansay, s. 152-164.

olabilmektedir⁴⁰. Pay sahiplerinin ilgisizliğine sebep olan bu tür nedenler, şirket ile pay sahibi arasındaki yönetsel bağı koparmakta ve aşağıda ayrıntıları açıklandığı üzere genel kurul toplantılarının gereği gibi yapılamaması, şirketin yönetiminin azınlık sayılabilecek işletmeci pay sahibi olarak adlandırılan gruplara kalması sonucunu doğurmaktadır.

Anonim şirket genel kurulu, TTK'nın 409'uncu maddesinin üçüncü fıkrası gereği aksine esas sözleşmede hüküm bulunmadığı takdirde, şirket merkezinin bulunduğu yerde toplanır. Genel kurula katılacak olan pay sahiplerinin şirket merkezinin bulunduğu yerde ikamet etmemesi halinde, toplantıya katılmak için diğer pay sahiplerine nazaran daha fazla zaman, emek ve para harcaması gerekecektir⁴¹. Bu da pay sahibinin genel kurula katılma motivasyonunu düşürecektir. Özellikle yirminci yüzyılın sonlarında ortaya çıkan küreselleşme ile birlikte sermaye akımı artmış ve şirketler uluslararası boyut kazanarak çok uluslu yapıya bürünmüştür. Böylece birçok yatırımcı, yabancı ülkelerdeki şirketlerin paylarını edinme olanağı bulmuştur. Bu bağlamda, paysahiplerinin bir kısmının yurt dışında olduğu bir anonim şirkette toplantıya katılmak için gereğinden fazla emek harcamak gerekecektir⁴². Ayrıca, anonim şirket genel kuruluna katılmak için pay sahibinin elinde bulunan pay senedinin türüne göre, belirli koşulları yerine getirmesi ve genel kurul öncesi gerekli işlemleri tamamlaması gerekmektedir. Bu da pay sahibinin genel kurula katılmak için normalden daha fazla zaman ayırmasını gerektirmektedir. Asaleten genel kurul toplantısına katılmak ise özellikle çalışan pay sahipleri için zaman sıkıntısı yaratan ve genel kurula katılma motivasyonunu düşüren bir olgudur.

Pay sahibi sayısının çokluğu ve alınan kararlarda etkili olunamayacağı düşüncesi, özellikle halka açık anonim şirketlerde güç boşluğu sorununun temel

⁴⁰ Tekinalp, Yönetime Katılma Sorunları, s. 7-8; Tekinalp, Güç Boşluğu, s. 467; Dal, s. 172-177; Vigreux, s.115.

⁴¹ Tekinalp, Güç Boşluğu, s. 467, Bilge, İnternet Aracılığıyla Katılım, s. 220, Bilge, İnternetin Kullanımı, s. 341; Vigreux, s. 116.

⁴² Bu soruna, TTK'nın 1527'nci maddesi ve SPK'nın 30'uncu maddesi ile pay sahiplerine genel kurula elektronik ortamda da katılma imkânı tanınarak büyük ölçüde çözüm bulunduğu görüşü için bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 687.

sebeplerinden biridir⁴³. Yapılan bir çalışmaya göre⁴⁴, “Beş kişilik anonim şirketlerden olağan genel kurul toplantısında % 80’den fazla sermayenin temsil edildiği hallerin oranı % 75’dir. 51-100 ortaklı anonim şirketlerde bu oran % 41, 1001’den fazla ortaklarda ise % 20’dir. Ortak sayısı artıkça genel kurulda temsil edilen sermayenin oranında da bir azalma göze çarpmaktadır. 1001 ve daha çok ortaklı anonim şirketlerde genel kurulda %71-80 sermayenin temsil edildiği hallerin oranı %30, %61-70 sermayenin temsil edildiği haller %10, %41-60 sermayenin temsil edildiği haller ise %25’dir.” İstanbul Menkul Kıymetler Borsası⁴⁵ tarafından yapılan bir araştırmada da, pay sahibi sayısının artması ile genel kurul toplantılarına katılımın azalması arasında doğru orantı bulunduğu tespit edilmiştir⁴⁶. Dolayısıyla, pay sahibi sayısı arttıkça genel kurul toplantılarına olan ilgisizliğin de arttığı söylenebilir. Ayrıca, özellikle halka açık şirketlerde karşılaşıldığı üzere, eğer pay sahibinin sahip olduğu pay sermayenin küçük bir bölümünü oluşturmakta ise; bu küçük payın genel kurul kararının toplantı ve karar yeter sayısı bakımından önem taşımayacağı düşüncesi de birçok pay sahibinin genel kurula katılma motivasyonunu düşürmektedir.

Son olarak, genel kurul toplantısına tüm pay sahiplerinin etkin katılımı ve bilinçli bir şekilde oy kullanması şirketin pay sahipliği yapısına uygun olarak yönetilmesini sağlayacaktır. Ancak pay sahipleri genellikle, şirketin faaliyetlerine ilişkin bilanço, kar ve zarar tabloları, yönetim kurulu yıllık faaliyet raporu gibi belgeleri değerlendirecek teknik bilgiden yoksun olmaktadır. Bu da pay sahibinin genel kurula katılma motivasyonunu düşürerek veya genel kurula katılsa dahi bilinçli oy kullanmasını engelleyerek güç boşluğu sorununa neden olmaktadır.

⁴³ Dal, s. 172, Berle/Means, s. 61; Vigreux, s. 121-122.

⁴⁴ Ansay, s. 153.

⁴⁵ SPK’nın 138’inci maddesi uyarınca Borsa İstanbul Anonim Şirketi’nin 3 Nisan 2013 tarihinde tescil edilmesi ile 06.10.1983 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 91 sayılı Menkul Kıymetler Borsaları Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’ye göre kurulan İstanbul Menkul Kıymetler Borsası son bulmuştur.

⁴⁶ Yapılan çalışmaya ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Dal, s. 172-173 ve dn. 12’de a.g.e.

2. Güç boşluğunun doğurduğu sorunlar

Pay sahiplerinin bir önceki bölümde açıklanan sebeplerden kaynaklı ilgisizliği sonucu doğan güç boşluğu, birçok sakıncayı beraberinde getirmektedir⁴⁷. Güç boşluğu nedeniyle küçük fakat genel kurulun adi toplantı nisabını sağlayan bir grup, ortaklığı hâkimiyet ve yönetimi altında tutabilir, dolayısıyla büyük sermayeler küçük gruplar tarafından diğer pay sahiplerinin istekleri dışında yönetilebilir⁴⁸. Bu da “yabancılaşma” kavramını beraberinde getirmektedir. Özellikle halka açık anonim şirketlerde bulunan yatırımcı pay sahiplerinin şirketten tek beklentisi düzenli kar elde etmek olduğundan, şirket yönetimine katılmayacaklardır. Bunun sonucunda da oluşan güç boşluğu, azınlık sayılacak küçük bir pay sahibi grubu⁴⁹ veya sermayeye yeterli oranda katılmamış ve bu sebeple risk taşımayan bir kurum tarafından doldurulacaktır. Bu durum şirket yönetiminin herhangi bir kontrol mekanizması olmaksızın faaliyetlerini sürdürmesine ve şirketin gerçek sahipleri tarafından değil yabancılar tarafından yönetilmesine neden olacaktır. Örneğin; sermayeye yeterli oranda katılmamış ve hiç risk taşımayan ancak genel kurula katılmaya ve pay sahibi adına oy kullanmaya imkân tanıyan yetki belgelerine sahip bir kurum (mesela bir banka, küçük paysahiplerini örgütleyen bir kooperatif, bir menkul değerler fonu veya bir dernek) şirketin malvarlığını çıkarları doğrultusunda yöneterek şirketin ve diğer pay sahiplerinin menfaatlerini göz ardı edebilir. Ayrıca bu kurum, boşluğu geçici süre ile dolduracağından şirket adına aldığı kararlar kısa vadeli başarılarla yönelik olacaktır. Dolayısıyla yabancılaşma, yönetim kararlılığının bozulması ve şirkete ilişkin uzun vadeli planların hazırlanamaması ve uygulanamaması sonucunu doğuracaktır. *Tekinalp*'e göre de, yabancılaşma güç boşluğunun en önemli sorunlarından biridir⁵⁰.

⁴⁷ *Tekinalp*, Güç Boşluğu, s. 468.

⁴⁸ *Pulaşlı*, Şerh, s. 686; *Pulaşlı*, Elektronik Genel Kurul, s. 15; *Vigreux*, s. 123.

⁴⁹ *Berle/Means*, s. 61 vd.

⁵⁰ *Tekinalp*, Yönetime Katılma Sorunları, s. 3-4; aynı yönde bkz. *Özdemir/Yiğit*, s. 435.

Ağırlaştırılmış nisap gerektiren kararların alınamaması, güç boşluğunun getirdiği diğer önemli sorunlardan biridir⁵¹. TTK m. 418 f. 1 hükmüne göre, anonim şirket genel kurullarında adi toplantı nisabı, “*genel kurullar, bu Kanunda veya esas sözleşmede daha ağır nisap öngörülmüş bulunan haller hariç, sermayenin en az dörtte birini karşılayan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin varlığıyla toplanır.*” şeklindedir. Karar nisabı ise TTK’nın 418’inci maddesinin ikinci fıkrasında “*kararlar toplantıda hazır bulunan oyların çoğunluğu ile verilir.*” şeklinde düzenlenmiştir. Kanun koyucu, esas sözleşme değişikliği yapılacak ve diğer özellikli konuların görüşüleceği genel kurul toplantıları için m. 421 ve devamı hükümlerinde adi toplantı ve karar nisabından farklı ağırlaştırılmış toplantı ve karar nisapları öngörmüştür. Dolayısıyla, pay sahiplerinin genel kurula katılım oranının düşük olması halinde oluşan güç boşluğu sebebiyle, kanunda belirtilen ve ağırlaştırılmış toplantı ve karar nisabı ile karar alınması gereken konularda genel kurul karar alamayacaktır⁵².

Ayrıca genel kurul, anonim şirketin kanunen bulunması zorunlu organlarından biridir. TTK’nın 409’uncu maddesinin ikinci cümlesi gereği, “*olağan toplantı her faaliyet dönemi sonundan itibaren üç ay içinde yapılır.*” Buna göre olağanüstü haller olmadığı sürece genel kurul, her yıl bir defa olağan olarak toplanmak ve karar almak zorundadır. Eğer uzun süreden beri genel kurul toplanamıyorsa, TTK’nın 530’uncu maddesi gereği pay sahipleri, şirket alacaklıları veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığı mahkemeden şirketin feshini talep edebilir. Dolayısıyla, anonim şirketlerin en önemli sorunlarından biri olan güç boşluğu, yukarıda açıklandığı şekilde toplantı ve karar nisablarının sağlanamaması nedeniyle önce organ yokluğuna ve akabinde şirketin feshine yol açabilir⁵³.

⁵¹ Dal, s. 181; Yanlı, s. 113; Vigreux, s. 125.

⁵² Halka açık şirketlerde yetersayı oluşmaması sorunu ile karşılaşmamak için SPK’nın 29’uncu maddesinin üçüncü fıkrası, ağırlaştırılmış yetersayılar öngören TTK m. 421 hükmünden ayrılarak, “*Halka açık ortaklıkların genel kurul toplantılarında, ortaklık merkezinin yurt dışına taşınması ile bilanço zararlarının kapatılması için yükümlülük ve ikincil yükümlülük koyan kararlar hariç olmak üzere, bu Kanunda veya esas sözleşmelerinde açıkça oran belirtilmek suretiyle daha ağır nisaplar öngörülmediği takdirde, 6102 sayılı Kanunun 418 inci maddesi uygulanır.*” düzenlemesine yer vermiştir.

⁵³ Pulaşlı, Şirketler Hukuku, s. 573; Özdemir/Yiğit, s. 435.

3. Güç boşluğu sorununu çözmeye yönelik yöntemler

Farklı hukuk sistemleri güç boşluğu sorununu çözmek, pay sahiplerinin etkin bir biçimde genel kurula katılmasını ve bilinçli bir şekilde oy kullanmasını sağlamak için çeşitli yöntemler uygulamaya koymuştur. Sorunun çözümüne yönelik bu yöntemleri üç ana başlık altında toplamak mümkündür⁵⁴; birincisi küçük pay sahibine oy hakkı tanımayan veya buna ağırlık vermeyen yöntemler, ikincisi genel kurulda yapısal değişiklikler yaparak genel kurulun tamamen kaldırılması veya zayıflatılması şeklinde güç boşluğu sorununa kaynağında çözüm bulmaya yönelik yöntemler, üçüncüsü ise pay sahiplerine yönetime katılma hakkı veren yöntemler. Küçük pay sahibine oy hakkı tanımayan veya buna ağırlık vermeyen yöntemlere; halka açık şirketlerde toplantı ve karar yetersayısının düşürülmesi durumu örnek verilebilir. Pay sahiplerine yönetime katılma hakkı veren yöntemler ise çeşitliliği göz önüne alındığında hukuk sistemimizde daha çok benimsenmiş görünmektedir. Bu yöntemlerden bazıları şu şekildedir: vekâleten oy kullanma, birikimli oy sistemi, kitlesel temsile ilişkin düzenlemeler, belirli pay gruplarının yönetim kurulunda temsili, elektronik genel kurul⁵⁵. Çalışmamız pay sahiplerinin genel kurulda temsiline ilişkin olduğundan vekâleten oy kullanma ve kitlesel temsil yöntemlerine değinilecek, güç boşluğu sorununun çözümüne ilişkin diğer yöntemlere değinilmeyecektir.

III. Güç boşluğu sorununun çözümünde pay sahiplerinin genel kurulda temsili

⁵⁴ *Dal*, s. 182; *Tekinalp*, Yönetime Katılma Sorunları, s. 9 vd.; *Tekinalp*, Güç Boşluğu, s. 370. Ayrıca, *Dal*'a göre, *Tekinalp* güç boşluğunu doldurmaya yönelik iki yaklaşımı benimsemiştir. Ancak *Dal*'ın üçüncü yöntem olarak bahsettiği genel kurulun zayıflatılması yöntemine, *Tekinalp* de değinmiş ve üçüncü bir çözüm yöntemi olarak, yönetim kurulunu etkili kılma yöntemini sunmuştur.

⁵⁵ Önerilen birçok yöntemle rağmen, güç boşluğu sorununun halen varlığını devam ettirmesi son yıllarda teknolojik gelişmelerden yararlanma düşüncesini de beraberinde getirmiştir. Genel kurul toplantılarının elektronik ortamda yapılması, hem yabancı hukuklarda hem de Türk hukukunda güç boşluğunun çözümünde etkin bir yol olarak görülmektedir. Konuya ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. *Dal*, s. 185 vd.; *Pulaşlı*, Elektronik Genel Kurul, s. 18 vd.; *Bilge*, İnternet Aracılığıyla Katılım, s. 220-222; *Bilge*, İnternetin Kullanımı, s. 341-342.

Temsilci vasıtasıyla genel kurula katılma ve temsilen oy kullanma paya bağlı temel bir haktır. Pay sahibinin genel kurula aslen katılması zorunluluğu bulunmamakta olup, TTK'nın 425'inci maddesinde “*Pay sahibi, paylarından doğan haklarını kullanmak için, genel kurula kendisi katılabileceği gibi, pay sahibi olan veya olmayan bir kişiyi de temsilcisi olarak genel kurula yollayabilir.*” şeklinde belirtildiği üzere temsilci aracılığıyla da katılabilir⁵⁶. TTK m. 407 gereği pay sahibi ve varsa temsilcisi de genel kurula katılabilecek kişiler arasında açıkça düzenlemiştir. Dolayısıyla, pay sahibi dilerse genel kurula bizzat katılabilir, dilerse tayin edeceği temsilci aracılığıyla genel kurula katılabilir ve oy kullanabilir.

TTK'da öngörülen yeni temsil düzeni, pay sahibinin temsilci aracılığıyla katılmasını düzenleyen Eski TTK'nın⁵⁷ 360'ıncı maddesi ile temel noktalarda farklılaşmıştır⁵⁸. *Tekinalp*'e göre, bu farklılıklar şu şekildedir; (i) pay sahibinin kural olarak temsilcisine talimat verme imkânı getirilmiştir, (ii) kurumsal temsil kavramı getirilmiş ve yönetim/muhalefet rekabetine katkıda bulunulmuştur, (iii) tüzel kişilere genel kurulda vekil olabilme imkânı sağlanmıştır. Eski TTK'da oy hakkında temsil tamamıyla Eski BK⁵⁹'nın temsil hükümleri çerçevesinde çözülmekte iken; TTK genel kurullarda ortaya çıkan bu güç boşluğunu TBK'da⁶⁰ öngörülen klasik temsil sisteminin yerine yeni temsilci türleri ile çözmeyi amaçlamaktadır⁶¹. TTK'da öngörülen temsil sistemi, Avrupa Birliği müktesebatı ve Anglo-Amerikan hukukundaki gelişmeler gözönünde bulundurularak şekillendirilmiştir ve temsil sisteminin şirketler hukuku esaslarına göre şekillenmiş olması Avrupa Birliği'nin Hissedarlar Direktifi ile de uyumludur⁶².

⁵⁶ Genel kurula katılma hakkı kişiye sıkı sıkı bağlı haklardan olmadığı gibi aksine kişinin kişiliğinden ayrı paya bağlı bir haktır. Bu sebeple hakkın temsilci aracılığıyla kullanılmasına imkan tanınması olağandır. Aynı yönde bkz. *Özdemir/Yiğit*, s. 434.

⁵⁷ Kabul Tarihi: 29.06.1956, RG. Tarihi: 09.07.1956, RG. No: 9353

⁵⁸ *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, Ortaklıklar Hukuku (Yeni), s. 489; *Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, s. 271; *Tekinalp*, Tek Kişilik Ortaklık, s. 178.

⁵⁹ Kabul Tarihi: 22.04.1926 RG. Tarihi: 29.04.1926 RG. No: 359

⁶⁰ Kabul Tarihi: 11.01.2011 RG. Tarihi: 04.02.2011 RG. No: 27836

⁶¹ *Yayla*, Genel Kurul, s. 18; *Kendigelen*, Değişiklikler, s. 277; TTK, Genel Gerekeç.

⁶² *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, Ortaklıklar Hukuku (Yeni), s. 489; *Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, s. 163 ve s. 178; *Tekinalp*, Tek Kişilik Ortaklık, s. 178.

Getirilen temsil sistemi, ne tümüyle Alman Hukuku'nun “*depotstimmrecht*” sistemiyle ne de İsviçre hukukundaki temsil sistemiyle bütünüyle örtüşmektedir⁶³.

Genel kurullarda iradi temsil⁶⁴, bireysel temsil ve kurumsal temsil olarak ikiye ayrılır⁶⁵. Kaynak İsviçre Hukuku'nda “*institutionelle Stimmrechtsvertretung*” olarak adlandırılan ve “kurumsal temsil” olarak Türkçe'ye çevrilebilen terim, TTK'nın 428'inci maddesinde düzenlenen “organın temsilcisi”, “bağımsız temsilci” ve “kurumsal temsilci” kavramlarının üst başlığı olarak düşünülmemekte ve bazı yazarlar⁶⁶ tarafından kullanılmaktadır. Çalışmamızda, Türk Hukuku'nda yer alan temsilci çeşitleri göz önüne alınarak kurumsal temsil sistemi için, “kurumsal temsilci” kavramı ile karışmaması açısından “kitlesele (toplu) temsil” kavramının kullanılması uygun görülmüştür⁶⁷. Nitekim TTK'nın gerekçe metninde de “bireysel (münferit) temsil” ve “kitlesele temsil” kavramları kullanılmaktadır.

Eski TTK döneminde, İsv. BK'nın 689'uncu maddesinin ikinci paragrafından esinlenerek kaleme alınan Eski TTK m. 360 ve Eski Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği⁶⁸ m. 4 hükmü gereği, esas sözleşme ile temsilcinin pay sahibi olması zorunluluğu getirilebilmekteydi. TTK m. 425 hükmü ile İsviçre uygulamasından ayrılarak bu yöndeki esas sözleşme hükümleri geçersiz sayılmıştır. Dolayısıyla, kaynak İsv. BK'nın 689'uncu maddesinde yer alan ve Eski TTK'da öngörülen temsilcinin pay sahibi olması zorunluluğu getirilebilmesi

⁶³ TTK, Genel Gerekçe.

⁶⁴ Temsil kavramı, temel olarak iradi temsil ve kanuni temsil olarak ikiye ayrılır. Kanuni temsil kavramı, Bölüm IV-(D)-(7) de açıklanmıştır. Öğretide bazı yazarlar, veli ve vasinin adi temsilci olduğu görüşündedir. (Bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, Ortaklıklar Hukuku (Yeni), s. 489; *Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, s. 179) Ancak burada pay sahibi ile temsilci arasındaki yetkinin varlığı ve kapsamı kanundan doğduğundan, “kanuni temsil” kavramından bahsetmek uygun olacaktır. Kanuni temsilde, bireysel temsilde olduğu gibi pay sahibi tarafından verilmiş yazılı bir temsil belgesinin varlığına ihtiyaç yoktur. Aynı yönde bkz. *Pulaşlı*, Şerh, s. 756; *Yiğit*, s. 62.

⁶⁵ *Pulaşlı*, Şirketler Hukuku, s. 357 ve orada dn. 49'da a nılan *Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel*, § 24, N.122, *Böckli*, Aktienrecht, 3.Aufl.§12, I, 4 d; II, *Shaad*, Basler Kommentar, Art.689e, N.1.

⁶⁶ Bkz. *Pulaşlı*, Şirketler Hukuku, s. 353 vd.; *Pulaşlı*, Şerh, s. 764 vd.; *Çeker*, Oy Hakkı, s. 261 vd.

⁶⁷ Aynı yönde bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, Ortaklıklar Hukuku (Yeni), s. 491 vd.; *Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, s. 271 vd.; *Tekinalp*, Tek Kişilik Ortaklık, s. 178 vd.; *Ayan*, s. 3; *Yayla*, Genel Kurul, s. 3; *Bilgili/Demirkapı*, s. 324; *Bahtiyar/Hamamcıoğlu*, s. 62; *Kendigelen*, Değişiklikler, s. 278.

⁶⁸ RG. Tarihi: 09.03.1994, RG. No: 21872.

imkânı TTK'nın yürürlüğe girmesi ile sona ermiştir⁶⁹. Esas sözleşmede yer alabilecek olası bir hükmün geçersizliği, TTK m. 425 hükmünde “*Temsilcinin pay sahibi olmasını öngören esas sözleşme hükmü geçersizdir.*” şeklinde vurgulanmıştır. Ayrıca, genel kurul kararı veya yönetim kurulu kararı ile temsilcinin pay sahibi olması zorunluluğu getirilmesi de mümkün değildir. Aksi halde pay sahibinin genel kurula katılma hakkını sınırlandırdığı için ilgili genel kurul kararı TTK m. 447 b. 1 gereği geçersiz olacaktır⁷⁰. Aynı şekilde pay sahibinin vazgeçilmez nitelikteki genel kurula katılma hakkını sınırlayarak yönetim kurulu kararı ile temsilcinin pay sahibi olması zorunluluğu getirilmesi TTK'nın 391'inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereği geçersizdir⁷¹. Hükmün gerekçesinde de yabancı ve yerli doktrinde yer alan tartışmalar göz önünde bulundurularak Türk kanun koyucunun tercihini, temsilcinin pay sahibi olması zorunluluğunun getirilememesi yönünde yaptığı açıkça belirtilmiştir ve bu husus “temsil edilebilirlik ilkesinin bir gereği” olarak ifade edilmiştir⁷². Gerekçede yer alan bu ifade ile temsilcinin pay sahibi olması zorunluluğu getirilememesi hususuna ilişkin herhangi bir istisna öngörülmemiştir⁷³.

Temsilcinin pay sahibi olması zorunluluğunun getirilememesi dışında, temsile ilişkin başkaca sınırlandırmalar getirilip getirilemeyeceği konusu kanunda açık değildir. TTK m. 425 hükmünün gerekçesinde, temsilcinin pay sahibi olması zorunluluğunun getirilemeyeceği hususunda kanun koyucunun tercihini yaptığı ancak diğer sınırlamaların geçerliliğinin öğretiyeye ve mahkeme kararlarına bırakıldığı belirtilmektedir. Dolayısıyla, temsilci olabilecek kişilere ilişkin kanunda belirtilenler dışında ek yükümlülükler getirilmesi, bir temsilci tarafından temsil edilecek paylara üst sınır konulması, temsil belgelerinin taşınması gereken

⁶⁹ Anonim şirket olarak kurulmuş özellikle devlet ile bağlantılı kurumlara ilişkin bazı özel düzenlemelerde pay sahibi olmayanların vekil olamayacağı düzenlemesi yer almaktadır. Özel kanunlarla getirilmiş bu düzenlemeler, getiriliş sebeplerinde herhangi bir değişiklik olmadığı gözönüne alınarak, halen geçerli sayılmalıdır. Örneğin, 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu m. 18; 8.6.1984 Tarih ve 233 Sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Değişiklikleri ile 22.1.1990 Tarih ve 399 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye dayanılarak çıkarılan TEİAŞ Ana Statüsü m. 7.

⁷⁰ *Pulaşlı*, Şerh, s. 864.

⁷¹ *Pulaşlı*, Şerh, s. 1087-1088.

⁷² TTK m. 425, Madde Gerekçesi; *Reisoğlu*, s. 41.

⁷³ *Pulaşlı*'ya göre, nama yazılı paylara ilişkin bağlam hükümlerinin varlığı halinde istisna öngörülebilecektir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm III-(A)-(1)-(a)-(aa).

niteliklere ilişkin ilave koşullar konulması gibi hususların geçerliliği öğretide tartışmalıdır. *Pulaşlı*'ya göre, genel kurullarda oy hakkının kullanılmasını ölçüsüz ve aşırı derecede sınırlandırmayan temsil düzenlemeleri caiz ve geçerlidir⁷⁴. *Tekinalp*'a göre ise, genel kurula katılma hakkı vazgeçilemez bir haktır ve emredici olarak kanunda düzenlenmiştir; bu sebeple, bu hakkı sınırlandıran her türlü düzenleme geçersizdir⁷⁵. TTK m. 425 hükmünün gerekçesi, *Tekinalp*'in görüşünün aksine bazı sınırlamaların geçerli sayılabilmesine imkân verecek şekilde kaleme alınmış olup bu nedenle *Pulaşlı*'nın görüşünü savunmak kanun koyucunun iradesine daha uygun olacaktır.

Ayrıca, genel kurula katılma hakkı, pay sahiplerinin iradelerinin korunması ve yetkisi olmayan kişilerin genel kurula katılmalarının önlenmeleri açısından öncelikle korunması gereken “kişi varlığı hakkı”dır⁷⁶. Bu bağlamda, haklı nedenlerin varlığı halinde ve hakkın özünü aşırı derecede sınırlandırmadıkça esas sözleşmede veya herhangi bir idari düzenleyici işlemde yer alan sınırlandırmalar geçerli sayılmalıdır. Örneğin, İsviçre uygulamasında bazı şirketlerin esas sözleşmesinde pay sahiplerinin kendi paylarının yanısıra, başkaları adına kullanacağı oy sayısının belirli bir oranla sınırlı olduğuna ilişkin düzenlemeler yer almaktadır⁷⁷. Halka açık şirketlerin genel kurullarına ilişkin düzenlemeler içeren Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği'nin⁷⁸ 5'inci maddesinin ikinci fıkrasında “*Vekilin birden fazla pay sahibini temsilen oy kullanması mümkündür.*” ifadesi yer almaktadır. Bu durumda herhangi bir halka açık şirketin

⁷⁴ *Pulaşlı*, Şerh, s. 758; *Pulaşlı*, Şirketler Hukuku, s. 353; *Pulaşlı*, Oy Hakkının Kullanılması, s. 789-790. Aynı şekilde, haklı nedenlerin varlığı halinde ve eşitlik ilkesini zedelememesi koşuluyla, temsilci atanması yoluyla genel kurula katılma hakkına sınırlama getirilebileceği görüşü için bkz. *Ayan*, s. 5 ve orada dn. 11'de anılan *Böckli*, Aktienstimmrecht, s. 162.

⁷⁵ *Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, s. 273; *Tekinalp*, Tek Kişilik Ortaklık, s. 179 ve aynı yönde bkz. *Karahan*, s. 512; *Bilgili/Demirkapı*, s. 297; *Yiğit*, s. 60. Eski TTK döneminde genel kurula katılacak temsilciye ilişkin sınırlandırmalara ilişkin *Çeker*, çalışmasının bir bölümünde *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*'na atıfta bulunarak temsilci tayinini güçleştiren kayıtların dürüstlük kuralı çerçevesinde geçersiz sayılması gerektiğini belirtirken, başka bir bölümünde ilk yorumuyla çelişkili olarak konuya ilişkin kabul edilebilecek bazı sınırlamalar olabileceğinden bahsetmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Çeker*, Oy Hakkı, s. 192-193 ve s. 223-226. *Özdemir/Yiğit*, yasal sınırı aşan tüm sınırlamaların geçersiz sayılması gerektiğini belirtmiştir, bkz. *Özdemir/Yiğit*, s. 434.

⁷⁶ *Pulaşlı*, Şerh, s. 758 ve orada dn. 275'de anılan *Böckli*, Aktienrecht, 3. Aufl.§12, N.141.

⁷⁷ Bkz. Articles of Association of Swatch Group Ltd, http://www.swatchgroup.com/en/investor_relations/statutes, (E.T. 21.11.2014).

⁷⁸ RG. Tarihi: 24.12.2013, RG. No: 28861.

esas sözleşmesinde pay sahiplerinin kendi paylarının yanısıra, başkaları adına kullanacağı oy sayısının belirli bir oranla sınırlı olduğuna ilişkin düzenleme varsa, hüküm bu sınırlama ile uyumlu olarak uygulanmalıdır. Eğer yönetim kurulu esas sözleşmede yazılı olan önemli ve geçerli bir sebebe dayanarak pay sahibi tarafından atanan temsilciyi reddederse, böyle bir durumda pay sahibine yeni temsilci ataması için uygun bir süre vermesi gerekmektedir⁷⁹. Ancak, kitlesel temsilcilerin temsil edeceği pay sayı sına ilişkin bir üst sınır getirilmemelidir. Keza, kitlesel temsil sistemi, bir temsilcinin birden fazla pay sahibini temsil ederek güç boşluğunu doldurma amacına dayanmaktadır⁸⁰.

Tek ortaklı anonim şirketlerde de pay sahibi genel kurula temsilci aracılığıyla katılabilir ve şirketin tek pay sahibi bulunması gerekçe gösterilerek kanunen tüm pay sahiplerine tanınan bu hakkın bertaraf edilmesi mümkün değildir⁸¹. Kitlesel temsil sisteminin tek ortaklı şirketleri de kapsamaması uygulamada gerekli olmadığı gibi fiilen mümkün de değildir⁸².

A- Bireysel temsil

TTK'nın 425'inci maddesi gereği, her pay sahibi genel kurula bizzat katılabileceği gibi, kendisini pay sahibi olan veya olmayan bir kişi ile genel kurulda temsil ettirebilir. Bu şekilde temsile "bireysel temsil" denilmektedir⁸³. Bireysel temsilde pay sahibi, pay senetlerini şahsen elinde bulundurabileceği gibi maddi olarak veya kayden bir kuruma (veya kişiye) tevdi de edebilir. Bu

⁷⁹ Bu halde, zaman açısından sorun yaşanabilecektir. Şöyle ki, pay sahibinin temsilcisini genel kurul toplantısı öncesinde yönetim kuruluna bildirme zorunluluğu bulunmamaktadır. Yönetim kurulu eğer temsilcinin genel kurula katılmasını reddederse bu hususun genel kurul toplantısından makul bir süre önce pay sahibine bildirilmesi gerekmektedir. Aksi halde, pay sahibinin yetkilendirmiş olduğu temsilcinin reddedilmesi mümkün değildir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Pulaşlı*, Şerh, s. 758 ve orada dn. 277'de anılan *Böckli*, Aktienrecht, 3. Aufl, § 12, N.141; *Özdemir/Yiğit*, s. 437.

⁸⁰ Kitlesel temsil sisteminin getiriliş nedenlerine ilişkin bkz. Bölüm III.(B).(1).

⁸¹ *Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, s. 270; *Bahtiyar/Hamamcıoğlu*, s. 59.

⁸² Aynı yönde bkz. *Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, s. 273. Ancak *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, kurumsal temsilciye ilişkin ilan yükümlülüğünden bahsederken kitlesel temsilin tek ortaklı anonim şirketlerde de uygulama bulacağı yönünde görüş belirtmiştir. Bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, Ortaklıklar Hukuku (Yeni), s. 493.

⁸³ *Pulaşlı*, Şerh, s. 755.

bağlamda, bireysel temsil kavramı adi temsilci ve tevdi eden temsilcisi olarak ikiye ayrılır⁸⁴. Bireysel temsil ve kitlesel temsile ilişkin bazı yazarlar tarafından yapılan sınıflandırmalarda tevdi eden temsilcisi, kitlesel (kurumsal) temsil başlığı altında incelenmektedir⁸⁵. Kitlesel temsil sistemi, tevdi eden temsilcisi kavramından farklı olarak toplu temsil sistemidir. Tevdi eden temsilcisi ise, her bir pay sahibinin paylarını maddi veya kayden tevdi etmiş olduğu kurum (veya kişi) aracılığıyla kendisini genel kurulda temsil ettirmesidir. Dolayısıyla tevdi eden temsilcisi kavramının, kitlesel temsil sistemi yerine bireysel temsil başlığı altında incelenmesi daha uygun olacaktır.

1. Adi temsilci

Bireysel temsil sisteminin geleneksel olarak Eski TTK döneminde de geçerli olarak uygulanan şekli “adi temsil”dir. Tek ortaklı anonim şirketlerde de, adi temsil sistemi geçerlidir⁸⁶. TTK’da yer alan adi temsil sisteminde borçlar hukukunda geçerli doğrudan temsil esaslarına uygun bir temsil sistemi oluşturulmuş, ancak talimat ve talimata aykırılık hususlarında özel düzenlemelere yer verilmiştir⁸⁷. TBK’nın 40’inci maddesi gereği, doğrudan temsilin temel şartları; temsilcinin temsil yetkisine sahip olması, temsilcinin pay sahibi adına

⁸⁴ TTK m. 425’de sadece “temsilci” ifadesine yer verilmiş olup, “adi temsilci” kavramına yer verilmemiştir. Ancak bireysel temsilci ifadesi ile geleneksel anlamda bir “temsilci”den mi bahsedildiği, yoksa TTK ile ilk defa düzenlenen tevdi eden temsilcisi kavramından mı bahsedildiğinin anlaşılması açısından böyle bir sınıflandırma yapılmıştır. Aynı yönde bkz. *Pulaşlı*, Şerh, s. 755; *Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, s. 272; *Tekinalp*, Tek Kişilik Ortaklık, s. 179.

Tekinalp, başka bir eserinde, “adi temsilci” kavramı yerine “olağan temsilci” kavramını kullanmıştır. Bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, Ortaklıklar Hukuku, s. 489 vd.

⁸⁵ Tevdi eden temsilcisinin bireysel temsil başlığı altında incelendiği çalışmalar için bkz. *Ayan*, s. 9; *Pulaşlı*, Şerh, s. 755; *Kendigelen*, Değişiklikler, s. 278; *Yayla*, Genel Kurul, s. 8; *Bahtiyar/Hamamcıoğlu*, s. 62. Aksi yönde çalışmalar için bkz. *Özdemir/Yiğit*, s. 444; *Bilgili/Demirkapı*, s. 324. *Bilgili/Demirkapı*, bahse konu sınıflandırmanın gerekçesi olarak tevdi olunan ile pay sahibi arasındaki ilişkin uzun süreli bir ilişki olması hususunu göstermektedir. Ancak kitlesel temsil sisteminin genel özelliği pay sahibi ile temsilci arasındaki ilişkinin uzun süreli olması değil toplu bir temsil sistemi olması ve yetki veren tüm pay sahiplerinin temsilci tarafından yayımlanan bildirge doğrultusunda oylarını aynı yönde kullanması olduğundan bu görüşe katılmak mümkün değildir.

⁸⁶ *Tekinalp*, Ortaklıklar Hukuku, s. 273; *Tekinalp*, Tek Ortaklık, s. 179-180; *Pulaşlı*, Şerh, s. 756.

⁸⁷ *Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, s. 273.

hareket etmesi ve bu durumu şirkete bildirmesi şeklindedir⁸⁸. Adi temsilde, temsilcinin temsil yetkisi temsil olunan pay sahibinin iradesinde kaynağını bulacaktır. Temsilcinin yetkisi, payların türleri ve bahse konu şirketin halka açık olup olmadığına göre farklı şekillerde tespit edilebilecektir.

a) Halka kapalı şirketlerde

aa) Senede bağlanmamış paylar, nama yazılı pay senetleri ve ilmühaberler

Senede bağlanmamış paylardan, nama yazılı pay senetlerinden ve ilmühaberlerden doğan genel kurula katılma ve oy hakkı, pay defterinde kayıtlı bulunan⁸⁹ pay sahibince veya TTK'nın 426'ncı maddesinin birinci fıkrası gereği pay sahibi tarafından yazılı olarak yetkilendirilmiş kişi tarafından kullanılır. Dolayısıyla pay sahibinin, adına genel kurula katılmasını ve oy kullanmasını istediği kişiyi yazılı olarak yetkilendirmesi gerekmektedir⁹⁰. Bu kural, mehz İsv. BK m. 689a'da kaynağını bulmaktadır.

Kural olarak, pay sahibinin temsilci aracılığı ile genel kurula katılmasını ve oy kullanmasını kanuna aykırı şekilde zorlaştıran ya da ortadan kaldıran esas sözleşme, tebliğ, yönetmelik vb. hükümleri geçersizdir⁹¹. Güç boşluğu sorununu

⁸⁸ *Inceoğlu*, s. 46 vd.; *Karahan*, s. 544; *Oğuzman/Öz*, s. 221.

⁸⁹ TTK'nın 499'uncu maddesi gereği şirket, senede bağlanmamış pay ve nama yazılı pay senedi (veya ilmühaber) sahipleri ile intifa hakkı sahiplerini pay defterine kaydetmek zorundadır. TTK m. 417 f. 2 uyarınca kayden izlemeye konu olmayan ilmühaber, senede bağlanmamış pay ve nama yazılı pay senedi sahiplerinin tespiti için tek kaynak pay defteridir. Şirket, ancak esas sözleşmede öngörülmüş önemli bir sebebi ileri sürerek hak sahibini pay defterine kaydetmekten imtina edebilir. Pay defterine kaydedilmediği sürece hak sahipleri genel kurula katılamaz ve paydan doğan oy hakkını kullanamazlar. Bağlam hükümlerinin amacı, pahasahipliği yapısının korunması ve mevcut pay sahipleri dışındaki üçüncü kişilerin şirkete dahil olmasını engellemektir. Pay defterininin hukuki niteliği ve pay defterinde yer alan kayıtların geçerliliğine ilişkin açıklamalar için bkz. *Çonkar*, s. 228-233; *Dağ*, s. 172-195.

⁹⁰ Yargıtay bir kararında, temsil belgesinin yazılı olması gerekliliği kuralını göz ardı ederek, pay sahibi ile üçüncü kişi arasındaki hisse devir işleminin geçersiz olmasına rağmen, bu süreçte devralan tarafından kullanılan oy haklarının "vekaletsiz iş görme" olarak kabul edilebileceğini ve toplantıda hazır bulunan pay sahibinin bu duruma karşı çıkmayarak oy kullanma işlemine icazet vermiş sayılacağını karara bağlamıştır. (Yarg. 11. HD. 1989/786 E., 1989/737 K. ve T. 10.02.1989, E.T. 12.01.2015, Sinerji Mevzuat Programı) Kararın yerinde olduğu görüşü için bkz. *Özdemir/Yiğit*, s.440-441, aksi yönde *Yiğit*, s. 62-63.

⁹¹ Temsil belgesinin içeriğine ilişkin esas sözleşmeye konulan herhangi bir düzenlemenin geçerli olmayacağı görüşü için bkz. *Özdemir/Yiğit*, s. 445.

bertaraf etmek isteyen kanun koyucunun temsilci aracılığıyla genel kurula katılma ve oy kullanma sistemini öngörmesi karşısında, bu hakkın kullanımının zorlaştırılması hakkın özüne ve TTK m. 426 f. 1 hükmünün *ratio legisine* aykırıdır. Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nin⁹² ekinde genel kurula temsilci aracılığıyla katılmak isteyen pay sahibinin temsil yetkisini verirken imzalaması gereken bir vekâletname örneği yer almaktadır. Örnek metinde, vekâletnamenin noter tasdikli olması gerektiği ve eğer vekâletname noter tasdikli değil ise vekâleti verenin imza sirkülerinin⁹³ vekâletnameye eklenmesi gerektiği belirtilmiştir. Öğretide, TTK m. 426'da öngörülen "yazılılık" şartının adi şekil olduğu ve imzanın noterce onaylanmasının gerekli olmadığı ileri sürülmektedir⁹⁴. Ayrıca, öğretide haklı olarak belirtildiği üzere, özel yazılı bir şekil öngörülmesi genel kurula katılma hakkını TTK m. 425 ve m. 426'da öngörülmediği şekilde zorlaştırmaktadır. Ancak, genel kurula katılma hakkı, pay sahiplerinin iradelerinin korunması ve yetkisi olmayan kişilerin genel kurula katılmalarının önlenmeleri açısından öncelikle korunması gereken "kişi varlığı hakkı"dır. Yönetmelik ve tebliğ hükümleri haklı olarak oy hakkının kullanılması sırasında ortaya çıkabilecek belirsizlikleri ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. Bu noktada, menfaatler dengesi açısından TTK m. 426 f. 1'de yer alan yazılı şekil şartına ilaveten Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nde öngörülen "imzanın noter onaylı olması" veya "vekâleti verenin imza sirkülerinin bulunması" şartlarının geçerli sayılması gerekmektedir⁹⁵. Keza, Yarg. 11. HD.'nin bir kararında⁹⁶

⁹² Kabul Tarihi: 28.11.2012, RG. Tarihi: 28.11.2012, RG. No: 28481

⁹³ "İmza sirküleri" ifadesini gerçek kişi hak sahipleri için "imza beyannamesi" olarak anlamak gerekmektedir. Aynı yönde bkz. *Yayla*, Genel Kurul, s. 144.

⁹⁴ *Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, s. 273; *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, Ortaklıklar Hukuku (Yeni), s. 490; *Şener*, s. 474; *Ünal*, s. 422; *Yayla*, Genel Kurul, s. 138; *Özdemir/Yiğit*, s.438; *Pulaşlı*, Şerh, s. 756;. (*Pulaşlı*, 270 nolu dipnotunda sehven m. 428 f. 2 hükmüne atıf yapmıştır. TTK m. 428 f. 2 kurumsal temsilci çağrısına ilişkin olup konuyla bir ilgisi yoktur.)

⁹⁵ Vekâletnamenin noter onaylı olmasının pay sahiplerinin haklarının korunması açısından önemli olduğu ve geçerli sayılması gerektiği görüşü için bkz. *Çeker*, Oy Hakkı, s. 266. Yazara göre, "Noter bulunamaması ve noter masraflarının çokluğu gibi gerekçeler, noter onaylı vekâletnamenin, genel kurul toplantılarında sadece pay sahiplerinin iradesinin yansımaları sağlaması ve yetkisi olmayan kişilerin karara katılmaları nedeniyle daha sonradan kararların iptali sorununu ortadan kaldırmasına tercih edilemez." Kuralın pay sahiplerine güven verdiği görüşü için bkz. *Yanlı*, s.118. TTK m. 426 düzenlemesine ilaveten getirilen bu şekil şartının TBK m. 12 düzenlemesi gereği kanunla öngörülmediği ve haklı sebeplerle de olsa genel kurula

“...Davacıların (kararlarının) iptalini talep ettikleri genel kurul toplantısına usulünce çağrıldıkları, ancak vekillerinin ‘...Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hk. Yönetmelik’ hükümlerine uygun vekâletnameler ibraz edememeleri nedeniyle toplantıya kabul edilmemelerinde bir usulsüzlük bulunmamasına... nazaran Eski TTK’nın 381’inci (TTK m. 445) maddesi uyarınca... dava koşulları oluşmadığından davacılar vekilinin... temyiz itirazlarının reddi gerekmiştir...” denilmektedir. Dolayısıyla, uygulamada, genel kurul toplantısına katılacak olan temsilciye ilişkin temsil belgesinin Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği’nde belirtilen özellikleri taşıması gerekmektedir.

Özellikle “vekâleti verenin imza sirkülerinin bulunması” şartı menfaatleri dengeleyici nitelikte ve kolaylıktadır. Türk hukukunda bir gerçek kişi tarafından verilen imza beyannamesinin herhangi bir geçerlilik süresi bulunmamaktadır ve kişi imzasını değiştirmedeği sürece geçerliliğini korumaktadır. Dolayısıyla bir pay sahibi, bir kere notere giderek imza beyannamesi düzenletebilir ve müteakip yıllarda temsilci aracılığıyla katıldığı genel kurul toplantılarında aynı imza beyannamesini kullanabilir. Tüzel kişiler ise tüm işlemlerini zaten imza sirküleri aracılığıyla yapabildiğinden dolayı genel kurul toplantısının yapıldığı tarihte geçerli olan imza sirkülerini kullanarak temsilci seçimini gösterir yetkili organ kararı ile birlikte temsilci aracılığıyla genel kurul toplantısına katılabilirler⁹⁷. Böylece her genel kurul toplantısında notere giderek vekâletname düzenlemek zorunda kalınmaksızın, hem yukarıda belirtmiş olduğumuz menfaat dengesi korunmuş olacak; hem de genel kurula temsilci aracılığıyla katılma hakkı aşırı derecede zorlaştırılmamış olacaktır.

Temsil belgesinin içeriğinde pay sahibinin adının (veya unvanının) ve şirketin unvanının yer alması ve genel kurula katılma hususunda yetki verildiğinin belirtmesi yeterlidir; oy kullanma, görüş açıklama veya muhalefet şerhini tutanağa

katılmayı belirli ölçüde zorlaştırdığı göz önünde bulundurularak herhangi bir tartışmaya yer bırakmamak adına TTK’da açıkça düzenlenmesi gerekmektedir.

⁹⁶ Yarg. 11. HD. 2001/9458 E., 2002/1756 K. ve T. 04.03.2002, E.T. 04.02.2015, Sinerji Mevzuat Programı.

⁹⁷ Çeker, Oy Hakkı, s. 174.

geçirme konularında özel yetki içermesine gerek yoktur⁹⁸. Temsil belgesinin hangi genel kurul toplantısı için geçerli olduğu belirtildiği takdirde ayrıca bir tarih yazılmasına da gerek yoktur⁹⁹. Ancak Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nin 21'inci maddesinde, pay sahibi tarafından verilen vekâletnamede; şirketin unvanı, ait olduğu genel kurul toplantısının tarihi, vekilin adı ve soyadı, pay sahibinin pay adedi ile adı ve soyadı veya unvanı ve imzası bilgilerinden herhangi biri bulunmayan özel veya genel vekâletnamelerin geçersiz olduğunu belirtilmiştir. Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nin 19'uncu maddesine göre ise halka kapalı şirketlerde nama yazılı pay senetleri¹⁰⁰ sahiplerinin vekilleri vasıtasıyla toplantıda temsil edilebilmeleri için vekâletnamenin yönetmelik ekinde yer alan örneğe uygun olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Vekâletname örneği, Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nin 10'uncu maddesi gereği pay defterinde yazılı pay sahipleri ile önceden şirkete pay senedi veya pay sahipliğini ispatlayıcı belge vererek adresini bildiren pay sahiplerine gönderilecek ve 12'nci maddesinin son cümlesi gereği genel kurul çağrısıyla birlikte ilan edilecektir. Örnek vekâletname metnine göre, pay sahibi tarafından temsilciye verilen vekâletname içeriğinde vekâleti verenin adı soyadı, temsilcinin adı soyadı, şirketin unvanı, payların toplam itibari değeri, genel kurul toplantısının tarihi ve saati, toplantı adresi, genel kurulun ait olduğu yıl, olağan veya olağanüstü toplantı olup olmadığı hususlarının belirtilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla bu iki madde birlikte değerlendirildiğinde, payların toplam itibari değeri, genel kurul toplantısının saati, toplantı adresi, genel kurulun ait olduğu yıl, olağan veya olağanüstü toplantı olup olmadığı bilgilerinin yer almaması herhangi bir yaptırıma bağlanmamıştır ve bu bilgilerin yer almaması sebebiyle vekâletname geçersiz sayılamaz. Yönetmeliğin 21'inci maddesinin bu düzenlemesi, öğretide yer alan görüşler ile de büyük ölçüde uyumludur¹⁰¹.

⁹⁸ *Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, 273; *Tekinalp*, Tek Kişilik Ortaklık, s. 179; *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, Ortaklıklar Hukuku (Yeni), s. 490; Şener, s.474.

⁹⁹ Temsil belgesinin hangi genel kurul toplantısı için geçerli olduğu belirtildiği takdirde ayrıca bir tarih yazılmasına gerek olmadığı görüşü için bkz. *Çeker*, Oy Hakkı, s. 265; *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, Ortaklıklar Hukuku (Eski), s. 508. Birden çok genel kurul toplantısı için aynı temsil belgesinde yetki verilebileceği görüşü için bkz. *Özdemir/Yiğit*, s. 448.

¹⁰⁰ TTK m. 486 f. 2 gereği, ilmühaberlere de kıyas yoluyla nama yazılı pay senetlerine ilişkin hükümler uygulanmaktadır.

¹⁰¹ Bkz. dn. 88 ve dn. 89'da a.g.e.

Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nin 19'uncu maddesine göre vekâletname metninde “payların toplam itibari değeri”nin yer alması gerekirken, 21'inci maddesine göre “pay adedi”nin yer alması gerekmektedir. TTK m. 434 ile oy hakkının, Eski TTK'dan farklı olarak, paylarının toplam itibari değeriyle orantılı olarak kullanılacağı düzenlemesine yer verilmiştir¹⁰². Bu noktada, Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nin ekinde yer alan örnek metinde “payların itibari değeri” bilgisinin yer alması TTK m. 434 düzenlemesi ile uyumludur. Bu noktada vekâletnamede “pay adedi”nin yer almamasını bir geçersizlik sebebi olarak düzenleyen, Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nin 21'inci maddesi düzeltilmeli, vekâletnamede “pay adedi” bilgisi yerine “payların itibari değeri” bilgisi yazılmalıdır. Böylece iki madde arasındaki çelişki giderilmiş olacaktır. Bu husus özellikle bir şirkette ihraç edilen paylar farklı itibari değerlerde ise önem arz etmektedir. Oy hakkını payların itibari değeri ile orantılı olarak kullanacak olan pay sahibi örnek vekâletname metnine uygun olarak düzenlemiş olduğu vekâletnamede paylarının itibari değerine yer verecek, ancak bu durumda pay adedi bilgisine yer verilmemesi sebebiyle Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği m. 21 gereği vekâletnamenin geçersizliği sorunu ile karşılaşabilecektir.

Vekâletname metninin içeriğine ilişkin uygulamada sorun yaşanabilecek konulardan biri de, TTK m. 414 gereği çağrılı yapılan genel kurul toplantısına ilişkin ilanların yayımlanmasının gecikmesi veya esas sözleşme değişikliğine ilişkin izin alınmasının gerektiği hallerde ilgili kurumlardan izin alınması sürecinin uzaması sebebiyle toplantı tarihinin, saatinin ve adresinin değişmesidir. Bu halde vekâletname içeriğinde değişiklik yapılması gerektiğinden vekâlet veren pay sahibinin iradesinden bağımsız olarak ortaya çıkan bir durum sebebiyle genel kurula temsilci aracılığıyla katılacak olan pay sahibi tekrar vekâletname düzenlemek zorunda kalmaktadır. Uygulamada yaşanan bu sıkıntıya mahal vermemek adına, vekâletname örneğinde yer alan genel kurul toplantı tarihi, saati ve toplantı adresi bilgilerinin örnek metinden çıkarılması uygun olacaktır.

Nama yazılı pay senetlerinde (veya ilmühaberlerde) gizli temsil benzeri bir durum bağlam hükümlerinin dolanılması amacıyla veya paya ilişkin oy

¹⁰² Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 253.

sözleşmelerinin mevcudiyeti halinde ortaya çıkmaktadır. Şöyle ki, TTK m. 492 f. 1'e göre, nama yazılı payların devirleri esas sözleşmeye konulacak bir hüküm ile şirketin onayına tabi tutulabilir. Bu durumda pay sahibi bağlam hükümleri gereği paylarını bir üçüncü kişiye devredememekte; fiziken devretse dahi şirket onay vermedikçe devralan pay sahibi sıfatını kazanmamaktadır. Ortaklık yapısının korunmasına ilişkin bağlam hükümlerinin öngörüldüğü bu şirketlerde *Pulaşlı*'ya göre, her ne kadar temsilcinin pay sahibi olması zorunluluğu getirilmesi TTK m. 425 gereği kural olarak mümkün değilse de; bağlam hükümlerinin dolanılmasını önlemek amacıyla bu sınırlama istisnai olarak kabul edilmelidir¹⁰³. Böylece, bağlam hükümlerini dolanma amacıyla, payları devralan ancak şirket tarafından onaylanmamış olan üçüncü kişiye genel kurula katılma ve oy kullanması için temsil belgesi verilmesinin önüne geçilebilecektir. Ancak, TTK'nın 425'inci maddesi emredici bir hükümdür ve TTK'nın 340'ıncı maddesi gereği kanunda yer alan hükümlerden ancak kanunda buna açıkça izin verilmişse esas sözleşmede sapılabilir¹⁰⁴. Dolayısıyla haklı gerekçelerle de olsa, TTK'nın 425'inci maddesinin açık hükmü¹⁰⁵ karşısında *Pulaşlı*'ya katılmak ve bağlam hükümlerinin dolanılması amacıyla esas sözleşmeye bu yönde hüküm koymak mümkün değildir¹⁰⁶.

bb) Hamiline yazılı pay senetlerinde - açık ve gizli temsil

TTK'nın 426'ncı maddesinin ikinci fıkrası gereği, hamiline yazılı pay senedinin zilyedi bulunduğunu ispat eden kimse, şirkete karşı pay sahipliğinden doğan hakları kullanmaya yetkilidir. Bu tür senetlerde, temsilin zilyetliği devretmek suretiyle kolaylıkla gerçekleştirilmesi ve TTK m. 426 f. 1'de yer alan

¹⁰³ Yazara göre, bağlam hükümleri sebebiyle paylarını devredemeyen bir pay sahibi, temsilci olarak payını devretmek istediği şirket dışından üçüncü kişiyi temsilci olarak tayin ederse, bağlam hükümlerine rağmen üçüncü kişi şirketin iç işleyişine karışmış olacaktır. Bu da bağlam sisteminin amacıyla bağdaşmamaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Pulaşlı*, Şerh, s. 757. Eski TTK döneminde, benzer görüşler için bkz. *Teoman*, Oydan Yoksunluk, s. 158-159; *Çeker*, Oy Hakkı, s. 225.

¹⁰⁴ *Bilgili/Demirkapı*, s. 297.

¹⁰⁵ Ayrıca, kanun koyucu hükmün gerekçesinde yabancı ve yerli öğretilerde yer alan tartışmalar göz önünde bulundurularak tercihini, temsilcinin pay sahibi olması zorunluluğunun getirilememesi yönünde yaptığını açıkça belirtmiştir. Gerekçede yer alan bu hüküm karşısında *Pulaşlı*'ya katılmak mümkün değildir.

¹⁰⁶ *Bahtiyar/Hamamcıoğlu*, s. 58; *Bilgili/Demirkapı*, s. 297. Ayrıca, temsilcinin pay sahibi olma zorunluluğu bulunmadığına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm III-(A).

temsilcinin yazılı olarak yetkilendirilmesi şartının kolaylıkla bertaraf edilmesi mümkündür. Bu bağlamda, hamiline yazılı pay senetlerinde temsilci tayin edilecek kişiye temsil yetkisi verilirken pay sahibi iki şekilde davranabilir; açık temsil ve gizli temsil¹⁰⁷.

Hamiline yazılı pay senetlerine ilişkin açık temsil sisteminde, nama yazılı pay senetlerine benzer olarak, pay sahibi temsilciyi TTK m. 426 f. 1’de öngörülen şekilde yazılı bir temsil belgesi ile temsilci olarak yetkilendirebilir. Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği’nin 19’uncu maddesine göre, halka açık olmayan şirketlerde hamiline yazılı pay senetleri sahiplerinin, vekilleri vasıtasıyla toplantıda temsil edilebilmeleri için vekâletnamenin Yönetmelik ekinde yer alan örnek metne uygun olarak düzenlenmesi gerekmektedir¹⁰⁸. Bu bağlamda, nama yazılı pay senetlerine ilişkin genel kurula katılma ve oy hakkının temsilci aracılığıyla kullanılmasına ilişkin şekli hususlar daha önce açıklandığından, aynı kurallar hamiline yazılı pay senetleri için de geçerli olacağından burada tekrar değinilmeyecektir¹⁰⁹.

Hamiline yazılı pay senetlerine ilişkin gizli temsil sisteminde ise pay sahibi, yazılı bir temsil belgesi vermek yerine pay senetlerinin zilyetliğini (görünüşte mülkiyetini) temsilciye devretmektedir. Bu durumda, temsilci pay sahibi sıfatıyla genel kurula katılmakta ve oy kullanmaktadır¹¹⁰. Uygulamada sıklıkla kullanılan bu yöntemde temsilci şirkete karşı her ne kadar pay sahibi sıfatıyla oy kullanmış olsa da, iç ilişkide pay sahibinin hesabına hareket ettiğiinden, pay sahibinin talimatları çerçevesinde oy kullanmak zorundadır¹¹¹.

Hamiline yazılı pay senedi sahipleri, genel kurul toplantısına katılabilmek için TTK m. 415 f. 3 ve Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği m. 18 f. 3 gereği, genel kurul toplantı gününden en geç bir gün¹¹² önce, bu senetlere zilyet

¹⁰⁷ Açık ve gizli temsil sistemine ilişkin genel açıklamalar için bkz. *Çeker*, Oy Hakkı, s. 263 ve orada dn. 48’de anılan *Böckli*, Stimmrecht, s. 163; *Özdemir/Yiğit*, s. 439.

¹⁰⁸ *Çeker*, Oy Hakkı, s. 266; *Özdemir/Yiğit*, s. 446.

¹⁰⁹ Nama yazılı pay senetlerine ilişkin şekli hususlar için bkz. Bölüm III-(A)-(1)-(a)-(aa).

¹¹⁰ *Yiğit*, s. 62; *Özdemir/Yiğit*, s. 439.

¹¹¹ Öğretide şirketin senedin görünüşte maliki olan zilyedin gerçekte malik olmadığını ispatlaması halinde, gizli temsilcinin temsil yetkisini ispat etmesi gerektiği ileri sürülmüştür. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Teoman*, Oydan Yoksunluk, s. 198; *Yiğit*, s. 62; *Çeker*, Oy Hakkı, s. 263.

¹¹² Eski TTK m. 360 f. 3 c. 3’de bu süre “bir hafta” olarak öngörülmüştür.

olduklarını şirkete karşı ispatlayarak genel kurula katılabilmek için giriş kartı almak zorundadırlar. Pay sahibi açık temsil sistemine başvurmuş ve temsilciyi yazılı bir temsil belgesi ile yetkilendirmişse, pay sahibinin yerine yazılı temsil belgesi ile yetkilendirilmiş olan temsilci de şirkete başvurarak giriş kartı temin edebilir¹¹³. Giriş kartı olmaksızın, verilen temsil belgesi tek başına genel kurula katılmak için yeterli değildir.

Öte yandan, TTK m. 426 f. 2 gereği, pay sahipliğinden doğan hakları kullanmak için hamiline yazılı pay senetlerinin zilyedi bulunduğunu ispat etmek yeterli iken; TTK m. 415 f. 3 c. 2 gereği, eğer bir pay sahibi giriş kartını almasından sonraki bir tarihte hamiline yazılı pay senedini devrederse, yeni pay sahibi zilyetliğin yanısıra devir işlemini de ispatlayarak eski pay sahibi adına alınan giriş kartı ile genel kurul toplantısına katılabilecektir. Bu hüküm gizli temsil sistemini, bir yandan giriş kartı alınması sonrasında devre imkân tanıyarak kolaylaştırırken; bir yandan da görünüşte malik olan gizli temsilcinin devir işlemini ispatlaması şartını getirerek zorlaştırmaktadır. Özellikle TTK m. 415’de devir işleminin ispat şeklinin belirlenmemiş olması uygulamada sorun yaratabilecektir¹¹⁴. *Çonkar*’a göre, devir işlemi senedin üzerinde yer alan ciro veya yazılı bir temlikname ile ispatlanabilir¹¹⁵.

b) Halka açık şirketlerde

aa) Genel olarak

SPK’nın¹¹⁶ 16’ncı maddesi gereği payları borsada işlem gören şirketler¹¹⁷ ile pay sahibi sayısı beş yüzü aşan¹¹⁸ anonim şirketler halka arz olmuş

¹¹³ *Çeker*, Oy Hakkı, s. 271.

¹¹⁴ Aynı yönde bkz. *Yayla*, Genel Kurul, s. 75.

¹¹⁵ *Çonkar*, s. 121.

¹¹⁶ Kabul Tarihi: 06.12.2012, RG. Tarihi: 30.12.2012, RG. No: 28513

¹¹⁷ TTK’da, genel olarak, “şirket” ifadesi kullanılırken, SPK’da “ortaklık” ifadesi kullanılmaktadır. TTK’nın konuya ilişkin 1531’inci maddesi gereği, “ortaklık” ve “anonim ortaklık” terimleri sırasıyla “şirket” ve “anonim şirket” kavramları ile eş anlamlı kanuni terimlerdir ve bu terimler birbirleri yerine kullanılabilir. Çalışmamızda, ilgili mevzuat hükmüne doğrudan yapılan alıntılar hariç, terim birliğinin sağlanması açısından “şirket” ifadesi kullanılmıştır.

sayılmaktadır. Bu şirketler, TTK'nın yanı sıra SPK'ya ve Serm. P.K.'nin özel düzenlemelerine tabidirler. SPK'nın 13'üncü maddesi gereği, halka açık olan ve aynı zamanda payları borsada işlem gören şirketlerin payları kayden izlenir ve ortaklık paylarını temsilen herhangi bir senet basmaya gerek olmaksızın MKK tarafından tutulan kayıtlar çerçevesinde pay sahipleri tespit edilir¹¹⁹. Payları borsada işlem görmeyen ve dolayısıyla payları kayden izlenmeyen halka açık şirketlerin paylarının, hak sahiplerinin tespitinde ise, TTK m. 417 f. 2 gereği, ilmühaber ve nama yazılı pay senetleri için pay defteri kayıtları ve hamiline yazılı pay senetleri açısından ise giriş kartları esas alınacaktır¹²⁰. SPK m. 30 f. 4. c. 2 düzenlemesi de bu yöndedir.

Pay sahiplerinin özellikle halka açık anonim şirketlerde daha önce de açıklanan sebeplerle yönetsel hakları kullanmadaki isteksizlikleri ve genel kurula katılmamaları veya katılsalar dahi oylarını bilinçli olarak kullanmamaları “güç boşluğu sorunu”nu oluşturmaktadır¹²¹. Bu sorunu bertaraf etmek adına halka açık şirketlerin genel kurul toplantılarında vekâleten oy kullanılmasına ilişkin “*Halka açık ortaklıkların genel kurullarında oy kullanma hakkına sahip olanlar, bu haklarını vekil tayin ettikleri kişiler aracılığıyla da kullanabilirler.*” şeklindeki SPK'nın 30'uncu maddesinin dördüncü fıkrasının ilk cümlesi büyük önem arz etmektedir¹²². Buna göre, TTK düzenlemesine benzer olarak halka açık bir şirketin pay sahibi genel kurula bizzat katılabileceği gibi temsilci aracılığıyla da katılabilir. SPK'nın 30'uncu maddesine dayanılarak çıkartılan Vekaleten Oy

¹¹⁸ Eski SPK m. 11'de ikiyüzelli olan asgari ortak sayısı, SPK m. 16 ile beş yüze çıkarılmıştır.

¹¹⁹ Serm. P.K.'nin 06.10.2004 tarih ve 41/1279 sayılı kararı ile payları borsada işlem gören tüm şirketlerin tüm payları MKK nezdinde kayden izlenmektedir. Pay sahipliği sıfatının tespitinde MKK kayıtlarının esas alınmasına ilişkin açıklamalar için bkz. *Çonkar*, s. 151-161 ve s. 252.

¹²⁰ Payları borsada işlem görmeyen ve dolayısıyla payları kayden izlenmeyen halka açık şirketlerin paylarına ilişkin hak sahiplerinin tespitinde halka kapalı şirketlere ilişkin kurallar uygulanacaktır. Ancak halka kapalı şirketlerden farklı olarak SPK kapsamında olan payları borsada işlem görmeyen ve dolayısıyla payları kayden izlenmeyen halka açık şirketlerin ihraç etmiş olduğu payların senede bağlanmamış olması gerekmektedir. Şöyle ki SPK m. 12 f. 3 hükmü gereği, sermaye piyasası araçlarının satış esnasında alıcıya teslimi şart olduğundan bahse konu şirketlerde senede bağlanmamış pay ihraç edilmiş olması mümkün değildir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Tekinalp*, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 77-78.

¹²¹ Güç boşluğu sorununa ilişkin açıklamalar için bkz. Bölüm II-(B).

¹²² *Ünal*, s. 420.

Kullanılması Tebliği'nin¹²³ 5'inci maddesi uyarınca temsilcinin pay sahibi olması gerekli değildir¹²⁴.

Temsilci tayini yöntemine ilişkin TTK ile özellikle payları borsada işlem gören halka açık anonim şirketler için uygulama alanı bulan önemli yeniliklerden biri, pay sahiplerine EGKS aracılığıyla genel kurula katılma imkânı getirilmesi ve buna bağlı olarak EGKS'de temsilci tayinine imkân tanınmasıdır¹²⁵. Elektronik ortamda temsilci tayinine imkân tanınması Hissadarlar Direktifi'nin 11. maddesi ile de uyumludur¹²⁶. TTK'nın 1527'nci maddesi ve SPK'nın 30'uncu maddesi gereği, pay sahipleri genel kurula fiziken veya elektronik ortamda katılabilirler. TTK'nın 1527'nci maddesinin beşinci fıkrası doğrultusunda Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından çıkarılan EGKS Yönetmeliği¹²⁷ ile pay senetleri borsada işlem gören halka açık anonim şirketler için pay sahibine elektronik ortamda katılma imkânı sunmak zorunlu hale getirilmiş ve bu şirketlerin pay sahipleri için genel kurula katılma hakkı daha da kolaylaştırılmış ve güçlendirilmiş bir hak haline gelmiştir. Bu bağlamda, anonim şirketlerde genel kurullara elektronik ortamda katılma, öneride bulunma, görüş açıklama ve oy verme, fizikî katılmanın ve oy vermenin bütün hukuki sonuçlarını doğurmaktadır.

Pay sahibi¹²⁸, EGKS Yönetmeliği'nin 7'nci maddesi uyarınca genel kuruldan bir gün öncesine kadar temsilcisini elektronik ortamda tayin edebilmektedir. Pay sahibinin temsilci tayin etmesinden önce, temsilcinin MKK sistemine kayıt olması gerekmektedir. Pay sahibi ancak kayıt işleminin akabinde temsilcinin kimlik numarası bilgilerini EGKS'de ilgili kısma girerek güvenli

¹²³ Eski SPK döneminde yürürlükte olan 21872 sayılı ve 09.03.1994 tarihli Resmi Gazete yayımlanan Halka Açık Anonim Ortaklıklar Genel Kurullarında Vekaleten Oy Kullanılmasına ve Çağrı Yoluyla Vekalet veya Hisse Senedi Toplanmasına İlişkin Esaslar Tebliği, Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği'nin 16'ncı maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.

¹²⁴ Temsilcinin pay sahibi olma zorunluluğunun bulunmadığına ilişkin açıklamalar için bkz. Bölüm III-(A).

¹²⁵ Genel kurullara elektronik ortamda katılma ve oy kullanma sisteminin uygulanması pay senetleri borsaya kote edilmiş anonim şirketler için zorunlu kılınmışken, diğer şirketler için bu sistemi kurmak ihtiyaridir. Konu, genel olarak, pay senetleri borsaya kote edilmemiş şirketler açısından uygulama alanı bulmadığından, çalışmamızda EGKS düzenlemelerine özellikle pay senetleri borsaya kote edilmiş şirketler bağlamında değinilmiştir.

¹²⁶ *Yayla*, Genel Kurul, s. 139.

¹²⁷ Kabul Tarihi: 28.08.2012 RG. Tarihi: 28.08.2012 RG. No: 28395

¹²⁸ EGKS Yönetmeliği'nin 7'nci maddesinin dördüncü fıkrası gereği bu bildirim, pay sahibinin talimatına uygun olarak payların tevdi edildiği kuruluş tarafından da yapılabilir.

elektronik imzası ile temsilci tayin edebilecektir¹²⁹. EGKS Yönetmeliği m. 7 f. 5 gereği, genel kurul toplantısına elektronik ortamda katılacağını bildiren pay sahibi bu tercihini EGKS’de geri alabilir. Elektronik ortamda katılma yönündeki bu talebini geriye almayan pay sahibi veya temsilcisi genel kurul toplantısına fiziken katılamayacaktır.

EGKS’de işlem yapabilmek adına pay sahibinin sahip olması gereken güvenli elektronik imzanın temin edilmesi özellikle EGKS sisteminden yararlanması beklenen yabancı yatırımcı açısından büyük önem taşımaktadır. Bu noktada, elektronik ortamda düzenlenen belgelerin diğer yazılı belgelerle eşdeğerliliği ile ilgili olarak EİK¹³⁰,nın 14’üncü maddesinde, yabancı ESHS tarafından sağlanan sertifikalar aracılığı ile yabancı bir ülkede kurulu bir ESHS tarafından verilen elektronik sertifikaların hukukî sonuçlarının milletlerarası anlaşmalarla belirleneceği düzenlenmiştir. Yabancı bir ülkeden alınan elektronik imzanın ülkemizde kullanılabilmesi için, yabancı bir ülkede kurulu bir ESHS tarafından verilen elektronik sertifikaların Türkiye’de kurulu bir ESHS tarafından kabul edilmesi gerekmektedir. Ancak bu halde bu elektronik sertifikalar nitelikli elektronik sertifika sayılır ve EGKS’de kullanılabilir. Yabancı elektronik sertifikaların kullanılması sonucunda doğacak zararlardan, Türkiye’deki ESHS de sorumludur.

bb) Temsil belgesinin içeriği

Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği’nin ekinde Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği’nin ekinde yer alan metne benzer ancak daha ayrıntılı örnek bir vekâletname metni yer almaktadır. Örnek vekâletname metninin, Tebliğ’in 7’nci maddesi gereği genel kurul gündemi ile birlikte genel kurul çağrısında ilan¹³¹ edilmesi gerekmektedir¹³². Pay sahiplerine gönderilen ve/veya ilan edilen

¹²⁹ *Yayla*, Genel Kurul, s. 139-140; *Bahtiyar/Hamamcıoğlu*, s. 58.

¹³⁰ Kabul Tarihi: 15.01.2004 RG. Tarihi: 23.01.2004 RG. No: 25355

¹³¹ Ancak eğer söz konusu şirketin payları kayden izlenmiyorsa, SPK m. 29 f. 3 ve Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği m. 7 f. 2 gereği, örnek metin, çağrı metnine eklenmesine ilaveten pay sahiplerine genel kurul öncesinde iadeli taahhütlü mektup ile gönderilecektir.

¹³² *Yayla*, Genel Kurul, s. 160.

vekâletname metninde vekil tayin edilmek üzere herhangi bir kişi lehine yönlendirme yapılması, telkin ve önerilerde bulunulması anlamını taşıyacak ifadelerin kullanılması Tebliğ'in 7'nci maddesinin ikinci fıkrası ile yasaklanmıştır.

Halka açık şirketlerin genel kurullarına temsilci aracılığıyla katılmak isteyen pay sahibi, Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği'nin 6'ncı maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesine göre, bu örnek vekaletname metninde yer alan asgari bilgileri içerir yazılı temsil belgesi düzenlemek zorundadır¹³³. Hüküm, aksi durumda, temsilci aracılığıyla genel kurula katılmanın mümkün olmayacağı şeklinde kaleme alınmıştır. Bu noktada, zaten temsil belgesinin içeriğinde herhangi bir bilginin eksik olması halinde vekâletname geçersiz olacağından, Tebliğ m. 6 f. 1 c. 3'de yer alan ve örnek vekâletname metninde hâlihazırda belirtilmiş olan "*Vekâletname formunda vekil tayin edilen kişinin ad/soyad/ticari unvanı ve T.C. Kimlik numarası/ticaret sicili ve numarası/vergi kimlik numarası ile Merkezi Sicil Kayıt Sistemi (MERSİS) numarasının açıkça belirtilmesi ve yabancı uyruklu vekiller için anılan bilgilerin varsa muadillerinin sunulması zorunludur.*" ifadesi tekrar niteliğindedir ve gereksizdir. Temsil belgesinin içeriğinde bu kadar ayrıntılı bilgiye yer verme zorunluluğu, genel kurula temsilci aracılığıyla katılma hakkını gereksiz ve ölçsüz derecede zorlaştırmaktadır. Hâlbuki genel kurula temsilci aracılığıyla katılma hakkı, vazgeçilemez veya sınırlandırılmaz, hatta zorlaştırılmaz bir haktır¹³⁴. Halka kapalı şirketlere ilişkin açıklamalarımızda da belirttiğimiz üzere, temsil belgesinin içeriğinde pay sahibinin adının (veya unvanının) ve şirketin unvanının yer alması ve genel kurula

¹³³ Örnek vekâletname metnine göre, pay sahibi tarafından temsilciye verilen vekâletname içeriğinde aşağıdaki bilgilerin belirtilmesi gerekmektedir:

- vekâleti verenin adı soyadı, gerçek kişi ise TC kimlik numarası, tüzel kişi ise vergi numarası, kayıtlı olduğu ticaret sicil müdürlüğü ve ticaret sicil numarası, MERSİS numarası,
- temsilcinin adı soyadı, gerçek kişi ise TC kimlik numarası, tüzel kişi ise vergi numarası, kayıtlı olduğu ticaret sicil müdürlüğü ve ticaret sicil numarası, MERSİS numarası,
- şirketin unvanı, genel kurul toplantısının tarihi ve saati, toplantı adresi, genel kurulun ait olduğu yıl, olağan veya olağanüstü toplantı olup olmadığı,
- temsil edilecek payların tertibi ve serisi , numarası veya grubu , pay adedi ve payların toplam nominal değeri, payların türü (hamiline/nama yazılı olduğu), oyda imtiyazlı olup olmadığı,
- temsil edilecek payların pay sahibinin sahip olduğu toplam paylara veya oy haklarına oranı.

¹³⁴ *Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, s. 270; *Bahtiyar/Hamamcıoğlu*, s. 58.

katılma hususunda yetki verildiğinin belirtmesi yeterlidir¹³⁵. Temsil belgesinin hangi genel kurul toplantısı için geçerli olduğu belirtildiği takdirde ayrıca bir tarih yazılmasına da gerek yoktur¹³⁶.

Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği'nin 8'inci maddesi gereği, fiziki olarak düzenlenen vekâletnamede yer alan imzanın noter onaylı olması veya vekâletname ekinde noter huzurunda düzenlenmiş imza beyannamesinin¹³⁷ bulunması şarttır¹³⁸. Hükmün ikinci cümlesinde “*Yatırım fonları, portföylerinde yer alan ortaklık paylarının sahibi sıfatıyla katılacakları genel kurul toplantılarında kurucu tarafından temsil olunur. Kurucu adına genel kurul toplantısına katılacak olan şahsın kurucunun çalışanı olması ve vekâletname formunun kurucunun birinci derece imza yetkisine sahip yöneticileri tarafından imzalanması halinde, vekâletname formunda yer alan imzanın ayrıca notere onaylatılması veya noter huzurunda düzenlenmiş imza beyanının imzalı vekâletname formuna eklenmesi zorunlu değildir.*” ifadesi yer almaktadır. Ancak, Tebliğ'in 8'inci maddesinin ilk cümlesinde yer alan imza beyannamesi ifadesi, tüzel kişi pay sahipleri için imza sirküleri olarak anlaşılması gerektiğinden; bu halde yatırım fonları için ayrıca bir düzenlemeye yer verilmesi gereksizdir. Açıklayıcı olması açısından yer verilmiş olsa dahi birinci derece imza yetkililerinin tespiti açısından pay sahibi olan yatırım fonunun genel kurula katılmaya ilişkin alacağı yönetim organı kararı ve imza sirküleri inceleneceğinden, hükmün sonunda yer alan “*imza beyanına gerek olmadığı*” ifadesi uygulama açısından bir anlam taşımamaktadır.

Ayrıca, temsilci fiziken genel kurul toplantısına katılabilecek dahi olsa EGKS Yönetmeliği'nin 7'nci maddesi gereği, pay sahibi EGKS üzerinden

¹³⁵ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 273; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku (Yeni), s. 490.

¹³⁶ Temsil belgesinin hangi genel kurul toplantısı için geçerli olduğu belirtildiği takdirde ayrıca bir tarih yazılmasına gerek olmadığı görüşü için bkz. Çeker, Oy Hakkı, s. 265.

¹³⁷ Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği m. 18 f. 7'de “imza beyanı” terimi kullanılmışken; ekindeki vekâletname örneğinde yer alan not kısmında “imza sirküleri” terimi kullanılmıştır. Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği m. 8'de ise “imza beyanı” terimi kullanılmıştır. Hukuki düzenlemeler arasındaki bu terim karışıklığının giderilmesi gerekmektedir. Gerçek kişiler için “imza beyanı” ve tüzel kişiler için “imza sirküleri” ifadesinin tercih edilmesi uygun olacaktır.

¹³⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku (Yeni), s. 490; Yayla, Genel Kurul, s. 139; Bahtiyar/Hamamcıoğlu, s. 60. Ayrıca vekâletnameye ilişkin öngörülen özel şekil şartına ilişkin açıklamalar için bkz. Bölüm III-(A)-(1)-(a)-(aa).

yetkilendirme yapabilmektedir. Bu halde Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği'nin 6'ncı maddesi gereği temsilcinin, yalnızca kimliğini ispat etmesi yeterlidir, ayrıca yazılı bir temsil belgesi sunması (örneğin, imzası noter onaylı bir vekaletname) gerekli değildir¹³⁹. Çünkü TTK m. 417 uyarınca, MKK'dan alınan hazır bulunan pay sahipleri listesinde EGKS üzerinden güvenli elektronik imza ile yetkilendirilen temsilcinin kimlik bilgileri yer almaktadır¹⁴⁰.

c) Adi temsilde temsil yetkisinin sınırı ve talimat

aa) Temsil yetkisinin düzenlenmesi ve “talimat” kavramı

Pay sahibi, adına genel kurula katılmak ve oy kullanmak üzere bir kişiyi temsilci tayin ederken, temsilcinin temsil yetkisini ve sınırını belirlemekte serbesttir. Temsilcinin rolü bu noktada, pay sahibinin iradesinin genel kurula yansıtılması ile sınırlıdır¹⁴¹. Çünkü anonim şirketlerde genel kurula temsilci aracılığıyla katılma imkânı verilmesi, genel kurula bizzat katılmasa dahi pay sahibinin iradesinin, genel kurul toplantısına yansımaya imkân tanımaktır¹⁴². Bu bağlamda, TTK m. 427 gereği, temsilci varsa pay sahibinin talimatları doğrultusunda oy kullanmakla yükümlüdür¹⁴³. Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nde talimatlara ve talimatların iletilmesine ilişkin 47'nci maddesinde, hükmün içeriği adi temsilciye de uygulanabilecek nitelikte olmasına rağmen, tevdi eden temsilcisine ilişkin bölümde yer almakta ve sadece bu

¹³⁹ Bahtiyar/Hamamcıoğlu, s. 58.

¹⁴⁰ Eski TTK'da yer alan “hazır cetveli” kavramı yerine TTK'da “hazır bulunanlar listesi” kavramı kullanılmıştır.

¹⁴¹ Bilge, İnternet Aracılığıyla Katılım, s. 359.

¹⁴² Çeker, Oy Hakkı, s. 272 ve orada dn. 83'de anılan Böckli, Stimmrecht, s. 169.

¹⁴³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku (Yeni), s. 489; Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 273; Tekinalp, Tek Kişilik Ortaklık, s. 179; Bilgili/Demirkapı, s. 320. Ayrıca, 29.08.2012 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Halka Açık Olmayan Anonim Şirketlerin Genel Kurullarında Birikimli Oy Kullanımına İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ'in 7'nci maddesinde birikimli oyun temsilen kullanılması konusunda “Temsil belgesinde birikimli oy kullanımı yönünde bir talimat olmasa dahi, diğer pay sahiplerinin veya temsilcilerinin talebi üzerine genel kurulda birikimli oy kullanılmasının zorunlu olduğu durumlarda temsilci birikimli oy kullanır. Temsil belgesinde temsilciye toplam birikimli oy sayısının dağılımı konusunda özel bir talimat verilmediyse dağılım miktarını temsilci belirler.” düzenlenmesine yer vermektedir.

temsilciye ilişkin düzenlemeler içermektedir. Öğretide *Yayla* tarafından, adi temsilciye ilişkin talimat kavramı açıklanırken tevdi eden temsilcisine ilişkin bu hükme yanlış olarak atıf yapılmıştır¹⁴⁴.

Pay sahibi, temsil belgesinde temsilcinin kendi görüşü doğrultusunda oy kullanacağını belirtebileceği gibi, gündem maddeleri ile ilgili kısmen veya tamamen belirli bir yönde oy kullanılması gerektiği yönündeki iradesini de belirtebilir. Dolayısıyla pay sahibinin genel kurula yansıyan iradesinin bir görünüş şekli olan talimat, her bir gündem maddesi için ayrı ayrı verilebilir veya bazı gündem maddeleri için özel olarak verilip diğer gündem maddeleri için yönetim kurulunun varsa teklifi doğrultusunda oy kullanılması yönünde verilebilir veya hiç verilmeyebilir¹⁴⁵. Bu halde, temsilci gündem maddeleri ile ilgili dilediği gibi oy kullanabilir. Pay sahibi temsil belgesini istediği gibi düzenlemek hususunda serbesttir¹⁴⁶. Halka açık şirketlerin genel kurullarına ilişkin Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği'nin 6'ncı maddesinde genel kurul çağrı metni ile birlikte ilan edilen vekâletname örneğinin, her bir gündem maddesi ile ilgili azınlık önerileri doğrultusunda talimat verilebilecek şekilde düzenlenmesi öngörülmüştür. Pay sahibi, ilan edilen vekâletname formunu Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği'nin 9'uncu maddesi gereği doldurarak temsilcinin yetkisini ve sınırını belirleyebilir. EGKS Yönetmeliği'nin 7'nci maddesinin ikinci fıkrası da buna imkân tanımaktadır¹⁴⁷. Hükme göre, pay sahibi temsilciye genel yetki verebileceği gibi her bir gündem maddesine ilişkin ayrı ayrı özel yetki de verebilir. Pay sahibi tarafından herhangi bir talimat verilmemesi halinde temsilci, genel hükümlere uygun olarak hareket etmeli ve vekil sıfatıyla özen yükümlülüğüne uygun olarak

¹⁴⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. *Yayla*, s. 139.

¹⁴⁵ *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, Ortaklıklar Hukuku (Yeni), s. 489; *Çeker*, Oy Hakkı, s. 272; *Bilgili/Demirkapı*, s. 320; *Yayla*, Genel Kurul, s. 145.

¹⁴⁶ *Çeker*, Oy Hakkı, s. 272; *Bahtiyar/Hamamcıoğlu*, s. 59. *Karahan*'a göre, pay sahibinin temsilciye vereceği talimat herhangi bir şekil şartına tabi değildir. (Bkz. *Karahan*, s. 541.) Ancak, talimatın Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği ve Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği ekinde yer alan vekaletnamede yer alması gerektiğinden, yazılı olması gerekmektedir, bu sebeple *Karahan*'a katılmak mümkün değildir.

¹⁴⁷ *Yayla*, Genel Kurul, s. 139; *Bahtiyar/Hamamcıoğlu*, s. 59. MKK'nın sunduğu EGKS platformunda operasyonel akış gereği bu işlemler genel kurul toplantısından bir gün önce saat 21:00'e kadar yapılabilmektedir. Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nin 47'nci maddesinin dördüncü fıkrasında ise tevdi eden temsilcisine verilen talimatların değiştirilmesine ilişkin düzenlemeye yer verilmişken, adi temsilciye ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

oy kullanmalıdır¹⁴⁸. Hangi yönde oy kullanmanın pay sahibinin menfaatine uygun olduğunu somut olaya göre değerlendirmek gerekmektedir¹⁴⁹.

bb) Talimata aykırı oy kullanılması ve yaptırımı

Temsil edilenin talimatlarına uyma yükümü, TTK'nın yeniliklerinden biridir. Eski TTK döneminde, kanunda özel bir düzenleme yer almadığından Eski BK m. 34 düzenlemesi devreye girmekte ve Yeni TTK ile benzer olarak temsilcinin talimatlara uymakla yükümlü olduğu sonucuna ulaşılmakta idi¹⁵⁰. TTK, borçlar hukukunda kabul edilen bir ilkenin tekrarı olarak, şirketler hukuku düzenlemelerinde konuyu özel olarak düzenlemiştir. Genel kurul toplantılarında temsile ilişkin düzenlemelerin anonim şirketlere özgü olması uygun olmuştur¹⁵¹. Bu çerçevede, TTK'nın 427'nci maddesinde genel kurula temsilci olarak katılan kişi pay sahibinin talimatına uymakla yükümlü tutulurken temsilcinin talimata aykırı hareket etmesi halinde kullanılan oy geçersiz kılınmamıştır. Ancak kanun koyucu talimata aykırılık halinde pay sahibinin temsilciye karşı başvurma hakkını saklı tutmuştur. Dolayısıyla herhangi bir aykırılık halinde, pay sahibi ile temsilci arasındaki iç ilişkide temsilcinin sorumluluğuna taraflar arasındaki sözleşme hükümleri uygulanacaktır. Temsilcinin genel olarak TBK m. 505 f. 1 ve f. 2 düzenlemeleri uyarınca sorumlu olacağı ve pay sahibinin uğradığı tazminle yükümlü olduğu söylenebilir¹⁵². Temsilci ile pay sahibi arasında vekâlet ilişkisinin yanı sıra, iş sözleşmesi de olabilir. Bu durumda temsilci, talimata aykırı oy kullanarak bu sözleşmeyi de ihlal etmiş olacaktır. Nitekim Yargıtay bir kararında, talimata aykırı olarak kullanılan oy sebebiyle temsilciden tazminat talep edilebileceğini ancak talimata aykırı hareket edildiği gerekçesiyle genel kurul kararının iptal edilmeyeceği yönünde görüş bildirmiştir¹⁵³. Kitlese temsilcilere

¹⁴⁸ *Yayla*, Genel Kurul, s. 9; *Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, s. 273.

¹⁴⁹ *Çeker*, Oy Hakkı, s. 273.

¹⁵⁰ *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, Ortaklıklar Hukuku (Eski), s. 512; *Çeker*, Oy Hakkı, s. 272.

¹⁵¹ Aynı yönde bkz. *Tekinalp*, Tek Kişilik Ortaklık, s. 178.

¹⁵² *Yayla*, Genel Kurul, s. 146; *Çeker*, Oy Hakkı, s. 273; *Şener*, 474.

¹⁵³ *Bilge*, İnternetin Kullanımı, s. 360 atfıyla Yarg. 11. HD. 1991/2638 E., 1992/3181 K. ve T. 29.6.1992. Aynı yönde bkz. *Şener*, s. 275.

ilişkin TTK m. 428 f. 5’de ve halka açık anonim şirketlere ilişkin Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği’nde temsilcinin sorumluluğunu kaldıran veya sınırlayan sözleşme hükümlerinin geçersiz olduğu açıkça belirtilmişken; Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği’nde bu yönde bir hükme yer verilmemiştir. Pay sahibi tarafından adi temsilciye verilen talimat, kitlesel temsilcinin açıkladığı ve uymakla zorunlu olduğu bildirgenin bir benzeridir¹⁵⁴. Bu noktada kitlesel temsile ilişkin m. 428 f. 5 hükmünün, adi temsilciye verilen talimat açısından da kıyasen uygulanması ve temsilcinin sorumluluğunu sınırlayan veya kaldıran düzenlemelerin geçersiz sayılması uygun olacaktır. Bu yorum ile ortaya çıkacak durum, halka açık şirketlerde genel kurula katılacak temsilcinin sorumluluğunun sınırlandırılmamasına ilişkin Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği’nin 15’inci maddesi ile de uyumludur, halka kapalı şirketler açısından kanun koyucunun tersi yönde bir düşüncesi olduğu düşünülmemelidir.

Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği’nin 9’uncu maddesinde, temsilci tarafından talimata aykırı oy kullanılması halinde oyun geçersiz hale gelmeyeceği düzenlenmiş ve talimata aykırılık halinde genel hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir. Bu halde tebliğ kapsamında olan şirketin genel kuruluna katılan ve pay sahibinin talimatına aykırı oy kullanan temsilciye genel hükümler çerçevesinde başvurulabilecektir. Dolayısıyla pay sahibi ile temsilci arasındaki iç ilişkide temsilcinin sorumluluğuna taraflar arasındaki sözleşme hükümleri uygulanacaktır. Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği’nin 15’inci maddesinde temsilcinin sorumluluğunu kaldıran veya sınırlayan sözleşme hükümlerinin geçersiz olduğu belirtilmiştir. Bu doğrultuda, pay sahibi ile temsilci arasındaki sözleşmede sorumluluğu sınırlandırıcı bir hüküm varsa bu hükümler geçersiz sayılacağından, temsilci genel olarak TBK m. 505 f. 1 ve f. 2 düzenlemeleri uyarınca sorumlu olacak ve pay sahibinin uğradığı tazminle yükümlü olacaktır¹⁵⁵.

¹⁵⁴ Bildirgeye ilişkin ayrıntılı açıklama için bkz. Bölüm III-(B)-(3)-(d)-(aa).

¹⁵⁵ *Yayla*, Genel Kurul, s. 146; *Bilgili/Demirkapı*, s. 320. Belirtilen sorumluluğun TBK m.42, m. 43 f. 3 ve kıyas yoluyla uygulanmak üzere vekâlete ilişkin hükümlerle istisnai olarak iş sözleşmesi hükümleri olduğuna ilişkin bkz. *Tekinalp*, Tek Kişilik Ortaklık, s. 180 (Yazar, aynı yorumuna başka bir eserinde de yer vermiş, ancak vekâlet sözleşmesine ilişkin sorumluluk hükmünü sehven TBK m. 389 olarak belirtmiştir. TBK m. 389 işçinin fazla çalışma borcu ile alakalı olup konuyla

EGKS sistemi üzerinden talimat verilmesi de aynı hüküm kapsamında Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği'nin 9'uncu maddesinin ikinci fıkrasında düzenlendiğinden, temsil yetkisinin sınırlandırılmasına ilişkin düzenlemenin bu temsilciler açısından da geçerli olduğu kabul edilebilir. EGKS Yönetmeliği'nin 7'nci maddesinin ikinci fıkrasında “...*temsil edilenin talimatına uygun oy kullanılır*” ifadesine yer verilmesi öğretide eleştirilmiştir. Şöyle ki, söz konusu ifade belirtilen zorunluluğa aykırılık halinde kullanılan oyun geçersiz kılınacağı izlenimini doğurmaktadır. TTK'nın 427'nci maddesinde temsilcinin talimata aykırı oy kullanmasının oyu geçersiz kılmayacağı açıkça belirtilmişken, bir yönetmelik hükmünde ters yönde anlaşılabilir bir ifadeye yer verilmesi uygun olmamıştır. Bu sebeple örneğin *Bahtiyar/Hamamcıoğlu*'na göre, yönetmelik hükmü ya aynen kanun hükmünü içermeli ya da tekrardan kaçınmak adına tamamen kaldırılmalıdır¹⁵⁶. EGKS Yönetmeliği'nin bu yönde bir hüküm içermesinin altında, MKK tarafından sağlanan EGKS platformunda, talimata aykırı oy kullanılmasına sistem tarafından izin verilmemesi yatmaktadır. Dolayısıyla, pay sahibi MKK tarafından sağlanan EGKS'nin bu özelliğinden yararlanarak, temsilciyi EGKS üzerinden tayin edebilir ve böylece talimata aykırı oy kullanılmasının önüne geçmiş olur¹⁵⁷.

Talimat kavramının, pay sahibinin genel kurula yansıyan iradesinin bir görünüşü olduğunu açıklamıştık. Talimata aykırılık halinde, *proxy* sisteminden farklı olarak oyun geçersiz kılınmaması sonucunda pay sahibinin iradesi genel kurula yansıyamamaktadır. Bu noktada oyun pay sahibin iradesi doğrultusunda kullanılmama riski pay sahibinin üzerinde kalmaktadır ve bu durum pay sahiplerinin, genel kurullarda doğan güç boşluğu sorununu çözmeye yönelik olarak ortaya çıkan temsilen genel kurula katılma hakkını kullanmak hususunda temkinli davranmalarına sebep olmaktadır. Başkaca ülke hukuklarında bu hususa ABD'de geniş uygulama alanı bulan *proxy* sisteminin özelliklerinden yararlanılarak çözüm bulunması yöntemine gidilmiştir. *Proxy* sisteminde, klasik

bir bağlantısı bulunmamaktadır. Bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, Ortaklıklar Hukuku (Yeni), s. 490).

¹⁵⁶ *Bahtiyar/Hamamcıoğlu*, s. 59.

¹⁵⁷ *Yayla*, Genel Kurul, s. 147.

temsil sisteminden farklı olarak talimata aykırı oy kullanılması mümkün değildir. Şöyle ki, pay sahibinin iradesinin genel kurula tam anlamıyla yansıtılabilmesi için uzun yıllardır ABD’de uygulanmakta olan *proxy* sisteminde¹⁵⁸, pay sahibi tayin etmiş olduğu temsilciyi talimatla yönlendirmemekte, doğrudan doğruya kullanılacak oyun yönünü göstermek suretiyle yetkilendirmektedir. Bu sistemde temsilci adeta bir haberci niteliği taşımakta ve genel kurulda oy kullanırken herhangi bir irade beyanında bulunmamaktadır. Kanun koyucu tevdi eden temsilcisine ilişkin düzenlemelerin yer aldığı 429’uncu maddesinin gerekçesinde açıkça tevdi eden temsilcisi kurumunu *proxy* sistemine yakınlaştırırken, adi temsilci için benzer ifadelerden kaçınmıştır. Aslında, toplantı başkanlığına iletilmek üzere yazılı şekilde hazırlanan temsil belgelerinde talimatlar yer almaktadır. Yazılı talimatların toplantı başkanlığı tarafından dikkate alınmaması hâlinde, yazılı olarak talimat verilmesinin bir anlamı kalmayacaktır. Bu durumda, toplantı başkanlığının bilgisi dâhilinde oy talimata aykırı olarak kullanılmış olacak ve genel kurul kararı iyiniyet kurallarına aykırılık sebebiyle iptal edilebilecektir¹⁵⁹. Halka açık anonim şirketler açısından uygulanma alanı bulan Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği’nin 16’ncı maddesi ile yürürlükten kaldırılan Eski Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği’nin 9’uncu maddesinde, “vekaletnamelere uygun oy kullanmasının izlenmesi... divan başkanlığınca T.C Sanayi ve Ticaret Bakanlığı komiseri nezaretinde yapılır.” ifadesi yer almaktaydı¹⁶⁰. Halka açık şirketlerde daha önce tüm temsil türlerine uygulanacak şekilde hazırlanan bu hüküm, Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği’nde sadece çağrı yoluyla vekalet toplayanlara uygulanacak şekilde m. 11 f. 5’de “Vekaletnamelere uygun oy kullanımının izlenmesi... toplantı başkanlığınca, varsa Bakanlık temsilcisi nezaretinde yapılır.” şeklinde düzenlenmiştir. Talimata aykırılığın toplantı başkanlığınca engellenmesine dayanak olabilecek bu hükmün uygulamasının çağrı yoluyla vekâlet toplayanlarla sınırlı olmaması gerekmektedir.

¹⁵⁸ *Proxy* sistemine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm III-(A)-(2)-(b).

¹⁵⁹ Çeker, Oy Hakkı, s. 274. Ayrıca bkz. Yarg. HGK. 1991/2-308 E., 1991/418 K. ve T. 18.09.1991, E.T. 04.02.2015, Sinerji Mevzuat Programı.

¹⁶⁰ Çeker, Oy Hakkı, s. 275.

Konuya ilişkin Eski Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nde¹⁶¹ ve Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nde herhangi bir ifade yer almamaktadır. Dolayısıyla, m. 427'nin açık hükmü karşısında, yapılacak yeni bir düzenleme ile talimata aykırı oy kullanmanın açıkça önüne geçilmesi¹⁶², en azından toplantı başkanlığınca temsil yetkisinin sınırının kontrol edilmesine tüm şirketler açısından dayanak oluşturulması uygun olacaktır. Bununla birlikte, hem halka açık hem de halka kapalı şirketler açısından temsil belgesi toplantı başkanlığına sunulduğundan toplantı başkanı temsil belgesindeki sınırlamaları dikkate alarak temsilciyi temsil belgesine uygun oy kullanması için uyarmalıdır¹⁶³. Ancak temsilci uyarıya rağmen talimata aykırı oy kullanabilir ve talimata aykırı kullandığı oy geçerli olur.

2. Tevdi eden temsilcisi

a) Genel olarak

Pay senetleri, pay sahibi tarafından saklama ve/veya yönetme hizmeti veren bir kişi veya kuruma tevdi edilebilir. Gelişmiş ülkelerde özellikle halka açık anonim şirketlerde pay senetleri genellikle pay sahibi tarafından değil de aracı kuruluşlar tarafından saklanmakta ve pay senetlerine ilişkin tüm yönetim işlemleri bu kurumlar tarafından yerine getirilmektedir¹⁶⁴. Ancak bu kurumlar kural olarak kendilerine tevdi edilen ve zilyetliklerinde bulunan pay senetlerinden doğan genel kurula katılma ve oy haklarını pay sahibi adına kullanamazlar. Bu hakları kullanabilmeleri için pay sahibi tarafından özel veya genel olarak yetkilendirilmiş olmaları gerekmektedir. Eski TTK döneminde, Türk hukukunda tevdi eden temsilcisine¹⁶⁵ ilişkin herhangi bir yasal düzenleme bulunmamaktaydı. TTK'nın

¹⁶¹ Kabul Tarihi: 07.08.1996, RG. Tarihi: 07.08.1996, RG. No: 22720

¹⁶² *Yayla*, Genel Kurul, s. 146.

¹⁶³ *Yiğit*, s. 256-259; *Çeker*, Oy Hakkı, s. 273-274.

¹⁶⁴ *Çeker*, Oy Hakkı, s. 290.

¹⁶⁵ “Tevdi eden temsilcisi” kavramı, Bakanlar Kurulu'nun 9.11.2005 tarihli kanun tasarısında yer almaktadır. Ancak daha önceki tasarıda “tevdi temsilcisi” ifadesi kullanılmıştır. “Tevdi temsilcisi” kavramı *Moroğlu*'nun önerisi ile “tevdi eden temsilcisi” olarak değiştirilmiştir, bkz. *Moroğlu*, *Öneriler*, s. 234. *Pulaşlı*'nın konuya ilişkin görüşü ise, “‘Tevdi temsilcisi’ kavramı kaynak İsviçre ve Alman hukuklarındaki ‘Depotvertreter’ kavramının tam karşılığı olduğu söylenebilir. Ayrıca

429'uncu maddesinde yer alan aşağıdaki düzenleme bu konudaki ilk yasal düzenlemedir¹⁶⁶;

“(1) *Tevdi eden temsilcisi, kendisine tevdi edilmiş bulunan pay ve pay senetlerinden doğan katılma ve oy haklarını tevdi eden adına kullanma yetkisini haizse, nasıl hareket etmesi gerektiği konusunda talimat almak için, her genel kurul toplantısından önce, tevdi edene başvurmak zorundadır.*

(2) *Zamanında istenmiş olup da talimat alınamamışsa, tevdi edilen kişi, katılma ve oy haklarını, tevdi edenin genel talimatı uyarınca kullanır; böyle bir talimatın yokluğu halinde oy, yönetim kurulunun yaptığı öneriler yönünde verilir.*

(3) *Bu madde anlamında tevdi olunan kişiler, bağlı olacakları esas ve usuller ve temsil belgesinin içeriği Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nca bir yönetmelikle düzenlenir.”*

Saklama ve yönetim hizmeti sunulan pay senetlerinden doğan oy haklarının hizmeti sunan kurumlarca kullanılması, kaynak Alman POK'nın 135'inci maddesi ile İsv. BK'nın 689d maddesinde düzenlenmektedir. TTK m. 429 düzenlemesi için ise, İsv. BK'nın “*Genel kurulda oy kullanılacak paylara ilişkin olarak saklama hizmeti veren kurum her genel kurul öncesinde, kendisine payları tevdi etmiş olan kimseden ne yönde oy kullanacağına ilişkin talimat vermesini ister. Uygun süre içerisinde böyle bir talimat verilmediği takdirde saklamacı kurum, payları tevdi edenin genel talimatlarına göre ve böyle bir talimat da bulunmadığı takdirde yönetim kurulunun önerileri yönünde oy kullanır.*” şeklindeki “*Depotvertreter*” başlıklı 689d maddesinde yer alan düzenleme esas alınmıştır¹⁶⁷. Alman POK'da yer alan ayrıntılı düzenlemeye TTK'da yer verilmemiştir¹⁶⁸. Konuya ilişkin TTK'nın 429'uncu maddesinin gerekçesinde, bu temsilcilik türü ile Amerika Birleşik Devletleri'ndeki “*proxy*” diye adlandırılan temsil belgelerine benzer temsil belgelerinin uygulamamıza girmesinin amaçlandığı belirtilmektedir.

kavramların mümkün olduğu kadar kısa ve öz olmasının yanı sıra, ifadesinin kolay ve anlaşılır olması da gerekir. Bu açıdan ‘tevdi eden temsilcisi’ kavramının kimin temsil edildiğini tam olarak ifade ettiği de söylenemez, çünkü tam ifadesi ‘tevdi edenin temsilcisi’ olması gerekirdi. Bu sebepten ‘tevdi temsilcisi’ kavramının daha yerinde olduğu olduğu kanısındayım.” şeklindedir, bkz. *Pulaşlı, Şerh*, s. 761.

¹⁶⁶ *Kendigelen, Değişiklikler*, s. 277; *Yayla, Genel Kurul*, s. 24-25; *Altaş, Temsil*, s. 116.

¹⁶⁷ İsviçre uygulaması hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. *Ayan*, s. 9 ve orada dn. 21'de anılan *Böckli, Schweizer Aktienrecht*, §12, Nr. 237 vd. ; *Weber*, s. 49 vd. ; *Scherrer*, s. 3 vd. ; *Schaad, Das Depotstimmrecht*, s. 14 vd. ; *Ruoff*, s. 114-129.

¹⁶⁸ Alman POK m. 135'de yer alan *Depotstimmrecht* (Banka ve Aracı Kurumlarca Temsil) sistemi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. *Çeker, Oy Hakkı*, s. 290-299.

b) *Proxy* sistemi ve Türk hukukundaki yansıması

Genel kurul toplantılarına temsilci aracılığıyla katılma konusunda öncelikle ABD’de ortaya çıkan ve Kıta Avrupası sistemini de etkileyen *proxy* sisteminin temelinde, pay sahibinin iradesini tam anlamıyla genel kurula yansıtmaya amacı yatmaktadır. Avrupa Birliği hukukunda da *proxy* sistemi, daha çok klasik temsil sistemine benzer olarak uygulama alanı bulmakla beraber, Hissedarlar Direktifi’nin 10’uncu maddesinde düzenlenmiş ve üye ülkelere önerilmiştir.

Proxy sisteminde, klasik temsil sisteminden farklı olarak talimata aykırı oy kullanılması mümkün değildir¹⁶⁹. Şöyle ki, pay sahibinin iradesinin genel kurula tam anlamıyla yansıtılabilmesi için uzun yıllardır ABD’de uygulanmakta olan *proxy* sisteminde, genel kuruldaki tüm gündem maddelerine ilişkin olarak hangi yönde oy kullanılacağına dair açıklamaların yer aldığı *proxy* formları pay sahibi tarafından doldurulmakta ve *proxy* talep eden kişiler sadece formda yer alan tercihlere uygun olarak oy kullanabilmektedir¹⁷⁰. Diğer bir deyişle, pay sahibi tayin etmiş olduğu temsilciyi talimatla yönlendirmemekte, doğrudan doğruya kullanılacak oyun yönünü göstermek suretiyle yetkilendirmektedir¹⁷¹. Bu sistemde temsilci adeta bir haberci niteliği taşımakta ve genel kurulda oy kullanırken herhangi bir irade beyanında bulunmamaktadır.

Amerikan Hukukunda *proxy* aracılığıyla genel kurula katılma ve oy kullanma şeklini belirleme yetkisi 1934 tarihli Securities Exchange Act’in¹⁷² 14’üncü bölümünün (a) (1) maddesi ile Securities and Exchange Commission adlı kuruma verilmiştir¹⁷³. Yapılan düzenlemelere göre, önceleri pay sahiplerine *proxy* belgeleri posta yoluyla gönderilmekte ve pay sahipleri de *proxy* formlarını doldurarak bunları şirkete geri göndermekteydi. Banka ve aracı kurumlar tarafından kaydı tutulan paylar için ise, *proxy* formları bu saklamacı kurumlara

¹⁶⁹ Klasik temsil sisteminde talimat kavramı için bkz. Bölüm III-(A)-(c).

¹⁷⁰ Çeker, Oy Hakkı, s. 275; Çetin, s. 125. *Proxy*nin bir çeşit yazılı oy olduğu görüşü için bkz. Tekinalp, Yönetime Katılma Sorunları, s. 61 ve s. 63.

¹⁷¹ Çeker, Oy Hakkı, s. 181; Yiğit, s. 208; Yayla, Genel Kurul, s. 13.

¹⁷² <https://www.sec.gov/about/laws/sea34.pdf> (E.T. 29.12.2014)

¹⁷³ Kobler, s. 4.

gönderilmekte ve pay sahipleri de saklamacı kurumlar tarafından kendilerine gönderilen *proxy* formlarını doldurarak saklamacı kuruma geri göndermekteydi. Dolayısıyla özel olarak bir temsilci tayinine gerek kalmaksızın pay sahipleri, oy tercihlerini toplantı başkanlığına iletme yetkisini, yönetim kuruluna veya paylarının kaydı banka veya aracı kurum tarafından tutuluyorsa saklamacı kuruma iletmiş olmaktadır. 1996 yılı ve sonrasında *proxy* belgelerini elektronik yöntemlerle iletme için gerekli hukuki alt yapı oluşturulmuş ancak *proxy* formlarının elektronik ortamda iletilebilmesi için gerekli olan onay pay sahiplerinin tümünden alınamamıştır. Önce tüm pay sahiplerine onay formları posta yoluyla gönderilmeye çalışılmış, ancak çok maliyetli olduğu için bu yöntemden vazgeçilmiştir. Pay sahibinden, telefonla veya şirket tarafından belirlenen internet sitesine girmesi halinde site üzerinden gerekli onay alınmaya çalışılmıştır. 2007 yılına gelindiğinde elektronik yöntemle *proxy* formlarının pay sahiplerine gönderilebilmesi için gerekli olan onay, Securities and Exchange Commission tarafından kaldırılmıştır¹⁷⁴. Yapılan değişiklik ile şirketlere *proxy* formlarını internet sitesine koyma ve pay sahiplerine genel kuruldan en az kırk gün önce *proxy* belgelerine nasıl ulaşabileceklerini açıklayan bir bildirim gönderme zorunluluğu getirilmiştir. Eğer pay sahibi yine de, kendisine posta veya önceden onayı alınmış olmak koşuluyla e-posta ile *proxy* formlarının gönderilmesini talep ederse şirket bu talebi yerine getirmek zorundadır. Pay sahibi yetkilendirmeyi elektronik ortamda, e-mail yoluyla veya telefon ile yapabilir, dilerse saklamacı kurumu kendisini temsil etmek üzere yetkilendirebilir¹⁷⁵. Pay sahiplerine *proxy* formlarının gönderilmesi ve bildirimde bulunması zorunluluğu, ihraççılar adına bu işlemleri yürütecek olan Broadridge adlı Amerikan şirketinin ortaya çıkmasına neden olmuştur¹⁷⁶. Broadridge şirketi, hem pay sahiplerine¹⁷⁷ *proxy* formlarına ilişkin bildirim göndermekte, hem de genel kurulların elektronik ortamda yayımlanmasını sağlamaktadır.

¹⁷⁴ Meyers/Dickerson.

¹⁷⁵ The Proxy Process, <http://www.shareholdereducation.com> (E.T. 08.12.2014).

¹⁷⁶ Yayla, Genel Kurul, s. 12-18.

¹⁷⁷ Broadridge bünyesinde temelde iki farklı sistem bulunmaktadır; *ProxyEdge* ve *ProxyVote*. *ProxyEdge* sistemi kurumsal yatırımcıların üye oldukları, yaklaşan genel kurul toplantılarını, verdikleri *proxy* talimatlarını, kullandıkları oylara ilişkin raporları takip ettikleri bir sistemdir.

Türkiye’de yatırım yapmak amacıyla borsada işlem gören anonim şirketlerin paylarını satın almak isteyen yatırımcılar, hesaplarının yer aldığı yabancı saklamacı kurum aracılığıyla, Türkiye’de faaliyet gösteren aracı kurum ve bankalarda hesap açmaktadırlar. Uygulamada, yabancı yatırımcıların sahip oldukları payların ait olduğu şirketin genel kurul toplantısına ilişkin Türkiye’deki aracı kurum veya banka, Broadridge’nin Türkiye’de anlaşmalı olduğu kurumlar aracılığıyla Broadridge’ye haber vermekte ve Broadridge de *ProxyEdge* aracılığıyla genel kurul toplantısını duyurmaktadır. Yabancı yatırımcı, *ProxyEdge* aracılığıyla *proxy* talimatlarını Türkiye’deki aracı kurum veya bankaya iletmektedir. Türkiye’deki aracı kurum veya banka yabancı yatırımcı pay sahibi adına genel kurula katılarak *proxy* talimatları çerçevesinde oy kullanmaktadır.

Eski TTK ve Eski SPK¹⁷⁸ döneminde, yukarıdaki şekilde kurulması gereken *proxy* zincirinde son halka olan Türkiye’deki aracı kurum ve bankanın yetkisi ve aracı veya banka tarafından yetkilendirilen kişiye verilen vekâletnamenin geçerliliği tartışılmıştır. Çünkü uygulamada yabancı yatırımcı yerine yabancı yatırımcının talimatları doğrultusunda yabancı saklamacı kurum tarafından Türkiye’deki yerel aracı kurum veya banka adına vekâlet düzenlenmesi veya yerel saklamacı kurumun, herhangi bir yazılı yetkilendirme olmaksızın, bir çalışanını fiziken toplantıya katılması için göndermesi veya yerel saklamacı kurum tarafından kurum dışı bir avukata vekâlet vermesi durumu ile karşılaşılmış ve genel kurula katılarak oy kullanan bu kişilerin yetkisinin bulunmadığı gereği gibi sorgulanmamıştır. Bu noktada tevdi eden temsilcisi kurumu, özellikle yabancı yatırımcı tarafından yapılan yetkilendirmelerde büyük önem taşımaktadır ve uygulamada ortaya çıkan bu hukuka aykırılığı giderebilecek niteliktedir¹⁷⁹. Bu bağlamda aşağıda ayrıntısı açıklanacağı üzere, halka açık olsun veya olmasın tüm şirketler açısından uygulanabilecek tevdi eden temsilcisi vasıtasıyla oy kullanılması yöntemi özellikle Türk şirketlerinde pay sahibi olan yabancı

Ayrıca kurumsal yatırımcıya elektronik ortamda oy kullanma imkanı tanımaktadır. *ProxyVote* sistemi ise tüm pay sahiplerinin, *proxy* formlarına ulaşabildikleri ve *proxy* talimatlarını saklamacı kuruma veya yönetim kuruluna iletebildikleri bir sistemdir.

¹⁷⁸ Kabul Tarihi: 28.07.1981, RG. Tarihi: 30.07.1981, RG. No: 17416

¹⁷⁹ *Yayla*, Genel Kurul, s. 18.

yatırımcılar ve bunlarla bağlantılı yerel saklamacılar başta olmak üzere yerel yatırımcılar için de genel kurula katılma sürecinde önemli bir katkı sağlamıştır. Zira, yabancı yatırımcıların şirketin işleyişinden çok kârlılığı ve kazandırma potansiyeli ile ilgilendikleri bir gerçektir. Bu sebeple bu kişi ve kurumların şahsen genel kurula katılması beklenemeyeceğinden genel kurula katılma hakkının mümkün olduğunca kolaylaştırılması önemlidir¹⁸⁰.

c) Tevdi edilen¹⁸¹ sıfatına sahip olabilecek kişi ve kuruluşlar

TTK'da tevdi eden temsilcilerinin kimler olabileceğine ilişkin herhangi bir sınırlama ve düzenleme bulunmamaktadır. Kaynak İsv. BK m. 689d f. 3 hükmünde, tevdi eden temsilcisi olabilecek kurumlar Bankalar ve Tasarruf Mevduatı Sandıkları Kanunu'na¹⁸² tabi kuruluşlar ve profesyonel malvarlığı yöneticileri olarak belirlenmiştir. Türk kanun koyucu ise, tevdi eden temsilcisi olabilecek kişileri kanun metninde belirlemeyi tercih etmiş ve TTK'nın 429'uncu maddesinin üçüncü fıkrası ile tevdi edilen kişileri, bağlı olacakları esas ve usulleri ve temsil belgesinin içeriğini belirleme yetkisi Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na verilmiştir¹⁸³. Bakanlık tarafından yapılan düzenlemelerde yol gösterici olması açısından aynı maddenin birinci fıkrasının gerekçesinde pay¹⁸⁴ senetlerinin, saklanmak için açık kasa işlemiyle bankalara¹⁸⁵, yönetilmek üzere portföy danışmanlarına, yatırım yöneticilerine, saklama kuruluşlarına, rehin alacaklısına, aracı kurumlara veya avukatlara tevdi edilebileceği düzenlemesine

¹⁸⁰ Özdemir/Yiğit, s. 434.

¹⁸¹ TTK'nın 429'uncu maddesinin son cümlesinde "tevdi olunan kişiler" ifadesi kullanılmış olmakla beraber, Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nde "tevdi edilen kişiler" ifadesi kullanılmıştır.

¹⁸² İngilizce metin için bkz. https://www.kpmg.com/CH/de/Library/Legislative-Texts/Documents/pub_20090101-BankA.pdf (E.T. 30.12.2014)

¹⁸³ Bakanlık bu yetkisine dayanarak tevdi eden temsilcisine ilişkin düzenlemelere Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nin 44.-47'nci maddeleri arasında yer vermiştir.

¹⁸⁴ Gerekçede "hisse" kavramı kullanılmış olmakla beraber, terminolojik olarak TTK metni ile uyum sağlaması açısından çalışmamızda "pay" kavramı kullanılmıştır.

¹⁸⁵ Uygulamada halka kapalı şirketlerde özellikle nama yazılı pay senetlerinin bankalara tevdi edildiğine ve bankaların tevdi eden temsilciliği yaptığına ilişkin bkz. Akbay, s. 118 ve orada dn. 319'da anılan Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel, s. 240, No: 123.

yer verilmiştir¹⁸⁶. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, ayrıca bir yönetmelik yayımlamayıp, kanunda verilen yetkiye dayanarak tevdi eden temsilcisine ilişkin düzenlemelere Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nde yer vermiştir. Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nin 44'üncü maddesi ile tevdi eden temsilcisi olabilecek kişi ve kuruluşlar belirlenmiştir. Buna göre;

- SPK'nın 13'üncü maddesi¹⁸⁷ uyarınca MKK'da kayden izlenen paylar için aracı kuruluşlar¹⁸⁸,
- Bunun dışında kalan diğer tüm pay senetleri için aracı kuruluşların yanı sıra portföy yönetim şirketleri, ilgili mevzuatlarında pay senedi saklama yetkisi olan kişi veya kuruluşlar¹⁸⁹ ve rehin alacaklıları,

tevdi eden temsilcisi olabilir. TTK'nın 429'uncu maddesinin gerekçesinden farklı olarak, Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nde avukatların tevdi eden temsilcisi olabileceğine ilişkin herhangi bir hüküm yer almamaktadır. TTK'nın gerekçesine uygun olarak ilgili mevzuatlarında avukatlara müvekkillerinin pay senetlerini yönetme yetkisi verilmesi ve böylece Yönetmelik metninde yer alan "ilgili mevzuatlarında pay senedi saklama yetkisi olan kişi veya kuruluşlar" ifadesine dayanılarak avukatların da tevdi olunan sıfatına sahip olması kanunun *ratio legis*ine uygun olacaktır.

TTK'da, tevdi eden temsilcisinin vatandaşlığına ilişkin herhangi bir sınırlama getirilmemiştir¹⁹⁰. Bu sebeple, Türk hukukuna göre kurulmamış ancak pay senetleri kendisine tevdi olunmuş bir kişinin/şirketin tevdi eden temsilcisi olarak genel kurul toplantısına katılabileceği ve oy haklarını kullanabileceği düşünülebilir. Ancak Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği m. 44 metninde yer alan ve tevdi eden temsilcisi olabilecek aracı kuruluşların ve portföy yönetim

¹⁸⁶ TTK m. 429, Madde Gereçesi; *Altaş*, Temsil, s. 116; *Karahan*, s. 543.

¹⁸⁷ 28.08.2012 kabul tarihli Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği, 06.12.2012 tarihli SPK'dan önceki tarihli olduğundan yönetmelik metninde Eski SPK m.10/A'ya atıf yapılmıştır. 6362 sayılı SPK'nın 139'uncu maddesi uyarınca 28/7/1981 tarihli ve 2499 sayılı SPK yürürlükten kaldırılmış ve mevzuatta Eski SPK hükümlerine yapılan tüm atıflar, SPK'nın ilgili hükümlerine yapılmış sayılacaktır. Bu nedenle Eski SPK m. 10/A'ya yapılan atıf SPK m. 13 olarak anlaşılmalıdır.

¹⁸⁸ Türkiye'de faaliyet gösteren aracı kuruluşların güncel listesi için bkz. <http://uys.tspakb.org.tr/uysmember/info> (E.T. 30.12.2014)

¹⁸⁹ SPK'nın 80'inci maddesi gereği saklama faaliyeti, Serm. P.K'nun iznine tabidir. Türkiye'de ilgili mevzuatları gereği pay senetlerini fiziken saklama iznine sahip olan tek kuruluş, İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş'dir.

¹⁹⁰ TTK m. 429, Madde Gereçesi.

şirketlerinin Sermaye Piyasası mevzuatına uygun olarak Türk hukukuna göre kurulmuş olmaları ve Türkiye’de faaliyet gösterebilmek için SPK m. 37 gereği Serm. P.K’ndan izin almaları zorunludur. Bu durumda tevdi eden temsilcisinin vatandaşlığına ilişkin TTK’da herhangi bir sınırlama getirilmemiş olması yalnızca rehin alacağı sebebiyle pay senetlerini elinde bulunduran rehin alacaklıları için önem taşımaktadır. Tevdi eden temsilcisi olabilecek rehin alacaklısının, TTK’da ve Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği’nde sınırlayıcı bir düzenlemeye yer verilmediğinden Türk vatandaşı olması veya merkezi Türkiye’de bulunan ve Türk kanunlarına uygun olarak kurulmuş bir tüzel kişi olması şart değildir.

d) Yetkilendirme

Pay senetleri kendisine tevdi edilen kişi ve kuruluşların işlevleri ilgili mevzuatlarında tanımlanmış olup, zilyetliklerinde bulunan pay senetleri için pay sahibi adına genel kurula katılmaları ve oy kullanmaları hukuken mümkün değildir¹⁹¹. Serm. P.K.’nun, aynı yönde, Yatırım Hizmetleri Ve Faaliyetleri İle Yan Hizmetlere İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ (III-37.1)¹⁹² uyarınca Türkiye’de faaliyet gösteren aracı kuruluşların müşterilerine ait sermaye piyasası araçları üzerinde sadece hukuki hakimiyetleri bulunmakta olup söz konusu payların fer’i zilyedi durumundadırlar. Yetkilendirmeye ilişkin olarak TTK’nın 429’uncu maddesinin gerekçesinde, tevdi eden ile tevdi edilen arasındaki ilişkinin niteliği ve amacı gereği veya alınan özel ve genel bir yetkiye dayanılarak, pay senetlerinden doğan katılma ve oy hakları tevdi olunan kişi tarafından kullanılabilmesi; tevdi olunanın bu yetkisini genel bir yetki olarak taraflar arasındaki sözleşmeden alabileceği gibi, ona bu yetkinin her genel kuruldan önce de verilebileceği belirtilmiştir. Dolayısıyla, tevdi eden hak sahibinin, pay senetleri kendisine tevdi edilen kişi ve kuruluşlara temsil yetkisi verme zorunluluğu bulunmamaktadır; pay sahibi, ancak kendi insiyatifinde olarak, bu yetkilendirmeyi

¹⁹¹ *Pulaşlı*, Şerh, s. 761.

¹⁹² RG. Tarihi: 11.07.2013, RG. No: 28704

yapabilir¹⁹³. Herhangi bir açık ve yazılı yetkilendirme olmaksızın, gerekçede yer alan “*tevdî eden ile tevdî edilen arasındaki ilişkinin niteliği ve amacı gereği*” ifadesine dayanılarak, pay sahibini temsilen genel kurula katılınması ve pay sahibi adına oy kullanılması TTK’nın 426’ncı maddesinin birinci fıkrası ile hamiline yazılı pay senetleri için öngörölmüş olan TTK’nın 427’nci maddesinin ikinci fıkrası ve Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği’nin 45’inci maddesi karşısında mümkün değildir. Burada öngörölen yazılı şekil, adi şekil olup yetkilendirmenin noter tasdikli yapılmasına gerek yoktur¹⁹⁴. *Tekinalp*’in konuya ilişkin yorumu, somut olayın özel ve tartışmasız hak verdirici şartlarına bağlı çok istisnai durumlarda temsil yetkisinin örtöülü şekilde verilebileceği şeklindedir¹⁹⁵. TTK’nın ve Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği’nin yazılılık şartına ilişkin yukarıda bahsi geçen açık ifadesi karşısında, *Tekinalp*’in düşüncesine katılmak ve dolayısıyla temsil yetkisinin istisnai de olsa örtöülü verilmesi mümkün değildir.

Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği’nin 45’inci maddesi gereği, kendisine tevdî edilmiş olan pay ve pay senetlerinden doğan genel kurul toplantısına katılma ve oy hakkının, tevdî edilen tarafından kullanılabilmesi için tevdî eden ile tevdî edilen arasında bu paylardan kaynaklanan oy hakkının tevdî edilen tarafından kullanılacağına ilişkin taraflar arasındaki sözleşmede açık¹⁹⁶ bir hükme yer verilmesi veya Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği’nin ekinde yer alan örnek içeriğe uygun temsil belgesinin tevdî edilene verilmesi zorunludur. Yetkilendirmenin yazılı olması gereği aynı hükümde açıkça ifade edilmemiş olsa da hüküm, yazılı yetkilendirme yapılacağı düşüncesiyle kaleme alınmıştır¹⁹⁷. Keza, aynı yönetmeliğin 18’inci maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde ve TTK’nın 426’ncı maddesinin birinci fıkrasında genel kurula katılacak temsilcilerin yazılı temsil belgesi sunma zorunluluğu açıkça vurgulanmıştır.

¹⁹³ *Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, s. 274; *Bahtiyar/Hamamcıoğlu*, s. 63; *Kendigelen*, Değişiklikler, s. 331; *Bilgili/Demirkapı*, s. 328.

¹⁹⁴ *Özdemir/Yiğit*, s. 444.

¹⁹⁵ *Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, s. 274.

¹⁹⁶ *Bilgili/Demirkapı*’ya göre temsil yetkisi saklama sözleşmesinin içeriğinden açıkça anlaşılmalıdır. (Bkz. *Bilgili/Demirkapı*, s. 326.)

¹⁹⁷ *Yayla*’ya göre yetkilendirme, yazılı şekil şartına bağlı olmaksızın Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği ekinde yer alan örnek metinde yer alan asgari unsurları içermek kaydıyla, her türlü yöntemle yapılabilir. Bkz. *Yayla*, Genel Kurul, s. 11.

Alman POK m. 135'e göre tevdi eden temsilcisi olarak belirlenen kurum, genel kurula katılması için kendi çalışanlarından birini görevlendirmelidir. Üçüncü bir kişinin tayin edilebilmesi için pay sahibinin buna açıkça izin vermesi gerekmektedir. TTK'da veya Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nde bu yönde sınırlayıcı bir hüküm yer almamaktadır, dolayısıyla tevdi eden temsilcisi kendi çalışanı olun veya olmasın dilediği kişiyi genel kurula gönderebilecektir¹⁹⁸.

Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nin ekinde¹⁹⁹ yer alan örnek metne göre asgari tevdi edenin adı soyadı/unvanı, vatandaşlık numarası/vergi kimlik numarası/MERSİS numarası, adresi, tevdi edilenin adı soyadı/unvanı, vergi kimlik numarası/MERSİS numarası, adresi ve tevdi edilen payların sayısı ve toplam itibari değeri²⁰⁰ bilgilerinin temsil belgesinde bulunması gerekmektedir. Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nin 45'inci maddesinin ikinci fıkrası gereği yetkilendirme, süreli olarak yapılabileceği gibi süresiz olarak da yapılabilir. Yetkilendirmenin süreli veya süresiz olması her genel kurul öncesinde pay sahibinden talimat alma zorunluluğunu ortadan kaldırmamaktadır.

Ancak, elektronik genel kurul sisteminin uygulandığı anonim şirketlerde yetkilendirme sistem üzerinden de yapılabilir. MKK tarafından sunulan EGKS'de hesap bazında yetkilendirme yapılmaktadır. Dolayısıyla bir pay sahibinin sahip olduğu aynı şirkete ait paylar farklı aracı kurumlarda tutuluyorsa, pay sahibinin EGKS'de birden fazla hesabı olmaktadır ve yetkilendirmeyi bu hesaplar üzerinden yapabilmektedir. Bu bağlamda, kural olarak payların birden fazla kişiye tevdi edilmesi durumunda oy kullanmaya kimin yetkili olduğunun yetki belgesinde gösterilmesi gerekirken, Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği, m. 18 f. 8 gereği tevdi eden temsilcisine verilen yetki belgesinde yetkili kişinin gösterilmesi şart değildir ve her bir temsilci temsil ettiği paylar için oy kullanabilir.

¹⁹⁸ Alman POK'da yer alan ayrıntılı düzenlemeye benzer bir düzenlemenin hukukumuzda yer alması gerektiği görüşü için bkz. *Yanlı*, s. 116.

¹⁹⁹ Bkz. Ek-6 Tevdi Olunan Paylara İlişkin Temsil Belgesi Örneği

²⁰⁰ SPK'nın 13'üncü maddesi gereği kayden izlenen payların tevdi edilmesi halinde, payların bulunduğu aracı kuruluşdaki hesap numarası da yazılabilir.

e) Tevdi eden hak sahiplerinden talimat alınması

Tevdi eden temsilcisi sistemi, özellikle halka açık anonim şirketlerde genel kurul toplantı yeter sayılarının elde edilmesine ve küçük pay sahiplerinin iradesinin genel kurula yansıtılmasına hizmet etmektedir²⁰¹. Bu bağlamda tevdi eden temsilcisi hukukunun önemli sorunu, oy hakkı başta olmak üzere, genel kurula katılma haklarının, yani genel kurula girme, söz alıp konuşma, öneride bulunma ve gereğinde olumsuz oy verildiğini tutanağa geçirtme haklarının tümünü temsilcinin pay sahibinin isteklerine uygun olarak kullanılmasının kanunla sağlanıp sağlanamayacağıdır²⁰². Pay senetleri saklaması veya yönetmesi için kendisine tevdi olunan kişi, genel kurula katılma hakkını ve oy kullanma yetkisini çoğu kez başkaca konuları da barındıran genel bir sözleşmenin içine konmuş pay sahibinin dahi dikkati çekmeyen bir hükümlerle almaktadır. Bu tür hükümler talimata ilişkin hiçbir açıklığı içermemekte ve böylece tevdi eden temsilcisi genel kurula katılma haklarını ve dolayısıyla oy haklarını istediği gibi ve kendi menfaatinin gerektiği şekilde kullanabilmektedir. Bu durumda şirket sermayesine hiçbir katkısı olmayan ve dolayısıyla herhangi bir risk taşımayan tevdi eden temsilcisi şirket iradesinin oluşumunda söz sahibi olabilecek ve hatta bazı hallerde yönetimi ele geçirebileceklerdir. Keza Almanya'da bankalar ve diğer kredi kurumları bu yolla sanayi üzerinde hâkimiyet kurmuşlardır²⁰³. Bu tür bir sonuç, sermaye şirketlerinde sermaye katılma oranında yönetimde etkili olma prensibi ile bağdaşmamaktadır. Sistem, bu sakıncaları sebebiyle yasaklanmamış; bunun yerine belirtilen sakıncaları bertaraf etmek için sınırlandırma yoluna gidilmiştir²⁰⁴. Kanun koyucu da bu sebeple, maddeyi düzenlerken tevdi eden temsilcisini sınırlandırma düşüncesinden hareket etmiştir.

²⁰¹ Çeker, Oy Hakkı, s. 290.

²⁰² TTK m. 429. Madde Gereğesi.

²⁰³ TTK m. 429 f. 2, Madde Gereğesi.

²⁰⁴ Sistemin ortaya çıkıp geliştiği ve sakıncalarının somut olarak görüldüğü Alman Hukuku'nda da yasaklama yerine sakıncaları bertaraf etme yoluna gidilmiştir. Sınırlandırma yapılması gereğine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Çeker, Oy Hakkı, s. 290 ve orada dn. 139'da a.g.e.

aa) Özel talimat

Tevdi eden temsilcisinin sınırlandırılması sorununun, TTK'nın 429'uncu maddesinde öngörülen "talimat" sistemiyle çözülmesi amaçlanmaktadır. Tevdi eden hak sahipleri ile tevdi eden temsilcisinin arasındaki ilişki ne olursa olsun ve aralarındaki sözleşmede ne türlü bir hüküm bulunursa bulunsun, tevdi eden temsilcisinin her genel kurul toplantısından önce tevdi edenden genel kurula katılma ve oy haklarının nasıl kullanılacağına ilişkin talimat alma zorunluluğu bulunmaktadır²⁰⁵. TTK'nın 429'uncu maddesinin birinci fıkrasında talimatın her genel kurul öncesinde alınması zorunluluğu vurgulanmış olup, talimatın bir defa alınıp devamlı suretle kullanılabilir şekilde genel bir ifade olması kural olarak mümkün değildir. Her genel kurul öncesinde tevdi eden temsilcisinin katılacağı genel kurul toplantısında yer alacak gündem maddelerine ilişkin her bir gündem maddesi için ayrı ayrı olmak üzere özel talimat alması gerekmektedir.

İsv. BK m. 689d düzenlemesinde de her genel kurul öncesinde pay sahibinden talimat talep etme zorunluluğu düzenlenmiştir. Ancak, İsv. BK'nın bu düzenlemesi İsviçre öğretisinde eleştirilmiştir²⁰⁶. Eleştirilere göre, tevdi eden temsilcisi olarak genel kurul toplantısına katılacak olan kişi veya kuruluşun her genel kurul toplantısından önce pay sahibinden talimat alması, özellikle standart hale gelen ve her genel kurul toplantısının olağan gündeminde olan tartışmasız ve önemsiz konular için gereksizdir ve her genel kurul öncesinde pay sahibi ile tevdi eden temsilcisi arasında lüzumsuz bir yazışma trafiğine sebep olmaktadır. Bunun yerine genel kurul gündeminde yer alan sadece önemli ve tartışmalı gündem maddeleri için talimat alınması hem süreci kolaylaştıracak hem de gereksiz yazışmaları engelleyecektir. TTK düzenlemesi de, kaynak İsv. BK düzenlemesi ile benzer hükmü içerdiğinden Türk öğretisinde de benzer eleştirilerin doğması mümkündür. Ancak, İsviçre öğretisinde yer alan bu eleştirilere iki yönden katılmak mümkün değildir. Birincisi, TTK m. 429 düzenlemesi, İsv. BK m. 689d ile benzer olarak, özel talimatın yokluğu halinde genel talimatlara göre hareket

²⁰⁵ *Pulaşlı*, Şerh, s. 761; *Yayla*, Genel Kurul, s. 9; *Şener*, s. 478.

²⁰⁶ *Çeker*, Oy Hakkı, s. 297 ve orada dn. 159'da a.g.e.

edileceği düzenlemesine yer vermiştir. Böylece, gündeme ilişkin pay sahibi dilerse herhangi bir özel talimat vermeyerek genel talimatlara göre hareket edilmesine imkân verebilir. İkincisi ise, gündem maddelerinin hangilerinin önemli ve tartışmalı, hangilerinin önemsiz ve standart olduğunu belirleyecek herhangi bir hukuki düzenleme bulunmamaktadır ve bulunsa dahi her bir gündem maddesinin önemi her bir şirket ve her bir pay sahibi açısından farklılık arzedecektir. Bu nedenle, tevdi eden temsilcisi olarak genel kurul toplantısına katılacak olan kişi veya kuruluşlar yerine pay sahibine gündem maddelerinin önemine ilişkin inisiyatif tanımak uygun olacaktır²⁰⁷.

bb) Genel talimat

Tevdi eden temsilcisi, pay sahibine zamanında talimat vermesi için başvurmasına rağmen pay sahibinin herhangi bir talimat vermemesi ihtimaline karşılık kullanmak üzere genel bir talimat alabilir. TTK'nın 429'uncu maddesinin ikinci fıkrasına uygun olarak kullanılması gereken genel talimatın içeriğine ilişkin TTK'da ve Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nde herhangi bir hüküm yer almamaktadır. İsv. BK'nın aynı konuyu benzer şekilde düzenleyen 689'uncu maddesinde ve Alman POK'nın 135'inci maddesinde de konuya ilişkin bir açıklık bulunmamaktadır. Hatta TTK'nın gerekçesi gereği talimatın bir defa alınıp devamlı suretle kullanılabilir şekilde genel bir ifade olması mümkün değildir. Dolayısıyla, TTK'nın gerekçesi ile madde metni birlikte değerlendirildiğinde kural olarak genel bir talimat alınamayacağı, ancak zamanında talep edilen özel talimat talebi pay sahibi tarafından karşılanmaz ise kullanılmak üzere genel bir talimat alınabileceği sonucuna varılmıştır.

Genel talimatın, özel talimata benzer şekilde konu bazında alınması uygun olacaktır. Talimat, oyların ne yönde kullanılacağına ilişkin tüm inisiyatifin tevdi edilen kişi veya kuruma bırakılması şeklinde düzenlenirse; sistem ile ilgili konunun başında belirtilen tevdi edilen kişi veya kurumun kendi irade ve

²⁰⁷ Aynı yönde bkz. Çeker, Oy Hakkı, s. 297.

menfaatlerine göre hareket etmesi şeklinde sakıncalar doğabilecektir²⁰⁸. Alman POK m.135’de tevdi edilen kişi veya kurumun kendi inisiyatifi doğrultusunda oy kullanması durumunda pay sahibinin menfaatine uygun olarak oy kullanması gerektiği yönünde hüküm bulunmaktadır. Her ne kadar kanun koyucu benzer bir düzenlemeye, tevdi edilen kuruluşun inisiyatif kullanmayacağı düşüncesiyle TTK metninde yer vermediyse de; bunun sebebi özel talimat, genel talimat ve yönetim kurulunun önerileri şeklindeki kademeli talimat sisteminde ihtiyaç olmayacağı düşüncesidir²⁰⁹. Ancak, kanun metninde genel talimat ifadesine açıklık getirilmeyerek sistemin bertaraf edilmek istenen sakıncalarından kaçınılmamış olacaktır. Bu bağlamda genel talimatın geçerliliği konusunun tartışmaya açık ve kanun metninde belirsiz bir mevzu olması ve Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği’nin de TTK’nın tekrarından öteye bir düzenleme içermemesi sebebiyle, zamanında özel talimat istenmesi ve en başta pay sahibinden hiç genel talimat alınmayarak, özel talimat alınamaması sebebiyle kanunun verdiği imkân dâhilinde yönetim kurulunun yaptığı öneriler doğrultusunda kullanmak uygun olacaktır.

f) Talimatların tevdi eden temsilcisine iletilmesi

aa) Talimat bildirim formunun asgari unsurları

Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği’nin 47’nci maddesi gereği payları tevdi eden pay sahibi, kendisinden talimat istenmesi durumunda genel kurula katılma ve oy haklarının nasıl kullanılacağına ilişkin talimatlarını, her bir gündem maddesi için ayrı ayrı olmak üzere tevdi edilene bildirecektir. Genel kurul toplantısına elektronik ortamda katılınması halinde talimatlar EGKS üzerinden de iletilebilir²¹⁰. Pay sahibinin tevdi edilene bildirmiş olduğu talimat formunun Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği ekinde²¹¹ yer alan asgari şu hususları içermesi

²⁰⁸ *Pulaşlı*, Şerh, s. 762.

²⁰⁹ *Pulaşlı*, Şerh, s. 763.

²¹⁰ *Yayla*, Genel Kurul, s. 143; *Bahtiyar/Hamamcıoğlu*, s. 65.

²¹¹ Ek-7 Talimat Bildirim Formu Örneği

gerekmektedir; genel kurul toplantısı yapacak şirketin unvanı, genel kurul toplantı tarihi, her bir gündem maddesi için ayrı ayrı olmak üzere kabul ve red şeklinde belirtmek üzere kullanılacak oylar. Eğer gerekliyse talimatlara ilişkin açıklamalar da bildirim formunda yer alabilecektir. Örneğin, red oyu kullanılması yönünde talimat verilmiş ve genel kurul toplantı tutanağına muhalefet şerhi eklenmek isteniyorsa, ilgili muhalefet şerhine de bildirim formunda yer verilebilir.

Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği ekinde yer alan örnek bildirim formunun açıklamalar kısmında “*Eksik hazırlanması veya kullanılacak oya ilişkin verilmiş talimatın yazılmamış olması halinde Yönetmeliğin 46’ncı maddesinin ikinci fıkrasına uygun şekilde hareket edilir.*” ifadesi yer almaktadır. Buna göre, bildirim formunun eksik hazırlanması diğer deyişle içermesi gereken asgari unsurları içermemesi halinde veya kullanılacak oya ilişkin talimatın yazılmamış olması halinde, pay sahibinden hiç talimat alınmamış gibi hareket edilecek ve varsa pay sahibinin genel talimatına o da yoksa yönetim kurulunun önerileri doğrultusunda genel kurulda oy kullanılacaktır. Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği’nin bu düzenlemesi örneğin genel kurul tarihini yazmamış ancak tüm gündem maddelerine ilişkin kullanılacak oyu ve talimatlarını belirtmiş veya tevdi edilende yalnızca genel kurulu yapılacak şirkete ait tevdi edilmiş payları bulunan ancak genel kurul toplantısını yapacak şirketin unvanını yazmayı atlayan bir pay sahibi açısından sakıncalı bir düzenlemedir. Çünkü pay sahibi örnek verilen iki durumda da kullanılacak oyları ve talimatlarını belirtmiştir, bu durumda tevdi edilenin vekilin özen sorumluluğu gereği pay sahibinin talimatları doğrultusunda oy kullanması yerinde olacaktır. Kullanılacak oya ilişkin talimatların eksik yazılması halinde ise Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği düzenlemesi yerindedir.

bb) Talimat bildirim formunun bildirilmesi ve talimatların geçerliliği

Talimat bildirim formunun tevdi eden pay sahibi tarafından tevdi edilene nasıl bildireceği, payların tevdi edilmesi aşamasında veya genel kurul toplantısından önce taraflarca kararlaştırılacaktır. Herhangi bir uyuşmazlığa mahal vermemek adına anlaşmanın yazılı olması yerinde olacaktır. Konuya ilişkin Genel

Kurul Toplantı Yönetmeliği'nin 47'nci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi “*Bu bildirim (...) taraflar arasında mutabık kalınan iletişim araçlarıyla yapılabilir.*” şeklindedir. TTK'nın 429'uncu maddesinin gerekçesinde tevdi eden temsilciliği kurumu ile Amerika Birleşik Devletleri'ndeki "proxy" diye adlandırılan temsil belgelerine benzer temsil belgelerinin uygulamamıza girmesinin amaçlandığı belirtilmiştir. “Proxy” uygulamasında oylar telefonla, posta yoluyla veya internet üzerinden kullanılabilir²¹². Bu doğrultuda Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği m. 47 f. 2'ye göre, TTK'nın 1527'nci maddesi uyarınca genel kurul toplantısına elektronik ortamda katılma ve oy kullanma sistemini uygulayan şirketlerin yapacakları genel kurul toplantılarına ilişkin talimatlar tevdi edilene, gizliliğini sağlayacak teknik yeterliliğe haiz olması durumunda, EGKS'den de iletilebilmektedir.

MKK tarafından sunulan EGKS'de pay sahiplerinin hesaplarının bulunduğu aracı kuruma her bir gündem maddesi için ayrı ayrı talimat vermesi ve varsa muhalefet şerhini iletmesi mümkündür²¹³. EGKS'den talimat bildirme işlemi genel kurul tarihinden bir gün öncesine kadar yapılabilir. Genel kurula katılım elektronik ortamda olacaksa dahi, pay sahibi tarafından tevdi eden temsilcisine EGKS dışında da talimat verilmesi mümkündür. Gerek EGKS sistemi üzerinden gerekse sistem haricinde talimat verilmiş olsun, her halükarda tevdi eden temsilcisinin yapmış olduğu işlemlere ilişkin pay sahibine SMS, elektronik posta veya SWIFT yoluyla anlık olarak bilgi verilmektedir²¹⁴.

Talimatların yazılı yapılması hususunda mevzuatımızda açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Herhangi bir uyuşmazlığa mahal vermemek adına telefon yerine teyitli faks veya kayıtlı elektronik posta²¹⁵ yoluyla talimatların

²¹² Amerika Birleşik Devletleri'nde proxy sistemi ile oy kullanacak pay sahipleri için yapılan örnek bir açıklama için bkz. <http://www.amstock.com/shareholder/proxyfaq.pdf> (E.T. 23.09.2014).

²¹³ Yayla, Genel Kurul, s. 143.

²¹⁴ Yayla, Genel Kurul, s. 143-144.

²¹⁵ Kayıtlı Elektronik Posta sistemi, bir elektronik iletinin tarafları arasında kayıtlı elektronik posta hesabı vasıtasıyla hukukî ve teknik güvenliğe sahip bir şekilde gönderilip alınmasını sağlamak ve güvenli iletişimde bulunmak amacıyla kullanılır. Kayıtlı elektronik posta hesabı, yetki verilmiş olan işlem yetkilisi tarafından hesap sahibinin nam ve hesabına kullanılır. TTK'nın “Tacir olmanın hükümleri” başlıklı 18'inci maddesinin üçüncü fıkrasında “*Tacirler arasında, diğer tarafta temerrüde düşürmeye, sözleşmeyi feshe, sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarlar veya ihtarlar noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanılarak kayıtlı*

bildirilmesi tercih edilebilir. Posta yoluyla talimatın bildirilmesinde ise iadeli taahhütlü posta yolunun tercih edilmesi ve talimat bildirim formunun genel kurul tarihinden önce tevdi edilene ulaşması sağlanması gerekmektedir. Bu sebeple talimat bildirim formunun tevdi eden pay sahibi tarafından tevdi edilene nasıl bildireceğine ilişkin birden fazla alternatifli yol belirlemek uygun olacaktır. Tevdi eden temsilcisi aldığı talimata aykırı olarak oy kullanırsa adi temsilde geçerli olan TTK m. 427 f. 1 düzenlemesi tevdi eden temsilcisi için de geçerlidir. Bu bağlamda talimata aykırı kullanılan oy geçerli olacak, ancak temsilcinin talimata aykırı oy kullanmasından dolayı pay sahibine karşı sorumluluğu doğacaktır²¹⁶.

Genel kurul toplantısı TTK'nın 418'inci ve 421'inci maddesi gereği nisabın sağlanamaması nedeniyle tamamen veya TTK'nın 420'nci maddesi gereği finansal tabloların müzakeresi ve buna bağlı konular için azlığın istemiyle kısmen ertelenebilir. Genel kurul toplantısının ertelenmesi halinde verilen talimatlar, tevdi eden tarafından değiştirilmediği sürece, Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği, m. 47 f. 3 gereği hukuken talimat verilen genel kurulun devamı sayılan bu genel kurul toplantıları için de geçerlidir.

g) Tevdi eden hak sahiplerinden talimat alınamaması

Tevdi eden temsilcisi, pay sahibine zamanında talimat vermesi için başvurmasına rağmen pay sahibi herhangi bir talimat vermemiş ise bu durumda kademeli olarak kanunda iki yol öngörülmüştür. İlk olarak, pay sahibinin daha öncesinde tevdi eden temsilcisine vermiş olduğu genel bir talimat olabilir. Bu halde tevdi eden temsilcisi pay sahibinin vermiş olduğu bu genel talimata göre genel kurula katılabilir ve oy kullanabilir. Ancak genel kurul öncesinde talimat alınamamış ve tevdi eden temsilcisine de verilmiş herhangi bir genel talimat da

elektronik posta sistemi ile yapılır.” hükmü gereğince ihbar ve ihtarlar artık KEP sistemi üzerinden güvenli e-posta ile yapılabilir hale gelmiştir. Ayrıca TTK m. 1525 f. 1'e göre, tarafların açıkça anlaşmaları halinde itirazlar ve benzeri beyanlar, faturalar, teyit mektupları, iştirak taahhütnameleri, toplantı çağrılarını, elektronik gönderme ve elektronik saklama sözleşmeleri elektronik ortamda düzenlenebilir, yollanabilir, itiraza uğrayabilir ve kabul edilmişse hüküm ifade eder.

²¹⁶ *Bilgili/Demirkapı, s. 329.*

yoksa tevdi eden temsilcisi, tevdi olunan ikinci yol olarak paylardan doğan oyları şirket yönetim kurulunun önerileri doğrultusunda kullanır. İsv. BK m. 689d düzenlemesinde de pay sahibinden talimat alınmaması ve pay sahibinin genel bir talimatının da bulunmaması halinde tevdi eden temsilcisi olarak genel kurula katılacak olan kişi veya kuruluşların yönetim kurulunun önerileri doğrultusunda oy kullanılacakları düzenlenmiştir²¹⁷. Ancak, İsv. BK'nın bu düzenlemesi İsviçre öğretisinde eleştirilmiştir²¹⁸. Eleştirilere göre, tevdi eden temsilcisi olarak genel kurul toplantısına katılacak olanlar ile pay sahibi arasındaki hukuki ilişki, bir vekâlet ilişkisi olduğundan vekil sıfatına haiz olan tevdi eden temsilcisinin yönetim kurulunun iradesine göre değil kendi iradesine göre hareket etmesi uygun olacaktır. Türk öğretisinde de bu yöntem “*yönetim kurulunun önerilerinin lehe oy kullanılmasını sağlayacak şekilde manipülasyonlara yol açabileceği, yönetim kurulunu bir takım güdümlü tevdi eden temsilcilerini toplantıya sokup yönetim kurulu lehine oy kullanmalarını sağlayabileceği*” gerekçesiyle eleştirilmektedir²¹⁹. Kanun koyucunun belirtilen şekilde kademeli bir yol tercih etmesinin ve bunu emredici olarak düzenlemesinin altında tevdi eden temsilcisinin oyu kendi menfaatine uygun düşecek şekilde kullanmasına engel olmak düşüncesi yatmaktadır²²⁰. Kanun koyucu bu noktada tevdi eden temsilcisinin iradesi ile yönetim kurulunun iradesi arasında bir tercih yapmış; sermayeye katılma ve riski paylaşma oranı sıfır olan tevdi eden temsilcisi yerine yönetim kurulunu tercih etmiştir. Buna göre, İsv. BK m. 689d ve benzer TTK m. 429 düzenlemesi yerindedir²²¹. Öte yandan, Türk hukukunda genel kurul toplantısı gündemine ilişkin yönetim kurulunun gündemi hazırlamak dışında, oy tercihini açıklama

²¹⁷ İsviçre’de 1991 yılında yapılan kanun değişikliği öncesinde geçerli olan kural, özel talimatın yokluğu halinde vekaletle ilişkin genel hükümlerin geçerli olduğu ve temsilcisinin pay sahibi adına kendi iradesi doğrultusunda oy kullanacağı şeklindeydi. Ancak kanun değişikliği ile bu inisiyatif temsilcinin elinden alınmış ve yönetim kurulunun önerileri doğrultusunda oy kullanılması gerektiği hükme bağlanmıştır.

²¹⁸ Çeker, Oy Hakkı, s. 298 ve dn. 165’de a.g.e.

²¹⁹ Moroğlu, Öneriler, s. 234; Bilgili/Demirkapı, s. 329 ve dn. 564.

²²⁰ TTK m. 429 f. 2 Madde Gerekçesi.

²²¹ İsviçre düzenlemesinin yerinde olduğu görüşü için bkz. Çeker, Oy Hakkı, s. 299.

zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu noktada temsilci, gündem maddelerine ilişkin vekil sıfatıyla özen yükümlülüğüne uygun olarak oy kullanacaktır²²².

Tevdi eden temsilcisinin pay sahibi tarafından kendisine verilen özel talimata aykırı oy kullanması veya özel talimatın bulunmadığı hallerde genel talimata aykırı oy kullanması veya özel ve genel talimatın yokluğunda yönetim kurulunun önerilerine aykırı oy kullanması halinde verilen oyun geçerliliğine ilişkin herhangi bir düzenlemeye TTK m. 429'da yer verilmemiştir. Tevdi eden temsilcisi ile klasik temsil sisteminden farklı olarak ABD'de geniş uygulama alanı bulan *proxy* sisteminin getirilmeye çalışıldığını daha önce açıklamıştık²²³. Bu doğrultuda pay sahibinin iradesine ve menfaatine aykırı olarak oy kullanılmaması gerekmektedir. TTK'nın 429'uncu maddesinin gerekçesinde açıkça tevdi eden temsilcisi kurumu ile *proxy* formlarına benzer belgelerin uygulamamıza girmesinin amaçlandığı belirtilmişken; Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nin 46'ncı maddesinin birinci fıkrasında, talimat alma yükümlülüğü yerine getirilmeden genel kurula katılmış olması halinin, TTK'nın 433'üncü maddesinin ikinci fıkrası bağlamında yetkisiz katılma anlamına gelmeyeceği düzenlenmiştir²²⁴. Bu noktada yönetmelik hükmünün TTK'nın mehzaz kanun uygulamalarında yaşanmış olan sıkıntıları bertaraf etmek adına öngördüğü talimat uygulamasına başvurulmamış olması halini, genel kurula yetkisiz katılma hali olarak düzenlememesi kanun koyucunun *ratio legis* ile tamamen ters düşmektedir. Öğretide de haklı olarak, sosyal politika gereği emredici olarak düzenlenen TTK m. 429 hükmüne aykırılık halinde ilgili genel kurul kararının iptal edilebilir nitelik taşıyacağına açıkça düzenlenmemiş olması ve konunun uygulamaya bırakılmış olması eleştirilmektedir²²⁵. Kanun koyucu, yukarıda da açıklandığı üzere, tevdi eden temsilcisi olarak genel kurul toplantısına katılacak olan kişi veya kuruluşlara talimat uygulamasını bertaraf etmesi yönünde bir imkân tanımamıştır, ancak bertaraf edilmesi durumunu bir yaptırıma da bağlamamıştır. Bu durumda, klasik temsil sisteminden farklı olarak

²²² *Yayla*, Genel Kurul, s. 9.

²²³ TTK m. 429 Madde Gerekçesi.

²²⁴ *Bahtiyar/Hamamcioğlu*, s. 65.

²²⁵ TTK m. 429 f. 2 Madde Gerekçesi; *Kendigelien*, Değişiklikler, s. 332; *Yayla*, Genel Kurul, s. 145.

getirilmeye çalışılan *proxy* sistemine yaklaşılmamakta ve tevdi eden temsilcisinin talimata aykırı oy kullanması halinde kullanılan oy, TTK m. 427 ve Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği m. 46 f. 1 düzenlemesi gereği geçerli olmaktadır²²⁶. Ancak öğretide bazı yazarlara göre, özel ve genel talimatın yokluğunda yönetim kurulunun önerilerinin aksine oy kullanılması halinde, TTK'nın 427'nci madde uygulama alanı bulmayacak olup, genel kurul kararı iptal edilebilecektir²²⁷.

h) Temsilcilerin temsil ettiği payların şirkete bildirilmesi

TTK m. 431 f. 1'de yer alan ve Eski TTK'da bulunmayan yeni düzenlemeye göre;

“428'inci maddenin birinci ve ikinci fıkralarında öngörülen temsilciler ile tevdi eden temsilcileri, kendileri tarafından temsil olunacak payların sayılarını, çeşitlerini, itibari değerlerini ve gruplarını şirkete bildirirler. Bu bildirimde, Sermaye Piyasası Kanununun 10/A maddesi²²⁸ uyarınca kayden izlenen paylarla ilgili olarak bu Kanunun 417'inci maddesinin beşinci fıkrasındaki tebliğ hükümleri de uygulanır. Aksi halde, o genel kurulda alınan kararlar, genel kurula yetkisiz katılmaya dair hükümler çerçevesinde iptal edilebilir.”

Hükme göre, tevdi eden temsilcisi genel kurulda temsil edeceği pay miktarlarını, çeşitlerini, itibari değerlerini ve gruplarını şirkete bildirmekle yükümlüdürler. Payları kayden izlenen halka açık şirketlerde TTK m. 417 uyarınca genel kurul öncesi şirket tarafından MKK'dan temin edilen hazır bulunanlar listesinde de, TTK m. 431 hükmünde sayılan bilgilerin yer alacağı anlaşılmaktadır.

TTK m. 431 f. 2 hükmü ile de tevdi eden temsilcisi tarafından temsil edilen paylara ilişkin yapılan bildirimlerin genel kurul toplantı başkanı tarafından açıklanması hususu düzenlenmiştir. Hükme göre, herhangi bir pay sahibinin istemi halinde toplantı başkanı açıklama yapmak zorundadır. Aksi halde, o genel kurulda alınan kararlar, genel kurula yetkisiz katılmaya dair hükümler çerçevesinde iptal edilebilir. Toplantı başkanının bu bildirimleri ne zaman

²²⁶ Talimat sistemine ilişkin genel açıklamalar tevdi eden temsilcisi için de geçerlidir, bkz. Bölüm III-(A)-(1)-(c).

²²⁷ *Kendigelen*, Değişiklikler, s. 284.

²²⁸ Yürürlük tarihi 01.07.2012 olan TTK, 06.12.2012 tarihli SPK'dan önceki bir tarihte yürürlüğe girdiğinden yönetmelik metninde Eski SPK'nın 10/A maddesine atıf yapılmıştır. SPK'nın 139'uncu maddesi gereği, Eski SPK yerine SPK'nın madde numaraları esas alınmıştır.

açıklayacağına ilişkin TTK'da herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Doktrinde konuya ilişkin farklı görüşler mevcuttur. Örneğin *Kendigelen*, en geç genel kurul toplantısının başlama anına kadar bildirimlerin açıklanabileceğini savunmaktadır²²⁹. *Pulaşlı*'ya göre ise, genel kurul toplantısının sona ermesine kadar bildirim açıklama yükümlülüğü yerine getirilebilir²³⁰. Bildirimin, açıklanma amacına ulaşılabilmesi için, en geç kararların oylanmasına geçilmeden önce açıklanması uygun olacaktır²³¹. Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nin 24'üncü maddesine göre ise toplantı gündeminin görüşülmesine geçilmeden önce açıklanması gerekmektedir.

Şeffaflık yükümü²³² olarak adlandırılan TTK m. 431 hükmü, İsv. BK'nın 689e maddesi esas alınarak TTK'da düzenlenmiştir. İsv. BK'nın 689e maddesinde yer alan düzenleme 1 Temmuz 1992'de İsv. BK'sına eklenmiştir. Hükmün konuluş sebebi, İsviçre uygulamasında özellikle tevdi eden temsilcisi bankaların ve kısmen de organ temsilcilerinin kötü şekilde ünlenmiş güçlerinin kötüye kullanılmasını engellemektir²³³. Bu bağlamda, genel kurul toplantısına katılacak olan temsilcinin şirket yönetim kuruluna hükümde yazılı olan bilgileri, genel kurul başladığında veya en geç toplantı başkanının pay sahiplerinin temsil ilişkisini açıklaması esnasında bildirmesi gerekmektedir²³⁴. Bildirim ve bildirimlerin açıklanması yükümlülüğü ve buna bağlı olarak öngörülen genel kurulun iptali yaptırımını öğretide, hazır bulunanlar cetvelinin herkesin incelemesine açık olduğu ve belirtilen hususların buradan öğrenilebileceği gerekçesiyle eleştirilmektedir²³⁵. Ayrıca birçok temsilcinin katılacağı genel kurul toplantılarında belirtilen yükümlülükler gereksiz zaman alacaktır²³⁶.

²²⁹ *Kendigelen*, *Değişiklikler*, s. 285.

²³⁰ *Pulaşlı*, Şerh, s. 770. Aynı görüşte bkz. *Çeker*, *Oy Hakkı*, s. 300 ve orada dn. 166'da a.g.e.

²³¹ *Ayan*, s. 36 ve orada dn. 109'da anılan *Böckli*, *Aktienrecht*, §12, Nr.315.

²³² *Pulaşlı*, Şerh, s. 768; *Bilgili/Demirkapı*, s. 330.

²³³ *Pulaşlı*, Şerh, s. 768 ve orada dn. 310'da anılan *Böckli*, *Aktienrecht* 2.Aufl. N.1364.

²³⁴ *Pulaşlı*, Şerh, s. 769 ve orada dn. 311'de anılan *Böckli*, *Aktienrecht* 2.Aufl. N.1365; *Pulaşlı*, *Oy Hakkının Kullanılması*, s. 807; *Ayan*, s. 35 ve orada dn. 104'de anılan *Waidacher*, s. 142.

²³⁵ *Moroğlu*, *Öneriler*, s. 236; *Bahtiyar/Hamamcıoğlu*, s. 71; *Bilgili/Demirkapı*, s. 330. *Bilgili/Demirkapı*'ya göre, hüküm ile adeta mevcut yönetimin oylamadan önce hangi yönde oy kullanılacağı yönünde bilgi sahibi olup, buna göre önlem alması istenmektedir.

²³⁶ Aynı görüşte bkz. *Bilgili/Demirkapı*, s. 330.

Bildirim ve bildirimlerin açıklanması yükümlülüğünün yerine getirilmemesi, genel kurul toplantısının yapılmasına engel değildir. Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nin 24'üncü maddesinde de bu husus açıkça hükme bağlanmıştır. Ayrıca hüküm gereği açıklamanın yapılmaması hususunun tutanağa yazılması gerekmektedir. TTK'da açıklamanın yapılmaması bir yaptırıma bağlanmışken, Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nde açıklamanın yapılmaması hususunun tutanağa yazılmaması herhangi bir yaptırıma bağlanmamıştır. Açıklamanın yapılmaması hususunun tutanağa yazılmamasının genel kurulun iptali sonucunu doğuracağını iddia etmek abartılı olacaktır. Bu bağlamda Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nde yer alan bu ifade, açıklama yapılmaması hususunun ispatı açısından önem taşıyacaktır; genel kurulun iptali sonucunu doğurmamalıdır²³⁷.

i) Tevdi eden temsilcisine verilen talimatların değiştirilmesi

Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği m. 47 f. 4 gereği, tevdi eden daha önce vermiş olduğu talimatları en geç genel kurul toplantı tarihinden bir gün öncesine kadar değiştirebilir. Ayrıca, Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği m. 47 f. 2 gereği, TTK'nın 1527'nci maddesi uyarınca genel kurul toplantısına elektronik ortamda katılma ve oy kullanma sistemini uygulayan şirketlerin yapacakları genel kurul toplantılarına ilişkin talimatların tevdi edilene, gizliliğini sağlayacak teknik yeterliliğe haiz olması durumunda, EGKS'den de iletilebileceğini daha önce de belirtmiştik. MKK'nın sunduğu EGKS üzerinden iletilen talimatlarda operasyonel akış gereği toplantıdan bir gün önce saat 21:00'e kadar değişiklik yapılabilir. EGKS platformunda talimatların, talimatı veren pay sahibi dışında başkaca bir kimse tarafından değiştirilmesi mümkün değildir²³⁸.

²³⁷ Aynı görüşte bkz. *Bahtiyar/Hamamcıoğlu*, s. 71; *Bilgili/Demirkapı*, s. 331.

²³⁸ *Yayla*, Genel Kurul, s. 143.

B- Kitlesele temsil

Pay sahiplerinin genel kurulda temsiline ilişkin TTK sisteminde pay sahiplerinin genel kurula katılımının artırılması amacıyla Eski TTK’da yer almayan yeni temsil türleri öngörülmüştür. “Organın temsilcisi”, “bağımsız temsilci” ve “kurumsal temsilci” kavramları hukukumuza yeni giren kitlesele temsilci türleridir²³⁹. TTK’da öngörülen “organın temsilcisi” ve “bağımsız temsilci” kurumlarına ilişkin düzenlemelerde İsviçre Hukuku’ndan esinlenilmiş ve İsv. BK m. 689c hükmü esas alınmıştır; ancak “kurumsal temsilci” kurumu Türk Hukukuna özgü olup, Alman ve İsviçre Hukuku’nda bulunmamaktadır²⁴⁰. *Pulaşlı*’ya göre, İsviçre hukukunda genel kurula online katılma olanağı ve TTK m. 428 f. 2’de yer alan “kurumsal temsilci” düzenlemesinin bulunmaması dışında, kitlesele temsile ilişkin temel ilke ve kurallar, TTK’da aynen İsviçre hukukunda öngörülen şekildedir ve Alman POK m. 135’de yer alan kapsamlı düzenlemeden oldukça farklıdır²⁴¹. Bu sebeple, İsviçre’deki “kitlesele temsil” hükümlerinden ve buna ilişkin uygulamalardan amaca uyduğu ölçüde yararlanılması kaçınılmazdır.

Genel kurulda pay sahibinin kitlesele temsilci aracılığıyla temsiline ilişkin düzenlemeler TTK’nın 428 ilâ 430 maddeleri arasında yer almaktadır. Kanunun 428’inci maddesinde organın temsilcisi, bağımsız temsilci ve kurumsal temsilci, 430’uncu maddesinde bildirge düzenlenmiştir. Kanunun 428’inci maddesinde kitlesele temsilci türleri düzenlendikten sonra 429’uncu maddesinde bireysel temsilci türü olan tevdi eden temsilcisine yer verilmesi akabinde 430’uncu maddesinde tekrar kitlesele temsilcilerin bildirge yayınlama zorunluluğuna yer verilmesi kanunun sistematığı açısından yerinde olmamıştır. Tevdi eden temsilcisine ilişkin düzenlemenin 427’nci maddedeki genel düzenlemenin hemen akabinde yer alması sistematik açıdan daha uygun olurdu.

²³⁹ *Kendigelen*, Değişiklikler, s. 277; *Pulaşlı*, Şirketler Hukuku, s. 357; *Pulaşlı*, Şerh, s. 767; *Ayan*, s. 7-8.; *Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, s. 272; *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, Ortaklıklar Hukuku (Yeni), s. 491; *Yayla*, Genel Kurul, s. 3; *Bilgili/Demirkapı*, s. 324.

²⁴⁰ TTK m. 428, Madde Gereçesi.

²⁴¹ *Pulaşlı*, Şerh, s. 765.

Pay sahibinin oy hakkını kitlesel temsilci aracılığıyla kullanması koşulları esas sözleşme ile ağırlaştırılamayacaktır²⁴². Bu sebeple örneğin, kitlesel temsilcinin temsil edeceği paya üst sınır getirilmesi²⁴³ veya kitlesel temsilci olacak kişilerin belirli niteliklere sahip olması zorunluluğu getirilmesi veya kanunun kitlesel temsilciler için öngördüğü yükümlülükler ilave yükümlülükler getirilmesi²⁴⁴ mümkün değildir. Ayrıca, genel kurul toplantısına katılacak kitlesel temsilcilerin varlığı, pay sahibinin genel kurula şahsen veya bireysel temsilcilerden birini tayin ederek katılmasını engellemez²⁴⁵. Diğer bir deyişle, pay sahibinin kitlesel temsilcilerden birini seçme zorunluluğu bulunmamaktadır.

1. Kitlesel temsil sisteminin getiriliş nedenleri ve yararları

TTK ile kitlesel temsil sisteminin getirilmesinin temel amacı, bir taraftan pay sahipleri demokrasisini kurmak suretiyle yönetim ve muhalefet oluşumunu cesaretlendirerek iyi bir şirket yönetimi için dayanak oluşturmak; diğer taraftan da, temsil sistemini kurumsallaştırılarak genel kurullarda güç boşluğu²⁴⁶ doğmasına engel olmaktır²⁴⁷. Pay sahipleri kendileri adına genel kurul toplantısına katılacak ve oy kullanacak bir temsilci bulmakta zorluk çekmektedir. Bireysel temsil türlerinden biri tercih edildiğinde, pay sahibi temsilcisini kendisi bulmaktadır. Ancak her zaman genel kurul toplantısına katılmaya istekli bir temsilci bulmak özellikle küçük pay sahipleri açısından kolay değildir. Bu da pay sahibini, toplantıya şahsen katılma ile genel kurul toplantısına hiç katılmama

²⁴² Konuya ilişkin ayrıntılı açıklama için bkz. Bölüm III-(A).

²⁴³ *Ayan*, s. 5 ve orada dn. 10'da anılan *Von Salis*, s. 414.

²⁴⁴ *Teoman*, Oydan Yoksunluk, s. 156; *Tekinalp*, Tek Kişilik Ortaklık, s. 176; *Ayan*, s. 5 ve orada dn. 11'de a.g.e.

²⁴⁵ *Kendigelen*, Değişiklikler, s. 280; *Ayan*, s. 7-8 ve orada dn. 16'da a.g.e.

²⁴⁶ Güç boşluğu doğmasının nedenlerine ilişkin bkz. Bölüm II-(B)-(1).

²⁴⁷ TTK m. 428'in genel gerekçesinde "*temsil kurumsallaştırılarak genel kurullarda güç boşluğu doğması için araç yaratılmaya çalışılmaktadır.*" ifadesi yer almaktadır. Pay sahiplerinin genel kurulda temsili sistemlerinin genel amacının güç boşluğu oluşmasını engellemek olduğu göz önünde bulundurulduğunda ifadenin "*temsil kurumsallaştırılarak genel kurullarda güç boşluğu doğmasına engel olmak için araç yaratılmaya çalışılmaktadır.*" şeklinde anlaşılması gerekmektedir. Kanun koyucu sehven "*engel olmak*" ifadesine yer vermemiştir. *Altaş*, sehven yapılan bu hatayı tespit etmeksizin gerekçedeki ifadeye yer vermiş ve yanlış olarak "*güç boşluğu doğması için araç yaratılmaya çalışılmaktadır*" ifadesini kullanmıştır. Bkz. *Altaş*, Temsil, s. 114.

arasında tercih yapmaya zorlamaktır. Çoğu zaman da pay sahibinin genel kurula hiç katılmamasına sebep olmaktadır²⁴⁸. Özellikle halka açık anonim şirketlerde, küçük pay sahiplerinin çokluğu ve genel kurula katılım oranının düşüklüğü kitlesel temsil yöntemlerinin TTK’da yer almasına sebep olmuştur. Böylece, az oranda paya sahip pay sahiplerinin genel kurula daha kolay, daha fazla ve örgütlü bir şekilde katılma imkânına sahip olacakları düşünülmüştür²⁴⁹. Kitlesel temsilciler, her bir pay sahibi büyük oranda paya sahip olmasa dahi biriken oylar sayesinde istedikleri yönde karar alınmasını sağlayabileceklerdir²⁵⁰. Bu durum özellikle azınlık haklarının kullanılabilmesi için gerekli pay oranının oluşturulması açısından önemlidir. Kitlesel temsilcilerin özellikleri ve atanma şekilleri düşünüldüğünde, siyasi partilere benzer bir görev üstlendikleri gözlemlenebilir²⁵¹. Organın temsilcisi iktidar partisi, bağımsız temsilci muhalefet partisi, kurumsal temsilciler ise diğer partiler işlevindedir. Her bir temsilci tıpkı siyasi partiler gibi açıkladıkları bildirgelerle ne yönde oy kullanacaklarını açıklamakta ve bu bildirgeler doğrultusunda pay sahipleri de kendi düşüncelerine uygun temsilciyi tercih edebilmektedirler²⁵².

Kitlesel temsilci düzenlemelerinin bulunduğu yabancı hukuk uygulamalarında, pay sahibince doldurulan vekâlet formu tamamıyla doldurularak şirkete gönderilebildiği gibi, sadece imzalanmak suretiyle de şirkete gönderilebilmektedir. İkinci durumda, “beyaza yetki” olarak adlandırılan bir kurum ortaya çıkmakta ve pay sahibi kendisini kimin temsil edeceğini dahi bilmemektedir²⁵³. Şirket kendisine ulaştırılan temsil belgelerinde boş kısımları doldurmakta ve böylece pay sahibi adına genel kurula kimin katılacağını şirket belirlemektedir²⁵⁴. TTK’ya getirilen yeni temsil türleri ile genel kurul toplantısı öncesi temsilciler ve bu temsilcilerin ne yönde oy kullanacaklarına ilişkin

²⁴⁸ Pay sahibinin genel kurula katılma zorunluluğu bulunmamaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Çeker, Oy Hakkı, s. 193 ve s. 278.

²⁴⁹ TTK, m. 428, Madde Gerekeşi.

²⁵⁰ Çeker, Oy Hakkı, s. 277; Ayan, s. 9-10.

²⁵¹ Ayan, s. 10.

²⁵² Bildirge açıklama zorunluluğuna ilişkin açıklamalar için bkz. Bölüm III-(B)-(3)-(d).

²⁵³ “Beyaza yetki” kavramı ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. İnceoğlu, s. 128 vd. Anoni şirketlerde “beyaza yetki” kurumunun toplantı nisabının sağlanması için önemli bir yöntem olduğuna ilişkin bkz. Vigreux, s. 114.

²⁵⁴ Çeker, Oy Hakkı, s. 278-279.

bildirgeler açıklanmış olacağından “beyaza yetki” kurumunun uygulamasına imkân tanınmamıştır²⁵⁵.

2. Kitlesele temsil ile ilişkin kuralların uygulanma alanı

Kitlesele temsilcilere ilişkin ayrıntılı açıklamalara geçmeden önce, kitlesele temsil sisteminin hangi şirketler tarafından uygulanacağı tespit edilmelidir. TTK’nın 428’inci maddesinin gerekçesinde, yeni getirilen kitlesele temsil sisteminin temel amacının bir yandan temsili kurumsallaştırarak genel kurulda güç boşluğu doğmasına engel olmak, diğer yandan pay sahipleri demokrasisini kurmak olduğu belirtilmiştir²⁵⁶.

Anonim şirketlerde güç boşluğu sorununa, özellikle halka açık şirketlerde rastlanıldığını daha önce de belirtmiştik. TTK’nın 428’inci maddesinin halka açık ve kapalı olduklarına bakılmaksızın tüm anonim ortaklıkları kapsar şekilde kaleme alınması gerekçede belirtilen hükmün getiriliş amacıyla uyumlu olmamıştır. *Yayla*’ya göre tüm halka kapalı anonim şirketlerin TTK m. 428 kapsamı dışında bırakılması gerekmektedir²⁵⁷. Bunun yerine, halka kapalı tüm anonim şirketlerin kapsam dışı bırakılmadan belirli kriterler belirlenmesi ve bu kriterleri sağlamayan şirketlerin kapsam dışı bırakılması daha uygun bir çözüm olacaktır²⁵⁸. Özellikle halka açık olmamakla birlikte pay sahibi sayısı yüksek olan şirketlerin kapsam içinde kalması kanun koyucunun *ratio legis*ine uygun olacaktır. Bununla birlikte, TTK’dan sonra yürürlüğe giren SPK’nın 30’uncu maddesinin dördüncü fıkrasında “*Çağrı yoluyla vekâlet toplanmasına ve vekâleten oy kullanmaya ilişkin usul ve esaslar Kurulca belirlenir. 6102 sayılı Kanununun 428. maddesi bu kanun kapsamında uygulanmaz.*” şeklinde bir hüküm yer

²⁵⁵ Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği ve Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği gereği, temsil belgesinde temsilcinin adı soyadı/unvanı yer alması gerektiğinden Eski TTK döneminde öğretide savunulan “beyaza temsil belgeleri”nin geçerli olduğu görüşüne katılmak mümkün değildir. Eski TTK dönemindeki görüşe ilişkin bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, Ortaklıklar Hukuku (Eski), s. 564; *Akbay*, s. 115.

²⁵⁶ TTK m. 428, Madde Gerekçesi; *Şener*, s. 477; *Tekinalp*, Tek Kişilik Ortaklık, s. 181.

²⁵⁷ *Yayla*, Genel Kurul, s. 4.

²⁵⁸ Örneğin, halka kapalı olan ancak belirli kriterleri sağlayan şirketler TTK m. 393 gereği bağımsız denetime tabidir. Benzer şekilde TTK m. 428 kapsamında olacak şirketler için belirli kriterler belirlenebilir.

almaktadır. Ayrıca, Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği'nin 5'inci maddesinin ikinci fıkrasında da TTK m. 428 hükmünün halka açık şirketler için uygulanmayacağı düzenlemesine yer verilmiştir. Buna göre, SPK m. 30 f. 4 düzenlemesi ile TTK m. 428 ile asıl olarak hedeflenen halka açık anonim şirketler kapsam dışına çıkarılmıştır²⁵⁹. Bu durumda, asıl olarak kapsamda olması gereken halka açık anonim şirketler için TTK m. 428 uygulanmaz iken, kitlesel temsil sisteminden fayda sağlaması mümkün olmayan az sayıda ortağa sahip bir anonim şirket için hüküm uygulanmak zorunda kalabilecektir. Böylece, SPK m. 30 ile modern hukuk sistemlerinde yer alan kitlesel temsil anlayışının Türk sermaye piyasalarında uygulanma imkânı bulması engellenmiştir²⁶⁰.

SPK'nın açıklanan düzenlemesi gereği, aşağıda öncelikle TTK'da yer alan kitlesel temsilci türleri açıklanacak; akabinde de SPK m. 30 f. 4 gereği ortaya çıkan ve usul ve esasları Serm. P.K. tarafından belirlenen çağrı yoluyla vekâlet toplayan temsilciler ve yönetim temsilcisi kavramları incelenecektir.

3. TTK bağlamında kitlesel temsil

a) Organın temsilcisi

aa) Kavram

Organın temsilcisi²⁶¹, TTK m. 428 f. 1 gereği, şirketle herhangi bir şekilde ilişkisi bulunan ve şirket esas sözleşmesine göre ilan edilerek pay sahiplerine genel kurulda kendilerini temsilen oy kullanması için şirket tarafından kitlesel

²⁵⁹ *Yayla*, Genel Kurul, s. 3 ve s. 97; *Bilgili/Demirkapı*, s. 324.

²⁶⁰ *Yayla*'ya göre, TTK m. 428 f. 2'de yer alan kırk beş günlük sürenin sermaye piyasası mevzuatı ile uyumlu olacak şekilde yirmi bir güne indirilmesi ve sürenin işlemeye başlayacağı tarihin TTK m. 414'e paralel şekilde genel kurul çağrısının yapıldığı gün olarak belirlenmesi uygulamaya yönelik aksaklığı giderecektir, bkz. *Yayla*, Genel Kurul, s. 4.

²⁶¹ "Organın temsilcisi" teriminin yerinde bir tercih olmadığı, bu terim yerine "şirketin temsilcisi", "yönetim (veya yönetimin) temsilcisi" veya gerekçede yer alan "organ temsilcisi" teriminin daha yerinde bir tercih olacağı eleştirisi için bkz. *Kendigelen*, Değişiklikler, s. 282-283. Aynı yönde bkz. *Bahtiyar/Hamamcıoğlu*, s. 66.

temsilci olarak önerilen kişidir²⁶². Yabancı hukuklarda da organın temsilcisine benzer düzenlemeler bulunmaktadır. İsv. BK 689c maddesinde yer alan organ temsilcisi, Alm. POK m. 134 f. 3'de yer alan oy temsilcisi, Amerikan Hukuku'nda *proxy* sisteminde mevcut yönetim lehine oy toplayan temsilciler yabancı hukuklardaki benzer düzenlemelerdir²⁶³.

Kaynak İsviçre Hukuku'nda 1991 yılında şirketler hukuku reformu ile İsv. BK 689c maddesinde pay sahiplerinin şirket yönetim kurulunca temsili yöntemi düzenlenmiştir²⁶⁴. Buna göre, şirket ile bağlantısı bulunan herhangi bir kişi pay sahiplerine organ temsilcisi olarak önerilebilmektedir. *Tekinalp*'e göre, organın temsilcisi bir yönetim girişimidir²⁶⁵. Genel kurul toplantısının gündeminde yer alan konular çoğu zaman yönetim kurulunun tekliflerinden oluştuğundan, pay sahibi teklif aleyhinde oy kullanılmasını istediği takdirde organın temsilcisi ile arasında bir menfaat çatışması ortaya çıkacaktır. Bunun için İsviçre Hukuku'nda organ temsilcisinin alternatifi olarak bağımsız temsilci önerilmesi zorunluluğu da getirilmiştir²⁶⁶. Böylece, pay sahibi organ temsilcisi yerine bağımsız temsilciyi tercih edebilecek ve bağımsız temsilci, şirket tarafından görevlendirilmesine rağmen pay sahibinin talimatları doğrultusunda genel kurula katılarak pay sahibi adına oy kullanabilecektir.

Alman Hukuku'nda ise, pay sahiplerinin şirket organları vasıtasıyla temsilci tayin etmesi kural olarak mümkün değildir. Alman öğretisinde hakim olan görüşe göre, pay sahiplerine ait oy haklarının şirket organları tarafından belirlenen bir temsilci tarafından kullanılması şirketin kendi paylarını iktisabı yasağına aykırılık teşkil etmektedir²⁶⁷. Ancak, Nama Yazılı Hisse Senetleri ve Oy Hakkının Kullanılmasının Kolaylaştırılmasına İlişkin Kanun (*Gesetz zur Namensaktie und zur Erleichterung der Stimmrechtsausübung*) ve Alm. POK m. 134'de 25 Ocak 2001 yılında yapılan değişiklik ile şirketin oy temsilcisi olarak bir

²⁶² *Kendigelen*, Değişiklikler, s. 278; *Tekinalp*, Tek Kişilik Ortaklık, s. 181; *Pulaşlı*, Şirketler Hukuku, s. 359; *Ayan*, s. 15; *Karahan*, s. 542.

²⁶³ Ayrıntılı bilgi için bkz. *Çeker*, Oy Hakkı, s. 275; *Ayan*, s. 15.

²⁶⁴ *Çeker*, Oy Hakkı, s. 280 ve orada dn. 113'de a.g.e.; *Ayan*, s. 15 ve orada dn. 37'de a.g.e.

²⁶⁵ *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, Ortaklıklar Hukuku (Yeni), s. 491.

²⁶⁶ *Çeker*, Oy Hakkı, s. 280; *Ayan*, s. 16 ve orada dn. 41'de a.g.e.

²⁶⁷ *Çeker*, Oy Hakkı, s. 281 ve orada dn. 120'de anılan *Zöllner*, fremde Aktien, s. 608.

kişiyi belirleyebilmesine imkân tanınmıştır²⁶⁸. Ancak oy temsilcisi olarak tayin edilen kişinin alternatifi olarak bir bağımsız temsilci tayin edilmesi düzenlemesine yer verilmemiştir²⁶⁹.

Türk kanun koyucusu da kaynak İsviçre Hukuku'na benzer olarak organın temsilcisi önerilmesi durumunda bağımsız temsilci tayin edilmesini zorunlu kılmıştır. Ancak, anonim şirket organın temsilcisi önerip önermemekte serbesttir²⁷⁰. Bu serbesti, Türk uygulamasında, özellikle halka açık anonim şirketler tarafından başvurulması beklenen kitlesel temsil türlerine ilginin beklenildiği kadar yüksek olmamasına sebep olmuştur. SPK m. 30 düzenlemesi yürürlüğe girmeden önce, KAP'da birçok şirket tarafından organın temsilcisi ve dolayısıyla bağımsız temsilci önerilmemesine karar verildiği yönünde bildirimler açıklanmıştır²⁷¹. Organın temsilcisinin önerilmemesi pay sahibinin oy hakkını sınırlama veya ortadan kaldırma sonucunu doğurmayacaktır²⁷².

Organın temsilcisi, şirket organlarını temsil eden bir kişi değildir²⁷³. Organın temsilcisi, yönetim kurulu tarafından tavsiye edilen, pay sahipleri yetkilendirirse, bildirgesinde yer alan esaslara göre mevcut yönetim lehine oy kullanacak bir temsilcidir. Yönetim kurulu tarafından belirlenen organın temsilcisi kavramı, yönetim kurulunun genel kurulda elinde bulundurduğu oy hakkı ile şirket içindeki dengeleri değiştireceği ve şirketteki gücünü arttıracığı endişesini de beraberinde getirmiştir²⁷⁴. Çünkü yönetim kurulu tarafından belirlenen organın temsilcisinin elinde yüksek oranda oy hakkının bulunması genel kurulda yönetim kurulunun isteği doğrultusunda oy kullanılması sonucunu doğuracaktır. Nitekim İsviçre uygulamasında, küçük pay sahipleri boş vekâlet formlarını imzalayıp şirket yönetimine ulaştırdıklarında yönetimden karşılık olarak belirli bir menfaat

²⁶⁸ Ayan, s. 15. ve orada dn. 37'de anılan *Aktiengesetz Komm./Spindler*, § 134, s. 1556-1557.

²⁶⁹ *Pulaşlı*, Oy Hakkının Kullanılması, s. 799; Ayan, s. 26.

²⁷⁰ TTK m. 428 f. 1, Madde Gerekeşi; *Altaş*, Temsil, s. 114; *Bilgili/Demirkapı*, s. 324; *Şener*, s. 477.

²⁷¹ KAP'da yapılan açıklamaların bazıları için bkz. Sodaş Sodyum Sanayii Anonim Şirketi, 27.03.2013 tarihli KAP açıklaması, <http://www.kap.gov.tr/bildirim-sorgulari/bildirim-detayi.aspx?id=269426>; Torunlar Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş., 22.10.2012 tarihli KAP açıklaması, <http://www.kap.gov.tr/bildirim-sorgulari/bildirim-detayi.aspx?id=241393> ve ilan yazısı için <http://www.torunlaryo.com.tr/pdf/genelkurul/doc20121018124544.pdf>.

²⁷² Ayan, s. 16 ve orada dn. 42'de anılan *Von Salis*, s. 342.

²⁷³ *Bilgili/Demirkapı*, s. 325.

²⁷⁴ *Çeker*, Oy Hakkı, s. 278 ve orada dn. 106'da a.g.e; Ayan, s. 11 ve orada dn. 27'de a.g.e.

(Bonus) almaktadır, yani sistem aynı zamanda oy satımına da hizmet etmektedir²⁷⁵. Genel kurulun yönetim kurulunu denetleme, gerektiğinde ibra etme veya sorumluluk davası açılmasına karar verme işlevi göz önüne alındığında organın temsilcisinin yönetim kurulunun istekleri doğrultusunda oy kullanması genel kurulun görevini yerine getirememesine sebep olacaktır²⁷⁶. Bu sakınca, organın temsilcisinin alternatifi olan bağımsız temsilci önerme ve bildirme yayınlama zorunluluğu ve diğer temsilci türlerine olanak sağlanması ile giderilmeye çalışılmıştır²⁷⁷.

bb) Temsilcinin belirlenmesi

Şirket, organın temsilcisi olarak pay sahiplerine önereceği kişiyi genel kurul çağrısı öncesinde belirlemelidir. Organın temsilcisi, genellikle şirket içinden seçilir; yönetim kurulunun bir üyesi, komitelerin bir üyesi veya şirkete bağlı herhangi bir üçüncü kişi olabilir²⁷⁸. Dolayısıyla, şirketin ortağının, ticari mümessilinin veya bir çalışanın organın temsilci olarak önerilmesi mümkündür. Şirket ile bağlantılı kişi olarak tanımlanabilecek dışarıdan biri olarak şirketin avukatı veya mali müşaviri de organ temsilcisi seçilebilir. Pay sahiplerine önerilecek olan organın temsilcisinin pay sahibi olma zorunluluğu bulunmamaktadır²⁷⁹. Organın temsilcisinin pay sahibi olması halinde, temsilci olarak kendisini yetkilendiren diğer pay sahipleri adına oy kullanması, kendi oy hakkını etkilemeyecek ve pay sahibi olan organın temsilcisi, genel kurulda asaleten veya vekâleten kendi oyunu istediği yönde kullanabilecektir²⁸⁰.

²⁷⁵ İsviçre Hukuku'nda herhangi bir hüküm bulunmamakla beraber öğretide, oy hakkının belirli bir menfaat karşılığı satılmasının ahlaka aykırılığı gerekçesiyle hukuka aykırı sayılması gerektiği savunulmaktadır. Çeker, Oy Hakkı, s. 279 ve orada dn. 110'da anılan *Weber-Dürler*, *Depotstimmrecht*, s. 57 ve ayrıca s. 284 ve orada dn. 126'da a.g.e. Buna karşılık, vekâlet veren pay sahiplerine şirketin yönetim organına seçilmek gibi ortaksal bir menfaat önerilmesi mümkün olması gerektiği görüşü için bkz. *Moroğlu*, *Oy Sözleşmeleri*, s. 58.

²⁷⁶ Çeker, Oy Hakkı, s. 279 ve orada dn. 108'de anılan *Waidacher*, s. 189.

²⁷⁷ *Ayan*, s. 11.

²⁷⁸ TTK m. 428 f. 1, Madde Gerekçesi; *Pulaşlı*, *Şerh*, s. 771; *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, *Ortaklıklar Hukuku (Yeni)*, s. 491; *Bahtiyar/Hamamcıoğlu*, s. 66; *Şener*, s. 477.

²⁷⁹ TTK m. 428 f. 1, Madde Gerekçesi; *Ayan*, s. 16.

²⁸⁰ Aynı yönde bkz. *Ayan*, s. 23.

Şirketin, organın temsilcisini yetkilendirmesi herhangi bir şekilde tabii değildir. Ancak, belirlenen kişiye organın temsilcisi olması için teklifte bulunulmalı ve mümkünse görevi kabul ettiğine ilişkin yazılı beyanı alınmalıdır²⁸¹. Şirketin belirlediği organın temsilcisi TTK'nın 428'inci maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi uyarınca esas sözleşmeye uygun olarak genel kurul toplantısına ilişkin çağrıda ilan edilip şirketin internet sitesine konulmalıdır. İlanda organın temsilcisinin kim olduğu (adı ve soyadı) ve bu kişiye nasıl ulaşılabileceği (adresi, telefon numarası, elektronik posta adresi vs.) tam ve doğru şekilde belirtilmelidir²⁸². Bu şekilde şirket ile organın temsilcisi olarak önerilecek olan kişi arasında hukuki ilişki kurulmuş olacak ve kişi genel kurulda pay sahiplerinin temsili için tüm gerekli işlemleri tamamlama yükümlülüğü altına girecektir. Organın temsilcisi olarak tayin edilen bu kişi temsil belgelerinin hazırlanması, bildirme yayımlanması ve yayımlanan bildirme doğrultusunda genel kurul toplantısında pay sahibi adına oy kullanılması işlemlerini yerine getirecektir. Organın temsilcisini kimin önereceği hususunda TTK m. 428 f. 1 hükmünde “şirket” ifadesi kullanılmıştır. Maddenin gerekçesinde öneriyi yapabilecekler için “yönetim kurulu veya başka bir organ” ve “şirket yönetimi” ifadeleri kullanılmıştır. TTK m. 374 gereği, anonim şirketin yönetim organı olarak şirketi idare ve temsil yetkisi yönetim kuruluna ait olduğundan, organın temsilcisini önerme yetkisine de aslen yönetim kurulu sahiptir²⁸³. Ayrıca, yönetimin oluşturulmasında etkili olan hâkim pay sahiplerinin oluşturduğu kabul edilen konsorsiyumların veya diğer örgütlerin ilan edilmese dahi vekâletlerin bazı kişilerde toplanması sonucunu doğurması ve nihayet bir grubu bazı kişilerin temsil etmesinin örtülü bir şekilde organın temsilcisi atanması şeklinde

²⁸¹ *Ayan*'a göre organın temsilcisi görevi açıkça veya zımnen kabul edebilir. (Bkz. *Ayan*, s. 17) Ancak, organın temsilcisine kanun ile yüklenen yükümlülükler ve şirket ile arasındaki ilişki göz önünde bulundurularak açıkça görevi kabul etmediği sürece genel kurul çağrısında organın temsilcisi olarak tayin edilmemesinde fayda vardır.

²⁸² *Ayan*, s. 19.

²⁸³ *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, Ortaklıklar Hukuku (Yeni), s. 491; *Pulaşlı*, Şirketler Hukuku, s. 359; *Kendigelen*, Değişiklikler, s. 279; *Yayla*, Genel Kurul, s. 7.

“Kurumsal temsilci” kavramının düzenlendiği TTK'nın 428'inci maddesinin ikinci fıkrasında “yönetim kurulu” ifadesine yer verilirken, “organın temsilcisi” ve “bağımsız temsilci” kavramlarının düzenlendiği birinci fıkrasında “şirket” ifadesine yer verilmesi terminolojik açıdan uygun olmamıştır.

yorumlanması mümkündür. Bu halde organın temsilcisinin yönetim kurulu kararı ile önerilmesinin her halükarda zorunlu olduğundan bahsedilemez²⁸⁴. Organın temsilcisinin açık veya zımnen önerildiği her durumda bağımsız temsilcinin de önerilmesi hükmün *ratio legis* gereğidir²⁸⁵. Örneğin *Pulaşlı*'ya göre, genel kurula katılacak olan tevdi eden temsilcisi²⁸⁶, bizzat hâkim hissedarı olduğu anonim şirketin pay senetlerini saklıyor ve genel kurulda bu payları temsil ediyorsa, aynı zamanda organ temsilcisi sayılır²⁸⁷. Bu durumda, organ temsilcisi seçilmesi ile ilgili düzenlenmelerin dikkate alınması ve ayrıca bağımsız temsilci belirlenmesi gerekecektir.

cc) Pay sahibi tarafından yetkilendirilmesi

Pay sahipleri tarafından organın temsilcisine genel kurula katılması ve oy kullanması için temsil yetkisi verilmesi durumunda pay sahibi ile temsilci arasında bir temsil ilişkisine dayalı bir vekâlet sözleşmesi kurulmuş olacaktır²⁸⁸. Her ne kadar, organın temsilcisi kavramı kanunda düzenlenmiş olsa da kanuni temsil olarak nitelendirilemez, pay sahibi ile organın temsilcisi arasında iradi temsil ilişkisi vardır²⁸⁹.

Organın temsilcisi, pay sahibi adına genel kurula katılacak ve TTK m. 430 gereği yayımladığı bildirgeye uygun olarak genel kurulda oy kullanacaktır²⁹⁰. Genel kurul çağrısı ile birlikte önerilen organın temsilcisi, genel kurul tarihine kadar bildirgesini yayımlamalıdır. TTK'da bildirgenin yayımlanma tarihine veya pay sahiplerinin organın temsilcisine vekâlet verme zamanına ilişkin kısıtlayıcı bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Yayımlanan bildirge doğrultusunda pay sahipleri genel kurul toplantı saatine kadar organın temsilcisini yetkilendirebilirler. Pay

²⁸⁴ Gerekecekte aksine açıklama bulunmasına rağmen organın temsilcisinin sadece yönetim kurulu tarafından seçilmesinin uygun olacağı görüşü için bkz. *Kendigelen*, Değişiklikler, s. 326-327; *Bilgili/Demirkapı*, s. 325, dn. 546.

²⁸⁵ TTK m. 428 f. 1, Madde Gereğesi; *Pulaşlı*, Şerh, s. 773.

²⁸⁶ Tevdi eden temsilcisi sistemine ilişkin açıklamalar için bkz. Bölüm III-(A)-(2).

²⁸⁷ *Pulaşlı*, Şerh, s. 764.

²⁸⁸ *Ayan*, s. 18 ve orada dn. 48'de a.g.e.

²⁸⁹ Aynı yönde bkz. *Ayan*, s. 17.

²⁹⁰ Kitlesel temsilcilerin bildirge açıklama yükümlülüğü aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Bkz. Bölüm III-(B)-(3)-(d).

sahiplerinin organın temsilcisine vekâlet vermesine ilişkin bu süre, yönetim kurulu kararı veya esas sözleşme hükmü ile kısıtlanamaz²⁹¹.

Şirket tarafından önerilen organın temsilcisinin, pay sahibi tarafından yetkilendirme şekline ilişkin TTK'da özel bir düzenleme yer almamaktadır ve bu sebeple bireysel temsilcinin atanmasına ilişkin şekli kurallara tabidir²⁹². Dolayısıyla pay sahibinin sahip olduğu pay türüne göre temsil yetkisi verilecektir²⁹³.

dd) Ücret hakkı

Şirket, organın temsilcisinin yükümlülüklerini yerine getirmesi için gerekli masrafları ödemekle yükümlüdür. Ayrıca, şirket bütün bu işlemlerin karşılığında organın temsilcisi olarak tayin edilen kişiye ücret ödeyebilir. Bu halde, organın temsilcisi ile şirket arasında bir iş görme sözleşmesi olduğundan bahsedilir²⁹⁴. Kendine özgü (*sui generis*) bu iş görme sözleşmesine TBK m. 502 f. 2 hükmü gereği uygun düştüğü ölçüde vekâlet sözleşmesi hükümleri uygulanacaktır.

Organın temsilcisinin pay sahibinden ücret isteyip isteyemeyeceğine ilişkin TTK'da açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak, TTK'nın 428'inci maddesinin üçüncü fıkrasında kitlesel temsilci türlerinden biri olan kurumsal temsilciliğin bir pay sahipliği girişimi olduğu ve ivaz karşılığı yürütülemeyeceği; aynı maddenin son cümlesinde de kurumsal temsilcinin TBK m. 510 hükmüne dayanarak temsil ettiği pay sahibinden yapmış olduğu masraflara ilişkin herhangi bir talepte bulunamayacağını düzenlenmiştir. Kanun koyucu açık bir şekilde kitlesel temsilcilerden biri olan kurumsal temsilcinin temsil ettiği pay sahibinden ücret ve masraf talep edemeyeceğini düzenlemişken; organın temsilcisi için benzer bir düzenlemeye yer vermemiştir. Kanunun açık düzenlemesi karşısında,

²⁹¹ Pay sahibinin temsilen oy kullanma hakkının zorlaştırılmayacağına ilişkin bkz. Bölüm III-(A).

²⁹² *Ayan*, s. 20 ve orada dn. 52'de a.g.e; *Çeker*, *Oy Hakkı*, s. 269.

²⁹³ Bireysel temsilcinin atanmasına ilişkin hususlar için bkz. Bölüm III-(A)

²⁹⁴ *Ayan*, s. 17 ve orada dn. 45'de a.g.e.

kurumsal temsilciye ilişkin hükümler organın temsilcisine kıyasen uygulanamayacaktır²⁹⁵.

Pay sahibi ile organın temsilcisi arasında bir vekâlet ilişkisi olduğunu daha önce açıklamıştık. TBK'nın vekilin ücret talep etmesine ilişkin 502'nci maddesinin üçüncü fıkrası “*Sözleşme veya teamül varsa vekil, ücrete hak kazanır.*” şeklindedir. Bu hüküm doğrultusunda organın temsilcisinin temsil ettiği pay sahibinden ücret talep edebileceği iddia edilebilir. Ancak kitlesel temsil sisteminin asıl amacının güç boşluğu doğmasına engel olmak ve pay sahiplerinin genel kurula temsilen katılmalarını teşvik etmek olduğu göz önüne alındığında masrafların ve temsilcinin ücretinin şirket tarafından karşılanması sisteme işlerlik kazandıracaktır. Kaynak İsviçre hukukunda da, kanun koyucu organ temsilcisine ve bağımsız temsilciye ücret ödenmesi gerekliliğini kanunda düzenlenmemiştir. İsviçre öğretisinde, şirket tarafından önerilen temsilcinin ücretinin şirket tarafından karşılanması gerektiği yönünde görüşler mevcuttur²⁹⁶. Ayrıca, İsviçre Federal Mahkemesi bir kararında bankaların pay sahiplerini temsil etmesine ilişkin olarak şirket yönetim kurulunun bankalarla sözleşme yapma yetkisinden bahisle sisteme işlerlik kazandırabileceğini karara bağlamıştır²⁹⁷. Sonuç olarak, Türk uygulamasında kaynak İsviçre öğretisinden de faydalanarak TBK m. 502'de bahsi geçen teamülün pay sahibinin değil şirketin organ temsilciye ücret ödemesi şeklinde oluşması kitlesel temsil sistemine işlerlik kazandıracaktır ve kanun koyucunun kitlesel temsil sistemini getiriş amacına da uygun olacaktır²⁹⁸.

²⁹⁵ *Ayan*, organın temsilcisine ücret ödenmesi zorunlu olmamakla birlikte, şirketin dilerse organın temsilcisine ücret ödeyebileceğini belirtmiş; akabinde bu ifadesiyle çelişkili olarak 428'inci maddesinin üçüncü fıkrasının kıyasen uygulanması gerektiğini gerekçesiyle herhangi bir ücret ödenmemesi gerektiği yönünde görüş bildirmiştir. Bkz. *Ayan*, s. 24.

²⁹⁶ *Çeker*, Oy Hakkı, s. 280 ve orada dn. 115'de anılan *Waidacher*, s. 194-195.

²⁹⁷ *Çeker*, Oy Hakkı, s. 291 ve orada dn. 142'de anılan BGE 117 II 187.

²⁹⁸ Kitlesel temsil sisteminin getiriliş nedenleri için bkz. Bölüm III-(B)-(1).

b) Bağımsız temsilci

aa) Kavram

TTK'nın 428'inci maddesinin birinci fıkrasına göre, şirket tarafından pay sahiplerine organın temsilcisi olarak herhangi bir kişi vekâlet verilebilecek kişi olarak tavsiye edilmişse, aynı anda şirketten tamamen bağımsız bir diğer kişinin de bağımsız temsilci olarak önerilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla bağımsız temsilci, TTK m. 428 f. 1 gereği, şirketle herhangi bir şekilde ilişkisi bulunmayan ve şirket esas sözleşmesine göre ilan edilerek pay sahiplerine genel kurulda kendilerini temsilen oy kullanması için şirket²⁹⁹ tarafından organın temsilcisinin alternatifini olarak kitlesel temsilci olarak önerilen kişidir. Organın temsilcisine alternatif olarak bağımsız temsilcinin önerilmesinin amacı pay sahiplerinin temsilci seçimi hususunda tek seçenikle ve bir oldubitti ile karşı karşıya kalmalarına engel olmaktır³⁰⁰. Organın temsilcisi, şirketle bağlantısı olan bir kişi olması sebebiyle pay sahiplerinin çekince ile yaklaştıkları ve yönetim kurulunun yönetim gücünü de temsil eden bir kişidir. Bağımsız temsilci organın temsilcisine karşı adeta muhalefet partisi işlevi üstlenerek, yönetim kurulunun organın temsilcisi vasıtasıyla oy toplayarak sahip olduğu gücü sınırlandırmaktadır³⁰¹.

Bağımsız temsilci önerme zorunluluğu ancak organın temsilcisi önerildiği takdirde ortaya çıkmaktadır. Bu hususta ortaya çıkabilecek temel sorunlardan birincisi organın temsilcisi önerilmesine rağmen bağımsız temsilci önerilmemesi; ikincisi ise önerilen bağımsız temsilcinin bağımsızlığının tartışmalı olmasıdır³⁰². Her iki durumun sonucu da TTK'da düzenlenmemiştir. TTK'nın 428'inci maddesinin gerekçesinde maddenin birinci fıkrasının yerine getirilmemesi halinde yönetim kurulunun sorumluluğunun doğacağı belirtilmiş; bunun yanı sıra TTK m. 431 gereği “*yetkisiz katılma*” sayılıp sayılmayacağı öğretiyeye ve yargı kararlarına

²⁹⁹ Bağımsız temsilci, organın temsilcisini belirleyen organ tarafından belirlenecek olup; TTK m. 428'de yer alan “*şirket*” kavramına ilişkin açıklamalar için bkz. Bölüm III-(B)-(3)-(a)-(bb).

³⁰⁰ TTK m. 428 f. 1, Madde Gereğesi.

³⁰¹ *Ayan*, s. 26; *Tekinalp*, Tek Kişilik Ortaklık, s. 182; *Bahtiyar/Hamamcıoğlu*, s. 66.

³⁰² *Pulaşlı*, Şerh, s. 772.

bırakılmıştır. Gerekçede yer alan “*birinci fıkranın yerine getirilmemesi*” ifadesinden sadece organın temsilcisi önerilmesine rağmen bağımsız temsilci önerilmemesi durumunun mu anlaşılması gerektiği yoksa önerilen bağımsız temsilcinin bağımsızlığının tartışmalı olması halinin de birinci fıkranın yerine getirilmemesi olarak nitelendirilip nitelendirilmeyeceği anlaşılmamaktadır. Her iki durumda alınan genel kurul kararının akıbeti hususunda öğretilerde farklı görüşler mevcuttur. Bazı yazarlar³⁰³, yönetim kurulunun sorumluluğunun doğacağı görüşünde iken; bazı yazarlar ise³⁰⁴, alınan genel kurul kararının iptali gerektiği görüşündedir. Maddenin gerekçesinde yer aldığı üzere her iki durumda da yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunun doğması, ancak özellikli hallerde genel kurul kararının iptal edilmesi için niteliğine uygun olacaktır. Bağımsız temsilcinin bulunmaması halinde TTK m. 428 f. 2’ye göre ortaya çıkan kurumsal temsilci bu boşluğu doldurabilecektir. Örneğin, kurumsal temsilcinin bulunduğu genel kurul toplantılarında sadece organın temsilcisi seçilip bağımsız temsilci önerilmediği veya önerilen bağımsız temsilcinin bağımsızlığından şüpheye düşüldüğünden bahisle genel kurul kararının iptali için niteliğine uygun düşmez. Keza, pay sahibi bağımsız temsilci yerine kurumsal temsilciyi seçerek genel kurula temsilen katılabilecek ve hak kaybına uğramayacaktır. Böyle bir durumda, kanunun gereklerini yerine getirmediği için sadece yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunun doğacağını kabul etmek uygun olacaktır. İsviçre öğretisinde, bağımsız temsilcinin önerilmemesi halinde her bir pay sahibinin mahkemeye başvurarak şirketten tamamen bağımsız bir temsilci belirlenmesini isteyebileceği savunulmuştur, ancak bu durumda mahkeme süreci sebebiyle genel kurulun ertelenmesi sonucu doğabilecek ve savunulan bu çözüm pratik olmayacaktır³⁰⁵. Şirket, organın temsilcisi önermese dahi bağımsız temsilci önerebilme imkânına sahiptir³⁰⁶.

bb) Temsilcinin belirlenmesi ve pay sahibi tarafından yetkilendirilmesi

³⁰³ Bilgili/Demirkapı, s. 325.

³⁰⁴ *Pulaşlı*, Şerh, s. 772; *Ayan*, s. 26.

³⁰⁵ *Bahtiyar/Hamamcıoğlu*, s. 67 ve orada dn. 187’de anılan *Shaad*, Basler Kommentar, Art., 689c.

³⁰⁶ *Moroğlu*, Genel Kurul, s. 295; *Ayan*, s. 17; *Pulaşlı*, Şerh, s. 773; *Bilgili/Demirkapı*, s. 326.

Organın temsilcisine benzer olarak şirketin, bağımsız temsilcisiyi yetkilendirmesi herhangi bir şekilde tabii değildir. Ancak, yetkilendirmenin pay sahiplerinin vekâlet verebilecekleri bir kişinin belirlenmesi amacıyla hizmet ettiği düşünüldüğünde kişinin görevini yerine getirmek istememesi ihtimaline karşılık olarak, belirlenen kişiye bağımsız temsilci olması için teklifte bulunulmalı ve mümkünse görevi kabul ettiğine ilişkin yazılı beyanı alınmalıdır. Şirketin belirlediği bağımsız temsilci, organın temsilcisi ile birlikte TTK'nın 428'inci maddesinin birinci fıkrası ve ikinci fıkrasının üçüncü cümlesi uyarınca esas sözleşmeye uygun olarak genel kurul toplantısına ilişkin çağrıda ilan edilip şirketin internet sitesine konulacaktır. İlanda bağımsız temsilcinin kim olduğu (adı ve soyadı) ve bu kişiye nasıl ulaşılabileceği (adresi, telefon numarası, elektronik posta adresi vs.) tam ve doğru şekilde belirtilmelidir. İsv. BK m. 689c'de bağımsız temsilcinin ne zamana kadar atanması gerektiği yönünde tartışmalar mevcuttur³⁰⁷. Türk kanun koyucusu TTK m. 428 f. 2 üçüncü cümle düzenlemesi ile bu tartışmaları Türk Hukuku açısından çözümlenmiştir.

Bu şekilde şirket ile bağımsız temsilci olarak önerilen kişi arasında hukuki ilişki kurulmuş olacak ve kişi genel kurulda pay sahiplerinin temsili için tüm gerekli işlemleri tamamlama yükümlülüğü altına girecektir. Şirket ile bağımsız temsilci arasında vekâlet sözleşmesine benzer bir iş görme sözleşmesi vardır³⁰⁸. Keza, bağımsız temsilci şirket adına değil, pay sahibi adına işlem yapmaktadır ve şirketi temsil etmemektedir. Kendine özgü (*sui generis*) bu iş görme sözleşmesine TBK m. 502 f. 2 hükmü gereği uygun düştüğü ölçüde vekâlet sözleşmesi hükümleri uygulanacaktır. Bağımsız temsilci olarak tayin edilen bu kişi temsil belgelerinin hazırlanması, bildirge yayınlanması ve yayınlanan bildirge

³⁰⁷ İsviçre hukukunda bu konudaki tartışmalar için bkz. *Ayan*, s. 27 ve orada dn. 77'de a.g.e.

³⁰⁸ Bazı yazarlar, bağımsız temsilci ile şirket arasında vekâlet sözleşmesi olduğu görüşündedir. Ancak bağımsız temsilcinin aslen şirketi temsil etmediği pay sahibini temsil ettiği göz önünde bulundurularak, şirket ile bağımsız temsilci arasındaki ilişkinin salt vekâlet ilişkisi olduğundan bahsetmek mümkün değildir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Ayan*, s. 26. Şirket ile bağımsız temsilci arasındaki ilişkinin salt vekâlet ilişkisi olduğu görüşü için bkz. *Pulaşlı*, Şerh, s. 773; *Bilgili/Demirkapı*, s. 325.

doğrultusunda genel kurul toplantısında pay sahibi adına oy kullanılması işlemlerini yerine getirecektir.

cc) Bağımsızlığın tespiti

TTK m. 428. f. 1’de bağımsız temsilci tayininden bahsedilmekle birlikte tayin edilen bu kişinin hangi nitelikleri taşıması gerektiğine ilişkin herhangi bir düzenleme yer almamakta; sadece soyut olarak “*kendisinden (şirketten) bağımsız*” ifadesi yer almaktadır. Kaynak İsv. BK m. 689c düzenlemesinde de bağımsız temsilcinin niteliklerine ilişkin herhangi bir ifadeye yer verilmemiştir. Maddenin gerekçesinde, bağımsız temsilcinin taşıması gereken niteliklere ilişkin konuların öğretiyeye ve mahkeme kararlarına bırakıldığı belirtilmiştir.

İsviçre öğretisinde, İsv. BK m. 727c’de yer alan denetçilerin bağımsızlığına ilişkin ilkelerin bağımsız temsilci için de geçerli olacağı yönünde görüşler mevcuttur³⁰⁹. Ancak *Pulaşlı*’ya göre, denetçinin İsviçre Hukuku’nda hâlâ şirketin bir organı olması ve yönetim kurulu ile çeşitli şekillerde işbirliği içinde çalışmak zorunda olması nedeniyle bağımsız temsilci kavramıyla bağdaşmamaktadır³¹⁰. Buna göre, Türk Hukuku’nda halka açık anonim şirketlerde Serm. P.K.’nın (II-17.1) sayılı Kurumsal Yönetim Tebliği’nin ekinde yer alan “Kurumsal Yönetim İlkeleri”nde bağımsız yönetim kurulu üyesi için belirlenen bağımsız kriterlerinin uygun düştüğü ölçüde bağımsız temsilcinin haiz olması gereken bağımsızlık kriterleri için de uygulanabileceği görüşleri mevcuttur³¹¹. Bağımsız temsilci olarak noter, şirketle bağlantısı bulunmayan avukat ve mali müşavir gibi genel kurul toplantıları konusunda deneyimli kişiler pay sahiplerine önerilebilir³¹².

Bağımsız temsilcinin pay sahibi olma zorunluluğu bulunmadığı gibi, pay sahibi olmasını yasaklayan açık düzenleme de mevcut değildir³¹³. Yine de

³⁰⁹ *Pulaşlı*, Şerh, s. 773 ve orada dn. 331’de a.g.e.

³¹⁰ *Pulaşlı*, Şerh, s. 773.

³¹¹ *Pulaşlı*, Şerh, s. 774; *Ayan*, s. 27.

³¹² *Ayan*, s. 28.

³¹³ *Pulaşlı*, Şerh, s. 773.

bağımsızlığından şüphe duyulmaması açısından şirketten tamamen bağımsız olması; şirket ile vekâlet, iş veya ticari ilişkisinin bulunmaması, pay sahibi olmaması yerinde olacaktır. İsviçre öğretisinde, şirketin yönetim organlarında görev almayan pay sahiplerinin bağımsız temsilci olabileceği yönünde görüşler mevcuttur³¹⁴. Türk hukukunda da bazı yazarlar, her ne kadar bağımsız temsilcinin pay sahibi olabileceğinden bahsetmiş olsa da, TTK'nın 428'inci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen, İsviçre hukukunda bulunmayan ve bir pay sahipliği girişimi olan kurumsal temsilcinin uygulama alanı göz önüne alınarak pay sahibi olan temsilci adaylarının kurumsal temsilci olması ve bağımsız temsilcinin pay sahibi olmaması uygun olacaktır³¹⁵. Aynı şirkette birden fazla genel kurulda bağımsız temsilci olarak atanan bir kişinin bağımsızlığı, her genel kurul toplantısı için ayrı ayrı değerlendirilecektir³¹⁶.

dd) Ücret hakkı

Şirket, bağımsız temsilcisinin yükümlülüklerini yerine getirmesi için gerekli masrafları ödemekle yükümlüdür. Organın temsilcisinin ücrete hak kazanması hususunda yukarıda yapmış olduğumuz açıklamalar, bağımsız temsilcinin ücretinin şirket tarafından mı ödeneceği yoksa pay sahibi tarafından mı ödeneceği konusunda da geçerlidir³¹⁷. Bu sebeple burada tekrar değinilmeyecektir. Ancak, bağımsız temsilcinin ücretinin şirket tarafından ödenmesi bağımsızlığı konusunda tereddüt yaratabilir. *Ayan*'a göre, bağımsız temsilcinin ücretinin şirket tarafından ödenmesi bağımsız temsilcinin bağımsızlığını etkilemez³¹⁸. *Çeker*'e göre de, bağımsız temsilcinin ücretinin şirket

³¹⁴ *Ayan*, s. 28 ve orada dn. 81'de a.g.e.

³¹⁵ Bağımsız temsilcinin pay sahibi olabileceği görüşü için bkz. *Pulaşlı*, Şerh, s. 773. *Bilgili/Demirkapı* ve *Bahtiyar/Hamamcıoğlu*'na göre ise bağımsız temsilcinin şirket yönetiminden ve hakim pay sahibinden bağımsız olması yeterlidir, bkz. *Bilgili/Demirkapı*, s. 325; *Bahtiyar/Hamamcıoğlu*, s. 67. Aksi yönde, bağımsız temsilcinin pay sahibi olamayacağı görüşü için bkz. *Ayan*, s. 28.

³¹⁶ *Ayan*, s. 29.

³¹⁷ Organın temsilcisinin ücret hakkı için ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm III-(B)-(3)-(a)-(dd).

³¹⁸ *Ayan*, s. 29 ve orada dn. 84'de anılan *Von Salis*, s. 346.

tarafından ödenmesi gerekmektedir. Ancak belirlenen ücretin benzerlerine kıyasla fahiş olmaması bağımsızlığın korunması açısından önemlidir³¹⁹.

c) Kurumsal temsilci

aa) Kavram

TTK'nın 428'inci maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen "kurumsal temsilci", kaynak İsviçre hukukunda bulunmamakta olup, Türk hukukuna özgüdür. Kurumsal temsilci, diğer kitlesel temsil türlerine benzer şekilde, çeşitli araçlarla yayınlacağı bir bildirgeyle, kendisine temsil yetkisi verilmesi halinde genel kurulda nasıl hareket edeceğini ve önerilerini ilan eden ve bildirgesini beğenen pay sahiplerinin bu bildirge bağlamında kendisine vekâlet vermelerini isteyen kişidir. Ancak kurumsal temsilci organın temsilcisi ve bağımsız temsilciden farklı olarak şirket tarafından belirlenmeyip, doğrudan pay sahipleri ile ilişkide olan bir kurumdur³²⁰. Kurumsal temsilci, işlevi bakımından Amerika Birleşik Devletlerinde geniş uygulama alanı bulan *proxy* sistemine benzemektedir. Ancak süreklilik niteliği olmayan bir pay sahipliği girişimi olan kurumsal temsilci *proxy* sistemi ile ancak işlevi açısından benzemekte olup sistemsel açıdan tamamıyla kendine özgüdür³²¹. Bu yeni temsilcilik türü ile büyük sayılara varabilecek temsil belgesini toplama örgütlenmesini yapabilecek kişilerin önerilmesi, özellikle göreve talip olabilecek kişilerin cesaretlendirilmeleri, bu kişilerin şirket yönetiminden tamamen bağımsız hareket edebilmeleri amaçlamaktadır.

bb) Temsilcinin belirlenmesi

Yönetim kurulu, genel kurul toplantısına ilişkin çağrı ilanının TTSG'de yayımlanacağı ve şirket internet sitesinde yer alacağı tarihten en az kırkbeş gün

³¹⁹ Çeker, Oy Hakkı, s. 282.

³²⁰ Tekinalp, Tek Kişilik Ortaklık, s. 182; Bilgili/Demirkapı, s. 326.

³²¹ Ayan, s. 10. *Proxy* sistemine ilişkin açıklamalar için bkz. Bölüm III-(A)-(2)-(b).

önce, yapacağı bir ilan ve internet sitesine koyacağı yönlendirilmiş bir mesajla, pay sahiplerini, önerdikleri kurumsal temsilcilerin kimliklerini ve bunlara ulaşılacak adres ve elektronik posta adresi ile telefon ve telefaks numaralarını çağrıdan itibaren en çok yedi gün içinde şirkete bildirmeye çağıracaktır. Aynı çağrıda kurumsal temsilciliğe istekli olanların da şirkete başvurmaları istenecektir. Hangi şirketlerin kurumsal temsilci çağrısı yapması gerektiği hususunda TTK m. 438 f. 3 düzenlemesinde herhangi bir ifadeye yer verilmemiş olması öğretilmiş eleştirilmiştir³²². Şöyle ki, sadece organın temsilcisi ve bağımsız temsilci belirleyen şirketlerin mi kurumsal temsilci çağrısı yapacağı, yoksa tüm şirketlerin mi kurumsal temsilci çağrısı yapacağı anlaşılmamaktadır. Hükümün gerekçesinde yer alan *“şirketin (yönetimin) bağımsız temsilci önerisi zorunluluğundan kurtulmak amacı ile organın temsilcisini göstermemesi mümkündür. Ancak, yönetim bu yola başvurursa bile maddenin üçüncü fıkrasındaki kurumsal temsilciler ortaya çıkabilir ve bildirge zorunluluğu gene söz konusu olabilir.”* ifadesi gereği, kanun koyucunun tüm şirketler açısından kurumsal temsilci çağrısı yapma zorunluluğu getirdiği açıktır.

Kurumsal temsilci çağrısında belirtilen süre içinde başvurmayanların kurumsal temsilci olarak genel kurul çağrısında yer alması mümkün değildir. Gerekçeye göre kurumsal temsilcinin belirlenmesi merasimine uyulmaması TTK m. 445 bağlamında genel kurulun iptali sebebidir. Hükümde de özellikle uygulamada sorun yaratabilecek kırkbeş günlük süreye aykırılığın sonucu belirtilmemiştir. Yedi günlük bildirim süresine uyulduğu sürece kırkbeş günden daha kısa bir süre belirlenmesi halinde genel kurul kararının iptali yerine yönetim kurulunun sorumluluğunun doğacağını kabul etmek uygun olacaktır³²³.

TTK m. 428 f. 2’de kurumsal temsilci olmak isteyen kişinin şirkete şahsen veya pay sahipleri aracılığıyla bildirilmesi için yedi günlük bir süre sınırı getirilmiştir. Hükümde bildirimle ilişkin yedi günlük süre sınırı dışında başkaca bir kısıtlama getirilmemiş, isteyen her kişi şirkete kurumsal temsilci olarak başvurabilecek veya isteyen her pay sahibi istediği bir kişiyi kurumsal temsilci

³²² Kendigelen, Değişiklikler, s. 329-330; Bahtiyar/Hamamcıoğlu, s. 68.

³²³ Aynı yönde bkz. Bilgili/Demirkapı, s. 326.

olarak şirkete önerilebilecektir. Kurumsal temsilci pay sahibi olabileceği gibi pay sahibi olmayan kişiler de olabilir³²⁴. Bir kişi tarafından birden fazla kişinin önerilmesi de mümkündür. Önerilen kişilerin, önerilmelerine ilişkin herhangi bir onayı aranmamaktadır. Bu durumda, kurumsal temsilci olmak yönünde herhangi bir isteği veya bilgisi olmayan bir kişinin şirketin genel kurul çağrısında kimlik ve iletişim bilgilerinin bulunması durumu ile karşılaşılacaktır. Süresi içinde şirkete bildirilen kurumsal temsilcilerin kimlik ve iletişim bilgilerinin genel kurul çağrısında yayımlanacağı, bildirge yayımlama zorunluluğu bulunduğu, kendisine vekâlet verilmesi halinde pay sahibi ile arasında bir vekâlet sözleşmesi kurulacağı ancak herhangi bir ücret talep edemeyeceği göz önüne alındığında bu durum sakıncalıdır³²⁵. Kurumsal temsilcilik çağrısı ile genel kurul çağrısı arasındaki süreden istifade ederek, Şirket'in bizzat kurumsal temsilci olarak başvurmayan ve pay sahipleri tarafından önerilen kurumsal temsilcilere yazılı bir bildirimde bulunarak kurumsal temsilci olarak genel kurul çağrısında ilan edileceklerini bildirmesi uygun olacaktır. Böylece, kurumsal temsilci olarak önerilmeye itirazı olan herhangi bir kurumsal temsilci itirazlarını genel kurul çağrısı öncesi şirkete iletebilecektir. Kurumsal temsilci olarak önerilmeye itirazı olan bir temsilcinin, pay sahibi tarafından önerilmiş olsa dahi genel kurul çağrısında yer almaması, yönetim kurulunun sorumluluğunu doğurmamalı ve genel kurul kararının iptalini gerektirmemelidir. Yönetim kurulu, genel kurul toplantısına ilişkin çağrı ilanında kurumsal temsilcilik çağrısı sonucunda kendisine bildirilen kurumsal temsilcilerin kimlik bilgilerini, varsa organın temsilcisi ve bağımsız temsilci ile birlikte ilan etmek zorundadır. İlanda pay sahiplerinin irtibata geçebilmeleri adına temsilcilerin iletişim bilgileri de yer almalıdır.

Yayla'ya göre, özellikle borsa şirketlerinde kurumsal temsilci çağrısının genel kurul çağrısının yapılacağı tarihten en az kırkbeş gün önce yapılması zorunluluğu teknik açıdan hatalı ve uygulaması fiilen imkânsızdır ve TTK m. 428 f. 2'de belirlenen sürenin sermaye piyasası mevzuatına uyumlu olarak yirmi bir güne indirilmesi ve genel kurul çağrısının yapılacağı gün olarak belirlenmesi

³²⁴ *Karahan*, s. 542. Aksi yönde *Pulaşlı*, Şerh, s. 821.

³²⁵ Aynı yönde bkz. *Yayla*, Genel Kurul, s. 6.

halinde halka açık şirketler açısından uygulamaya ilişkin teknik aksaklığın giderilmesi sağlanacaktır³²⁶. Bu görüşe katılmak, kurumsal temsilcilerin şirkete bildirilmesi süreci göz önüne alındığında mümkün değildir. Bunun yerine, genel kurul çağrısından en az kırkbeş gün önce kurumsal temsilcilik başvurusu için ilan yapıldığı ve bildirim için yedi günlük kısa bir süre belirlendiği göz önüne alınarak, kırkbeş günlük sürenin bildirim süresi ile orantılı olarak oldukça kısaltılması uygun olacaktır. Bununla birlikte, belirtilen uygulama zorluklarını bertaraf edici bir düzenleme yapmak yerine SPK'nın 30'uncu maddesi ile kurumsal temsilcilik sisteminin de organın temsilcisi ve bağımsız temsilcisi gibi halka açık anonim şirketlerde uygulanmaması şeklinde bir düzenlemeye gidilmesi hatalı olmuştur³²⁷.

cc) Pay sahibi tarafından yetkilendirilmesi ve ücret hakkı

Pay sahipleri tarafından kurumsal temsilciye genel kurula katılması ve oy kullanması için temsil yetkisi verilmesi durumunda pay sahibi ile temsilci arasında bir temsil ilişkisine dayalı bir vekâlet sözleşmesi kurulmuş olacaktır. Kurumsal temsilci, pay sahibi adına genel kurula katılacak ve TTK m. 430 gereği yayınladığı bildirgeye uygun olarak genel kurulda oy kullanacaktır³²⁸. Genel kurul çağrısı ile birlikte önerilen kurumsal temsilci, genel kurul tarihine kadar bildirgesini yayımlamalıdır. TTK'da bildirgenin yayımlanma tarihine veya pay sahiplerinin kurumsal temsilciye vekâlet verme zamanına ilişkin kısıtlayıcı bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Yayımlanan bildirge doğrultusunda pay sahipleri genel kurul toplantı saatine kadar kurumsal temsilciyi yetkilendirebilirler. Pay sahiplerinin kurumsal temsilciye vekâlet vermesine ilişkin bu süre, yönetim kurulu kararı veya esas sözleşme hükmü ile kısıtlanamaz³²⁹. Şirket tarafından

³²⁶ *Yayla*, Genel Kurul, s. 4.

³²⁷ *Bilgili/Demirkapı*, hatalı olarak SPK'da kurumsal temsilcilik sisteminin uygulama alanına ilişkin bir düzenleme olmadığını belirtmiştir. Bkz. *Bilgili/Demirkapı*, s. 326 ve dn. 554.

³²⁸ Kitlesel temsilcilerin bildirge açıklama yükümlülüğü aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Bkz. Bölüm III-(B)-(3)-(d)-(aa).

³²⁹ Pay sahibinin temsilen oy kullanma hakkının kanuni sınırlamalar dışında zorlaştırılmayacağına ilişkin bkz. Bölüm III-(A).

önerilen kurumsal temsilcinin, pay sahibi tarafından yetkilendirme şekline ilişkin TTK'da özel bir düzenleme yer almamaktadır ve bu sebeple bireysel temsilcinin atanmasına ilişkin şekli kurallara tabidir. Bu kurallara uygun olarak hazırlanan temsil belgelerinin içeriği TTK m. 430 gereği açıklanan bildirmede yer alacaktır. Bu bağlamda pay sahibinin sahip olduğu pay türüne göre temsil yetkisi verilecektir³³⁰.

Kurumsal temsilcilik, TTK m. 428 f. 3 gereği bir pay sahipliği girişimidir, meslek olarak yürütülmesi mümkün değildir³³¹. Bu sebeple, kurumsal temsilcinin ne şirketten ne de vekâlet sözleşmesi ile bağlı olduğu pay sahibinden yaptığı iş karşılığında ücret talep etmesi mümkündür. Hükümde kurumsal temsilciliğin ivaz karşılığı yürütülemeyeceği açıkça belirtilmiştir. Aynı maddenin son cümlesinde de kurumsal temsilcinin TBK m. 510 hükmüne dayanarak temsil ettiği pay sahibinden yapmış olduğu masraflara ilişkin herhangi bir talepte bulunamayacağını düzenlenmiştir. Böylece, kurumsal temsilcilik kurumunun sulandırılması ve pay sahibi tarafından tercih edilmemesi gibi sonuçların doğmasının önüne geçilmiştir³³². Kanun koyucu kurumsal temsilcinin pay sahibinden yapmış olduğu masrafları talep edemeyeceğini açıkça düzenlenmişken, şirketten talep edip edemeyeceği hususunda herhangi bir düzenlemeye yer vermemiştir. TTK m. 428 f. 2'nin gerekçesinde göreve talip olabilecek kişilerin cesaretlendirilmeleri gerektiği vurgulanmaktadır. Kurumsal temsilci yaptığı iş karşılığında ücret de talep etmediği için, gerekçe doğrultusunda yapmış olduğu masrafların şirket tarafından karşılanması sistemi destekleyecektir.

d) Kitlese temsilcilerin yükümlülükleri

aa) Bildirge yayımlanması

³³⁰ Bireysel temsilcinin atanmasına ilişkin hususlar için bkz. Bölüm III-(A).

³³¹ Bu hüküm, maddeye TTK'nın kanunlaşma sürecinde Adalet Komisyonu çalışmaları aşamasında eklenmiştir.

³³² *Bilgili/Demirkapı*, s. 327.

Kitlesel temsilciler, TTK'nın 430'uncu maddesi gereği temsil belgelerinin içeriğini ve oylarını hangi yönde kullanacaklarını, radyo, televizyon, gazete veya diğer araçlarla ve gerekçeli olarak bir bildirgeyle birlikte açıklamak zorundadırlar. “Organın temsilcisi, bağımsız temsilci ve kurumsal temsilci” başlıklı TTK'nın 428'inci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan bildirge yayımlama yükümlülüğüne ve beşinci fıkrasında yer alan bildirgeye aykırı davranmanın sonuçlarına ilişkin düzenlemelerde sadece kurumsal temsilciden bahsedilmektedir. Bununla birlikte, TTK'nın 430'uncu maddesinde açıkça “428. maddenin birinci ve ikinci fıkrasında öngörülen temsilciler, temsil belgelerinin içeriğini ve oylarını hangi yönde kullanacaklarını, radyo, televizyon, gazete veya diğer araçlarla ve gerekçeleriyle birlikte açıklarlar.” hükmü yer almaktadır. TTK m. 430 hükmü göz önüne alındığında TTK m. 428 f. 4 ve f. 5'de yer alan *kurumsal temsilci* ifadesinin kitlesel temsilci olarak anlaşılması gerekmektedir ve dolayısıyla söz konusu düzenlemelerin organın temsilcisi ve bağımsız temsilci hakkında uygulanacağı açıktır³³³.

Genel kurul toplantısının gündeminde yer alan konular çoğu zaman yönetim kurulun tekliflerinden oluştuğundan, pay sahibi teklif aleyhinde oy kullanılmasını istediği takdirde pay sahibi ile kitlesel temsilciler (özellikle organın temsilcisi ile) arasında bir menfaat çatışması ortaya çıkacaktır. Bu menfaat çatışmasını en aza indirmek için kitlesel temsilcilere ilişkin düzenlemeye İsviçre düzenlemesinden farklı olarak talimat yerine geçmek üzere bildirge yayımlama zorunluluğu getirilmiştir. Kaynak İsviçre hukukunda pay sahibinin temsilciye talimat vermeksizin oy hakkının kullanılması konusunda temsilciyi yetkilendirilmesi önemli bir sorun oluşturmakta ve bu durumda temsilcinin hangi yönde oy kullanması gerektiği doktrinde tartışılmaktadır³³⁴. Pay sahiplerinin genel eğilimi, temsile ilişkin belgeleri sadece imzalamak şeklinde olup, özel olarak

³³³ Bildirge açıklama yükümlülüğüne tabi olmayanlar sadece bireysel temsilciler olmalıdır. Dolayısıyla TTK m. 428 f. 4 ve f. 5 düzenlemesi tüm kurumsal temsilcilere uygulanacaktır. Aynı görüşte *Ayan*, s. 32 vd.; *Kendigelen*, Değişiklikler, s. 280-281; *Karahan*, s. 544-545. Ayrıca, *Bilgili/Demirkapı*, TTK m. 428 f. 4'de bildirgenin yalnızca kurumsal temsilci için öngörüldüğünü, buna rağmen TTK m. 430'da organın temsilcisi ve bağımsız temsilcinin de bildirge yayımlanmasından bahsedildiğini belirtmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Bilgili/Demirkapı*, s. 326.

³³⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. *Ayan*, s. 33 ve dn. 98'de a.g.e.

talimat vermek bir yana “Evet/Hayır” şeklindeki kutucukları dahi işaretlememektedirler. İsviçre doktrininde buna çözüm olarak, tevdi eden temsilcisine ilişkin İsv. BK’nın 689d³³⁵ maddesinin ikinci fıkrasında yer alan talimat yokluğu halinde yönetim kurulunun önerileri doğrultusunda oy kullanılması gerektiği yönündeki maddenin kıyasen uygulanması gerektiği ileri sürülmektedir. Diğer bir görüşe göre de, talimat içermeyen temsil belgeleri geri gönderilmelidir. 21.12.2007 tarihli İsv. BK’sına ilişkin kanun değişikliği teklifinde talimat içermeyen temsil belgelerinin geçersiz sayılması çözümü önerilmiştir. Türk kanun koyucusu kaynak İsviçre hukukunda yaşanan tüm bu tartışmalara ve sorunlara mahal vermemek adına, kitlesel temsilci tarafından yayımlanan bildirgenin temsilciye verilen talimat yerine geçmesi ve bildirge dışında temsilciye talimat verilememesi zorunluluğu getirmiştir³³⁶. Böylece, özellikle şirket tarafından belirlenen kitlesel temsilciler açısından çıkar çatışması tartışmalarının doğması engellenmiştir³³⁷. Pay sahiplerinin münferit talimat vermelerine engel olduğu ve pay sahibinin temsilciye talimatı yerine geçeceği için bildirgenin, gündemdeki maddelerle uyumlu, hangi madde hakkında ne yönde oy kullanılacağına açıkça anlaşılacak şekilde hazırlanması gerekmektedir³³⁸. Bildirge metni Türkçe olmalıdır, ancak Türkçe dışında ilave başkaca dillerde de hazırlanmasına engel bir hüküm bulunmamaktadır. Ayrıca Gümrük ve Ticaret Bakanlığı’nın TTK m. 210 hükmüne dayanarak bildirgenin içeriğini düzenleyen bir tebliğ yayınlaması gerekmektedir³³⁹.

Bildirge, kitlesel temsilciler tarafından pay sahiplerine yapılacak olan genel kurul toplantısına yönelik bir taahhüttür, uzun vadeli bir proje veya program değildir. Kitlesel temsilciler bildirge ile; yapacaklarını, seçilmesi için oy kullanacağı yönetim kurulu üyelerini, denetçileri (TTK m. 399 f. 1), dağıtılacak kâr payı olmak üzere pay sahiplerini ilgilendiren konulardaki önerilerini ve

³³⁵ Türk Hukuku’ndaki karşılığı TTK m. 429’da düzenlenen tevdi eden temsilcisidir. Tevdi eden temsilcisine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm III-(A)-(2).

³³⁶ *Kendigelen*, Değişiklikler, s. 279.

³³⁷ *Ayan*, s. 16, dn. 41.

³³⁸ TTK m. 428, Madde Gerekeçe.

³³⁹ TTK m. 428, Madde Gerekeçesi. Çalışmamızın hazırlandığı tarih itibarıyla, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından konuya ilişkin herhangi bir düzenleme yapılmamıştır.

gündem maddeleri ile ilgili hangi yönde oy kullanacaklarını açıklarlar³⁴⁰. *Ayan*'a göre, niteliği gereği organın temsilcisinin genel kuruldaki kararlara muhalefet şerhi koyması, özel denetçi atanması, genel kurul toplantısının ertelenmesi gibi azınlık haklarını kullanması söz konusu olmaz; ancak bağımsız temsilci bildirgesinde yer almak kaydıyla tüm bu hakları pay sahibi adına kullanabilir. Kanun bildirmede yer alacak hususlara ilişkin her bir temsilci açısından sınırlandırıcı bir düzenlemeye yer vermemiştir. Ancak, kitlesel temsilcilerin nitelikleri göz önüne alındığında özellikle azınlık haklarının bağımsız temsilci ve kurumsal temsilci tarafından kullanılması olağandır. Bu noktada, genel kurul toplantısının gündeminde sermaye arttırımı varsa ve pay sahibi sermaye arttırımına kısmen katılacaksa bu hususun temsilciye talimat verilememesi sebebiyle nasıl belirleneceği sorunu ortaya çıkmaktadır. Kaynak İsviçre hukukunda kitlesel temsilciler açısından bildirme yayımlama zorunluluğu bulunmadığından konuya ilişkin herhangi bir açıklama da bulunmamaktadır. Kanunda da bu yönde herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bildirme kapsamında yayımlanacak temsil belgesi içeriğinin bu doğrultuda hazırlanması ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından yayımlanacak tebliğde bu hususa açıklık getirilmesi uygun olacaktır.

Bildirme, radyo, televizyon, gazete veya diğer araçlarla³⁴¹ (elektronik posta, internet sitesi vb.) ilan edilmelidir. Açıklamaların, pay sahibine ulaşacak iletişim araçlarıyla yapılması, kurumsal şeffaflığın sağlanması ve pay sahiplerinin temsilcilerini seçebilmeleri adına önemlidir³⁴². Bildirme olarak adlandırılan bu açıklamaların reklam amaçlı olmaması ve bu yönde bir anlatımın tercih edilmemesi uygun olacaktır³⁴³. Ayrıca, temsilcilerin yayımlayacakları bildirmelerin yayımdan önce herhangi bir denetime tabi tutulmamış olması

³⁴⁰ TTK m. 428, Madde Gerekeçesi; *Pulaşlı*, Şerh, s. 767-771; *Pulaşlı*, Şirketler Hukuku, s. 358, *Yayla*, Genel Kurul, s. 5. Ayrıca, TTK m. 431 düzenlemesinde yer alan bildirme, Amerikan Hukuku'nda yaygın olarak kullanılan *proxy* sisteminde, içeriği Securities and Exchange Commission tarafından belirlenmiş olan ve pay sahiplerinden *proxy* istenmeden önce onaylanması gereken "*proxy* beyannamesi" ile benzerlik göstermektedir.

³⁴¹ Amerikan Hukuku'nda yaygın olarak kullanılan *proxy* sisteminde pay sahiplerine elektronik posta gönderilmekte ve vekâlet vermeleri talep edilmektedir. *Proxy* sistemine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm III-(A)-(2)-(b).

³⁴² *Ayan*, s. 32; *Şener*, s. 477.

³⁴³ Aynı görüşte bkz. *Yayla*, Genel Kurul, s. 7.

eleştirilmektedir³⁴⁴. Özellikle kurumsal temsilci ve bağımsız temsilci gibi şirket yönetimine muhalif kişiler tarafından açıklanan bildirgelerde gerçeğe aykırı, şirketin değerini düşürücü ve bunun sonucunda da pay sahibinin zarar görmesine neden olabilecek bilgiler yer alabilir ve bunların denetlenmesi gerekmektedir. Bildirgelerin denetlenmesi, bir taraftan muhalif seslere müdahale edilmesi sonucunu doğurabilecekken, bir taraftan da belirtilen sakıncaların giderilmesini sağlayabilecektir.

bb) Bildirgeye uygun hareket etme yükümlülüğü

Bildirge, kitlesel temsilciler tarafından yapılacak olan genel kurul toplantısına ilişkin pay sahiplerine yönelik bir taahhüttür. TTK m. 428 f. 4’de bildirgenin, pay sahipleri tarafından kitlesel temsilciye³⁴⁵ verilmiş bir talimat niteliği taşıdığı açıkça düzenlenmiştir³⁴⁶. Pay sahipleri kitlesel temsilcilere bildirge dışında talimat veremezler. Temsilciler de ilan ettikleri bildirgelerine uygun olarak pay sahibi adına genel kurulda oy kullanmak zorundadırlar.

Kitlesel temsilcinin bildirgeye aykırı oy kullanmasından doğan sorumluluğu ve bunlara hangi yasa hükümlerinin uygulanacağına ilişkin TTK m. 428 f. 5 düzenlemesi, “*Kusurlu olarak bildirgesine veya kanuna aykırı hareket eden veya hileli işlemler yapan kurumsal temsilci bu fil ve kararlarının sonuçlarından Türk Borçlar Kanununun 506’ncı maddesinin birinci ve ikinci fıkraları uyarınca sorumlu olur; sorumluluğu kaldıran veya sınırlayan sözleşmeler geçersizdir.*” şeklindedir. Her ne kadar hükümde sadece “kurumsal temsilci” ifadesi yer alsada, TTK m. 430 gereği bildirge yayımlama zorunluluğuna tabi olan organın temsilcisi ve bağımsız temsilcinin de anılan hükme tabi olacağı açıktır³⁴⁷. Buna göre, bildirgesine aykırı olarak oy kullanan

³⁴⁴ *Yayla*, Genel Kurul, s. 6.

³⁴⁵ TTK m. 428 f. 4’de her ne kadar sadece “kurumsal temsilci” ifadesi yer alsada, TTK m. 430 gereği bildirge yayımlama zorunluluğuna tabi olan organın temsilcisi ve bağımsız temsilcinin de anılan hükme tabi olacağı açıktır.

³⁴⁶ *Şener*, s. 477.

³⁴⁷ *Ayan*, s. 25.

kitlesel temsilci TBK m. 506 f. 1 ve f. 2 düzenlemesine göre sorumlu olacaktır³⁴⁸. Atıf yapılan hükümler vekilin özen borcuna ilişkindir. Pay sahibi ile temsilci arasındaki ilişki vekâlet ilişkisi olmasına rağmen kitlesel temsil hususunda ücret hakkı konusunun özellik taşıması sebebiyle, herhangi bir tereddüte mahal vermemek adına sorumluluğa ilişkin TBK'nın ilgili hükümlerinin uygulanacağı açıkça belirtilmiştir³⁴⁹. Böylece taraflar arasındaki sorunların çözümünde, borçlar hukuku ilkeleri uygulama alanı bulacaktır. TBK'nın 506'ncı maddesinin üçüncü fıkrasının uygulanmaması kitlesel temsil sisteminin kendine özgü olmasından ve pay sahipleri demokrasisine hizmet etmesinden kaynaklıdır³⁵⁰.

Bildirgenin ihlali, pay sahiplerinin münferit talimat vermelerine engel olduğu ve pay sahibinin temsilciye talimatı yerine geçeceği için pay sahibinin talimatının ihlali niteliğini taşımaktadır. Ancak bir genel kurulda ilan edilen bildirelere aykırı olarak oy kullanılması halinde genel kurulun akıbetine ilişkin herhangi bir düzenleme TTK'da yer almamaktadır. TTK m. 428'in gerekçesinde, sistem kitlesel temsilciler üzerine kurulduğu ve bu sistemle pay sahipleri demokrasininin gerçekleştirilmesi amaçlandığından bildirgeye aykırı olarak kullanılan oy sonucu alınan genel kurul kararının hukuken sakat olup olmadığı yargı kararlarına bırakılmıştır. Ancak akabinde, yine TTK m. 428'in gerekçesinde, kitlesel temsilcinin bildirgeye aykırı oy kullanmasının oyu geçersiz kılmayacağı düzenlenmiştir. Bu bağlamda, TTK m. 427 f. 1 düzenlemesi de göz önünde bulundurularak, ilan edilen bildirelere aykırı olarak oy kullanılması halinde genel kurul iptal edilmeyecek; sadece temsilcinin sorumluluğuna gidilecektir³⁵¹. Kitlesel temsilci, aynı zamanda oy hakkı sahibi ise, temsilen kullandığı oylar için bildirgesine uygun oy kullanmalıdır. Ancak aslen kullandığı (temsilcinin kendine ait oylar) oylar açısından serbesttir³⁵².

³⁴⁸ *Karahan*'a göre, hükümden 506'ncı maddenin birinci ve ikinci fıkrasına değil, vekilin talimata uygun ifa borcunu düzenleyen 505'inci maddeye atıf yapılmalıdır. *Karahan*, s. 543.

³⁴⁹ TTK m. 428, Madde Gerekçesi.

³⁵⁰ *Pulaşlı*, TBK m. 506 f. 3 düzenlemesinin kurumsal temsilcinin niteliği ile hiç bağdaşmadığı görüşündedir.

³⁵¹ Talimat kavramına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm III-(A)-(1)-(c).

³⁵² *Pulaşlı*, Şerh, s. 769; *Ayan*, s. 34 ve dn. 99 a.g.e.

cc) Temsil edilen payların şirkete bildirilmesi³⁵³

TTK m. 431 f. 1'de yer alan ve Eski TTK'da bulunmayan yeni düzenlemeye göre, tevdi eden temsilcisi ile birlikte kitlesel temsilciler de genel kurulda temsil edeceği pay miktarlarını, çeşitlerini, itibari değerlerini ve gruplarını şirkete bildirmekle yükümlüdürler. TTK m. 431 f. 2 hükmü ile kitlesel temsilciler tarafından temsil edilen paylara ilişkin yapılan bildirimlerin genel kurul toplantı başkanı tarafından açıklanması hususu düzenlenmiştir. Hükme göre, herhangi bir pay sahibinin istemi halinde toplantı başkanı açıklama yapmak zorundadır. Aksi halde, o genel kurulda alınan kararlar, genel kurula yetkisiz katılmaya dair hükümler çerçevesinde iptal edilebilir. Toplantı başkanının bu bildirimleri ne zaman açıklayacağına ilişkin TTK'da herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Öğretide konuya ilişkin farklı görüşler mevcuttur.

Şeffaflık yükümü³⁵⁴ olarak adlandırılan TTK m. 431 hükmü, İsv. BK'nın 689e maddesi esas alınarak TTK'da düzenlenmiştir. İsv. BK'nın 689e maddesinde yer alan düzenleme 1 Temmuz 1992'de İsv. BK'ya eklenmiştir. Bildirim ve bildirimlerin açıklanması yükümlülüğü ve buna bağlı olarak öngörülen genel kurulun iptali yaptırımını öğretide, hazır bulunanlar cetvelinin herkesin incelemesine açık olduğu ve belirtilen hususların buradan öğrenilebileceği gerekçesiyle eleştirilmektedir³⁵⁵. Ayrıca birçok temsilcinin katılacağı genel kurul toplantılarında belirtilen yükümlülükler gereksiz zaman alacaktır. Bildirim ve bildirimlerin açıklanması yükümlülüğünün yerine getirilmemesi, genel kurul toplantısının yapılmasına engel değildir.

³⁵³ Konu, daha önce tevdi eden temsilcisine ilişkin kısımda ayrıntılı olarak açıklandığından burada tekrar değinilmeyecektir. İlgili bölümde yapılan açıklamalar kitlesel temsilciler açısından da geçerlidir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm III-(A)-(2)-(h).

³⁵⁴ *Pulaşlı*, Şerh, s. 768; *Bilgili/Demirkapı*, s. 330.

³⁵⁵ *Moroğlu*, Öneriler, s. 236; *Bahtiyar/Hamamcıoğlu*, s. 71; *Bilgili/Demirkapı*, s. 330. *Bilgili/Demirkapı*'ya göre, hüküm ile adeta mevcut yönetimin oylamadan önce hangi yönde oy kullanılacağı yönünde bilgi sahibi olup, buna göre önlem alması istenmektedir.

dd) Sır saklama yükümlülüğü

Pay sahibi ile temsilci arasındaki temsil ilişkisinden doğan sır saklama yükümlülüğü, TBK'nın 506'ncı maddesinin ikinci fıkrasında yer alan sadakat borcu kapsamında olup TTK'da ve TBK'da özel olarak düzenlenmemiştir³⁵⁶. Kitlese temsilciler, TTK m. 431 gereği, sadece kendileri tarafından temsil edilen payların sayılarını, çeşitlerini, itibari değerlerini ve gruplarını şirkete bildirmekle yükümlüdürler. Dolayısıyla TTK'nın 431'inci maddesinde belirtilen bilgiler açısından, temsilci pay sahibine karşı sır saklama yükümlülüğüne tabi değildir. İsviçre doktrininde de, kitlese temsilcilerin temsil ettikleri oyları ve bu oylarla ilgili bilgileri kanun gereği açıklamak zorunda oldukları ve bununla ilgili sır saklama yükümlülüğüne tabi olmadıkları görüşü mevcuttur³⁵⁷. Ancak, pay sahibinin kimliği (adı soyadı veya unvanı) veya pay sahibi ile bildiği ve fakat TTK'da açıklanması öngörülmeleyen diğer bilgilerin açıklanmaması gerekmektedir. Bu durum, özellikle hamiline yazılı pay senetleri açısından önem arz etmektedir. Dolayısıyla, kitlese temsilci bu bilgiler açısından sır saklama yükümlülüğüne tabidir³⁵⁸. Sır saklama yükümlülüğüne aykırı olarak, pay sahiplerine ilişkin bilgilerin ifşa edilmesi genel kurul kararının geçerliliğini etkilemeyecektir. Ancak bu halde pay sahibi temsilciden TBK hükümleri gereği tazminat talep edebilir. Ayrıca temsilci tazminat sorumluluğunun yanısıra, Türk Ceza Kanunu'nun 239'uncu maddesi gereği cezalandırılabilir³⁵⁹.

4. SPK bağlamında kitlese temsil

SPK'nın 30'uncu maddesinin dördüncü fıkrasının dördüncü cümlesi gereği halka açık şirketlerin³⁶⁰ genel kurul toplantılarında çağrı yoluyla vekâlet

³⁵⁶ Yalçınduran, s. 71.

³⁵⁷ Ayan, s. 25 ve orada dn. 71'de anılan *Schaad*, Basler Komm., Art 689c, Nr.29.

³⁵⁸ Ayan, s. 25.

³⁵⁹ Aynı yönde bkz. Ayan, s. 25.

³⁶⁰ Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği'nin 2'nci maddesinin dördüncü fıkrası gereği "Halka açık olan; 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununda tanımlanmış olan bankalar ve finansal kuruluşlar, 14/6/2007 tarihli ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanununda tanımlanan

toplanmasına ilişkin usul ve esaslar Serm. P.K. tarafından Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği'nin 11 ilâ 14'üncü maddeleri arasında düzenlenmiştir³⁶¹. Tebliğ'de öncelikle TTK bağlamında kitlesel temsil başlığı altında incelenmiş olan kurumsal temsilci kavramına benzer çağrı yoluyla vekâlet toplayanlara ilişkin düzenlemelere ve akabinde organın temsilcisi kavramına benzer yönetim temsilcisi kavramına ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Yönetim temsilcisi, Eski Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği'nde yer almamakta olup yeni bir kavramdır.

a) Çağrı yoluyla vekâlet toplayanlar

Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği'nin 11'inci maddesi ile halka açık şirketlerin pay sahiplerinden, çağrı yoluyla genel kurul gündeminde yer alan tüm hususlar için oy kullanmak üzere vekâlet istenebileceği düzenlenmektedir. Tebliğ'e göre çağrı yoluyla vekâlet toplanacak şirketlerin halka açık olması şartı getirilmiş ancak şirketin mali durumuna, halka açıklık oranına veya ortak sayısına ilişkin bir asgari sınır veya düzenleme getirilmemiştir. Kitlesel temsil sisteminin güç boşluğunu bertaraf etmeye yönelik olduğu göz önüne alındığında, sistemin işlerlik kazanması açısından herhangi bir sınırlama getirilmemesi yerinde bir düzenleme olmuştur³⁶². Ayrıca vekâlet toplayan kişinin taşıması gereken özelliklere ilişkin de herhangi bir kısıtlama getirilmemiştir.

Vekâlet toplama çağrısı, ortaklıkların sermaye ve yönetiminde kontrolü sağlamak amacı dahil genel kurul gündeminde yer alan tüm hususlar için gerekçe bildirmek suretiyle yapılabilmektedir. Eski Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği

Türkiye'de yerleşik sigorta şirketleri ile 21/11/2012 tarihli ve 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanununda tanımlanmış olan finansal şirketler ile 28/3/2001 tarihli ve 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanununda tanımlanan emeklilik şirketleri özel mevzuatlarına aykırı olmamak kaydıyla bu Tebliğ hükümlerine tabidir.”

³⁶¹ Genel kurulda, vekâlet ilişkisi olmaksızın oy hakkının bizzat pay sahibi tarafından belirli bir yönde kullanılması amacıyla, pay sahipleri ya da pay sahipleri ile üçüncü kişiler arasında yapılan oy sözleşmeleri Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği hükümlerine tabi değildir. Bununla birlikte pay sahibi ile oy sözleşmesi yapılması için çağrı yoluna başvurulması halinde Tebliğ'in çağrıda bulunarak vekalet toplanmasına ilişkin esasları kıyasen uygulanacaktır. Oy sözleşmelerine ilişkin geniş bilgi için bkz. *Moroğlu, Oy Sözleşmeleri*.

³⁶² *Çeker, Oy Hakkı*, s. 282-283.

döneminde yalnızca şirketlerin sermaye ve yönetiminde kontrolü sağlamak amacıyla pay sahiplerinden çağrı yoluyla vekâlet toplanabilirken, Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği m. 11 f. 1 c. 2’de bu sınırlama kaldırılmıştır. Eski Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği döneminde yalnızca şirketlerin esas sözleşmesinde aksine bir hüküm yoksa pay sahiplerinden çağrı yoluyla vekâlet toplanabilmekteydi. Bu düzenleme, öğretilerde eleştirilmiş ve bunun anonim şirket demokrasisine aykırı olduğu, söz konusu temsilcilik kurumunun ortaklık yönetimini değiştirmede etkili bir araç olarak kullanılabilmesinin engellendiği haklı olarak belirtilmiştir³⁶³. SPK’da ve Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği’nde böyle bir sınırlamaya yer verilmemiştir³⁶⁴. Bu sebeple, şirket esas sözleşmesi veya alınacak bir genel kurul kararı ile çağrı yoluyla vekâlet toplanması yasaklanamaz.

Pay sahiplerine vekâlet toplanması amacıyla çağrıda bulunulması, oy sözleşmesi yapılmasına daveti ifade etmektedir³⁶⁵. Her ne kadar oy sözleşmesinde oy hakkı bizzat pay sahibi tarafından oy sözleşmesi doğrultusunda kullanılıyor olsa da, çağrı yoluyla vekâlet toplanmasında da birçok kişinin belirli bir yönde oy kullanması söz konusudur ve bu sebeple oy sözleşmelerinin özel bir şeklini oluşturur. Çağrı yoluyla vekâlet toplama, üç aşamalı bir süreçtir: birincisi vekâlet toplayacak kişi tarafından pay sahiplerine yönelik bilgi formunun hazırlanması, ikincisi vekâlet toplama çağrısının yapılması ve bilgi formunun yayımlanması, üçüncüsü ise genel kurulda pay sahibini temsilen oy kullanılması.

aa) Vekâlet toplama çağrısı ve bilgi formları

Çağrı yoluyla vekâlet toplayacak kişinin Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği’nin ekinde³⁶⁶ yer alan bilgi formunu³⁶⁷ hazırlaması ve hazırlamış olduğu

³⁶³ Ünal, s. 423; Çeker, Oy Hakkı, s. 283; Yiğit, s. 71; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku (Eski), s. 509.

³⁶⁴ Eski Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği’nde yer alan hususlara ilişkin açıklamalar için bkz. Çeker, Oy Hakkı, s. 282-290; Yiğit, s. 69-73.

³⁶⁵ Ünal, s. 423.

³⁶⁶ EK-3 Çağrıda Bulunarak Vekalet Toplayanlar Tarafından Açıklanması Zorunlu Bilgi Formu.

³⁶⁷ “Bilgi formu”, ABD Hukuku’ndaki “*proxy* beyannamesi” ve TTK’da yer alan “bildirge” kurumları ile benzerlik göstermektedir. “Bilgi formu”nun, ABD Hukuku’ndaki “*proxy* beyannamesi” ile aynı esasları taşıdığı görüşü için bkz. Çeker, Oy Hakkı, s. 288.

bilgi formunun ekine yine Tebliğ'in ekinde³⁶⁸ yer alan örnek vekâletname metnini eklemesi gerekmektedir³⁶⁹. Çağrı yoluyla vekâlet toplanması sürecinin hızlandırılması amacıyla, Eski Vekaleten Kullanılması Tebliği'nde yer alan pay sahiplerine yönelik bilgi formunun hazırlandıktan sonra vekâlet toplama çağrısında bulunulmadan önce Serm. P.K.'na başvuru zorunluluğu kaldırılmıştır³⁷⁰. Böylece Tebliğ'in 13'üncü maddesi gereği genel kurul toplantı tarihinden üç gün öncesine kadar vekâlet toplama girişiminde bulunulabilir ve pay

³⁶⁸ EK-2 Çağrıda Bulunarak Vekalet Toplama Girişiminde Bulunulması Durumunda Kullanılacak Vekaletname.

³⁶⁹ Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği'nin ekinde yer alan örnek bilgi formu metnine göre, ilan edilecek bilgi formunda aşağıdaki hususların belirtilmesi gerekmektedir:

- vekâleti toplayanın adı soyadı/unvanı, gerçek kişi ise TC kimlik numarası, tüzel kişi ise vergi numarası, kayıtlı olduğu ticaret sicil müdürlüğü ve ticaret sicil numarası, MERSİS numarası, adresi (*yabancı uyruklu kişiler için anılan bilgilerin varsa muadillerinin sunulması zorunludur*),
- vekâleti isteyen, genel kurulu yapılacak şirket ile mevcut sermaye, yönetim, ticari ilişkisi ve varsa son iki yıl içerisinde şirket paylarında yaptığı özel duruma konu pay alım satımları hakkında bilgi,
- vekâletlerin şirketin hangi genel kurul toplantısı için talep edildiği (örnek vekâletname metnine dayanak olması açısından genel kurul toplantısının tarihi ve saati, toplantı adresi, genel kurulun ait olduğu yıl, olağan veya olağanüstü toplantı olup olmadığı bilgileri yer alabilir),
- vekâlet süresinin, başlangıç-bitiş tarihleri ile genel kurulun ertelenmesi durumunda vekâletnamenin geçerlilik durumunun ne olacağı,
- vekâlet toplayanın görüş belirttiği gündem maddeleri, hangi yönde oy kullanılacağı ve gerekçeleri (*"Yönetim kontrolünün elde edilmesi amacıyla çağrı yoluyla vekâlet toplanması durumunda, şirket yönetimine gelinmesi halinde yapılması planlanan tasarruflar hakkında bilgi; maddi sabit kıymetlerin satılması, kiralanması, yapılması düşünülen yatırımlar işletmenin yönetiminde ve muhasebe organizasyonunda düşünülen değişiklikler, başka bir şirket veya şirketlerle birleşme veya devir kararı alınıp alınmayacağı, işletmecilik ve pazarlamada değişiklik yapılıp yapılmayacağı, yönetim kurulu üyeleri ile diğer yöneticilere tanınması düşünülen hak ve menfaatler"* bilgi formunda belirtilmelidir),
- varsa, vekâlet toplayanın gündem maddelerine ilişkin önerisi,
- vekâlet toplayanın yönetim kurulu üyeliklerine aday gösterip göstermeyeceği ve gösterecekse adayların adı soyadı veya ticari unvanı (*tüzel kişiler de yönetim kurulu üyesi olabilmelerine rağmen, bilgi formu taslağında bu husus belirtilmemiştir*), gerçek kişi ise mesleği, son on yıl içindeki görevleri ve ayrılma nedenleri, şirket ve şirketin ilişki tarafları ile ilişkisinin niteliği ve önemlilik düzeyi, bağımsızlık niteliğine sahip olup olmadığı, seçilmesi durumunda şirket faaliyetlerini etkileyebilecek benzeri hususlar hakkında bilgi (*yönetim kurulu üyeliklerine aday gösterilen kişilerin özgeçmişlerine ulaşılabilecek yerler de belirtilir*),
- vekâlet toplayanın gündem maddelerinde yer alan hususlarla ilgili olarak varsa çıkar çatışması ve/veya vekâlet toplayarak elde etmeyi öngördüğü menfaatler hakkında bilgi,
- vekâlet toplanmasıyla ilgili yapılan ilan, reklam vb. masrafların vekâlet toplayan tarafından karşılanacağı bilgisi,
- varsa, pay sahibi tarafından çıkarılacak vekâletnamenin ulaştırılması gereken yer ve kişiye ilişkin bilgiler.

³⁷⁰ Bkz. Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği'ne ilişkin Serm. P.K. duyurusu, <http://www.spk.gov.tr/duyurugoster.aspx?aid=20131224&subid=1&ct=c>, E.T. 10.02.2015.

sahiplerine yönelik bilgi formları hazırlandıktan sonra doğrudan vekâlet toplama çağrısının yapılması aşamasına geçilebilir. Serm. P.K.'na başvurma ve uygun görüş alma zorunluluğu kaldırılmış olduğundan, kullanılacak bilgi formları ile ilan ve reklamlardan doğacak sorumluluk esasları Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği'nin 14'üncü maddesinde belirlenmiştir. Hükme göre, çağrı yoluyla vekâlet toplanmasına ilişkin tüm sözlü beyanlar, genel veya özel tanıtımlar ve reklamlarda yer alan bilgiler yanlış, yanıltıcı, temelsiz, abartılı veya eksik olmamalıdır ve mevcut koşullar göz önünde alındığında yatırımcıyı yanıltır nitelikte olmamalıdır. Ayrıca, konuya ilişkin hazırlanan bilgi formlarında yer alan yanlış, yanıltıcı ve eksik bilgiler yer almamalıdır. Aksi halde hükme aykırı davranılmasından doğan zararlardan ilgili formları imzalayan kişiler SPK'nın 32'nci maddesi uyarınca müteselsilen sorumludur.

Hazırlanan bilgi formu ve vekâletname örneği, vekâlet toplayan kişi tarafından noterde onaylattırılır. Eğer vekâlet toplamaya konu şirketin payları kayden izleniyorsa, Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği m. 12. f. 2 gereği noter onaylı belge KAP'ın işletilmesinden sorumlu kuruma³⁷¹ iletilir ve KAP'ta yayımlanır³⁷². Noter onaylı belgenin bir sureti de şirket internet sitesinde yayımlanmak üzere şirkete iletilir. Eğer vekâlet toplamaya konu şirketin payları kayden izlenmiyorsa, Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği m. 12. f. 3 gereği noter onaylı belge öncelikle, KAP'da yayımlanmak üzere Serm. P.K.'na ve şirket internet sitesinde yayımlanmak üzere şirkete iletilir. Belge, şirket internet sitesinde ve KAP'ta yayımlandıktan sonra vekâlet toplayan tarafından gazete, dergi ve benzeri bir yayında yayımlanır. Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği m. 12 f. 5 gereği, payları kayden izlenmeyen şirketler için çağrı yoluyla vekâlet toplama girişiminde bulunanlar, şirkete başvurarak pay defterine kayıtlı nama yazılı pay sahiplerinin adı, soyadı ve adreslerini talep etme hakkına sahiptirler. Bunun sebebi tüm bilgileri elinde bulunduran yönetim ile çağrı yoluyla vekâlet toplayanlar

³⁷¹ KAP'ın işletilmesinden MKK sorumludur.

³⁷² Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği m. 12 f. 4 gereği, payları kayden izlenen şirketler için çağrı yoluyla vekâlet toplama girişiminde bulunanlar, masrafları kendisi tarafından karşılanmak üzere, MKK tarafından belirlenerek Serm. P.K. tarafından onaylanacak yatırımcı bilgilendirme uygulama esasları çerçevesinde MKK'ya başvurarak çağrı yolu ile vekâlet toplama girişimi hakkında pay sahiplerinin elektronik yöntemler ve posta ile bilgilendirilmesini talep edebilir.

arasında denge sağlamaktır³⁷³. Vekâlet toplamaya konu şirketin payları kayden izlensin veya izlenmesin her iki halde de, şirket kendisine iletilen belgeleri, belgenin tebliğini izleyen gün saat 9:00'a kadar, şirket internet sayfasında genel kurula ilişkin dokümanlar arasında pay sahipleri tarafından kolaylıkla fark edilecek biçimde ayrı bir başlık altında yayımlamak zorundadır³⁷⁴.

bb) Pay sahibi tarafından yetkilendirilmesi

Çağrı yoluyla vekâlet toplayacak kişinin Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği'nin ekinde yer alan örnek vekâletname metnine uygun içerikte bir temsil belgesi ile yetkilendirilmesi gerekmektedir³⁷⁵. Tebliğ'in 11'inci maddesinin üçüncü fıkrası atfıyla 8'inci maddesi gereği, fiziki olarak düzenlenen vekâletnamede yer alan imzanın noter onaylı olması veya vekâletname ekinde noter huzurunda düzenlenmiş imza beyannamesinin bulunması şarttır³⁷⁶.

Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği m. 12. f. 1 c. 4 gereği, pay sahibinin vekâlet toplayan tarafından görüş bildirilen gündem maddelerine ilişkin düzenlemiş olduğu vekâletnamede yer alan talimatları, vekâlet toplayanın görüşleri ile uyumlu olmak zorundadır. Diğer deyişle, vekâlet toplayanın görüş bildirdiği ve belirli bir yönde oy kullanacağını belirttiği gündem maddelerine ilişkin pay sahibinin başkaca bir talimat vermesi mümkün değildir³⁷⁷. Vekâlet

³⁷³ Yanlı, s. 118.

³⁷⁴ Tebliğ hükümlerinde şirket ve pay sahiplerine zarar verilmemesi adına kamuya aydınlatma ilkesine önem verildiği görüşü için bkz. Turanboy, s. 436; Yanlı, s. 117; Özdemir/Yiğit, s. 457.

³⁷⁵ Tebliğ'in ekinde yer alan örnek vekâletname metnine göre, pay sahibi tarafından temsilciye verilen vekâletname içeriğinde aşağıdaki bilgilerinin belirtilmesi gerekmektedir.

- vekâleti verenin adı soyadı/unvanı, gerçek kişi ise TC kimlik numarası, tüzel kişi ise vergi numarası, kayıtlı olduğu ticaret sicil müdürlüğü ve ticaret sicil numarası, MERSİS numarası,
- temsilcinin adı soyadı, gerçek kişi ise TC kimlik numarası, tüzel kişi ise vergi numarası, kayıtlı olduğu ticaret sicil müdürlüğü ve ticaret sicil numarası, MERSİS numarası,
- şirketin unvanı, genel kurul toplantısının tarihi ve saati, toplantı adresi, genel kurulun ait olduğu yıl, olağan veya olağanüstü toplantı olup olmadığı,
- temsil edilecek payların tertibi ve serisi, numarası veya grubu, pay adedi ve payların toplam nominal değeri, payların türü (hamiline/nama yazılı olduğu), oyda imtiyazlı olup olmadığı (MKK nezdinde kayden izlenen paylar için, bu bilgiler talep edilmemektedir),
- temsil edilecek payların pay sahibinin sahip olduğu toplam paylara veya oy haklarına oranı.

³⁷⁶ Adi temsilciye verilen vekâletnamenin şekil şartlarına ilişkin için bkz. Bölüm III-(A).

³⁷⁷ Çeker, Oy Hakkı, s. 286; Çeker, Vekalet Toplama, s. 191.

toplayanın bilgi formunda görüş bildirmediği konulara ilişkin pay sahibi talimat verme yetkisini haizdir³⁷⁸.

cc) Temsil edilen payların şirkete bildirilmesi ve genel kurula katılma

Çağrı yoluyla vekâlet toplama işleminin son aşaması, genel kurula katılma ve bilgi formları ve pay sahibi tarafından düzenlenen vekâletname doğrultusunda genel kurulda oy kullanmadır. Çağrı yoluyla vekâlet toplayan vekil öncelikle Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği'nin 11'inci maddesinin altıncı fıkrası gereği toplantı gündeminin görüşülmesine başlanmadan önce, temsil edeceği payların sayısını, çeşidini, itibarî değerini ve varsa grubunu ortaklığa bildirilmelidir³⁷⁹. Hüküm gereği, açıklamanın yapılıp yapılmadığı hususu toplantı tutanağına yazılır. Akabinde, vekâlet toplayanların varlığı sebebiyle, fiziki olarak oy kullanacak pay sahipleri veya temsilcileri ve vekâlet toplayanlar oylarını Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği'nin ekinde³⁸⁰ yer alan içerikte oy pusulaları vasıtasıyla yazılı olarak kullanırlar³⁸¹ ve bu husus genel kurul toplantı tutanağına yazılır. Kullanılan oy pusulaları şirket tarafından beş yıl süreyle saklanmalıdır.

Vekâlet toplayanların, toplanan vekâletlere uygun oy kullanması ve pay sahiplerinin iradesinin doğru olarak genel kurul toplantısına yansıtılması Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği'nin 11'inci maddesinin beşinci fıkrası gereği toplantı başkanlığı ve Bakanlık temsilcisi tarafından gözetilmektedir. Dolayısıyla vekâlet toplayan tarafından açıklanan bilgi formuna ve pay sahibinin yazılı talimatına aykırı oy kullanılması mümkün değildir. *Çeker*, çağrı yoluyla vekâlet toplama sistemi ile ABD Hukuku'nda uygulama alanı bulan *proxy* sisteminin yaratılmaya çalışıldığını ve bu sebeple pay sahibi tarafından vekâletname üzerinde

³⁷⁸ Eski Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği m. 13, pay sahibinin talimat verme yetkisini sadece yönetimi ele geçirme amacıyla ilgisi bulunan gündem maddeleri ile sınırlarken, Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği m. 12. f. 1 c. 5 ise vekâlet toplayanın görüş açıkladığı tüm konularda pay sahibinin talimat vermesini yasaklamıştır.

³⁷⁹ Kitlesel temsilci tarafından temsil edilen payların şirkete bildirilmesine ilişkin açıklamalar için bkz. Bölüm III-(B)-(3)-(d)-(aa).

³⁸⁰ EK-4 Oy Pusulası.

³⁸¹ Şirket, vekâlet toplayanların varlığından, bilgi formlarının Tebliğ'in 12'nci maddesi gereği kendisine ulaştırılması ile genel kurul toplantısı öncesinde haberdar olduğundan, oy pusulalarını bastırıp toplantıda hazır bulundurmalıdır.

yapılan işaretlemelemlerin genel kurulda doğrudan doğruya oy yerine geçeceğinin ve pay sahibinin talimatına aykırı kullanılmasının söz konusu olmayacağına açıkça belirtilmesi gerektiğini ifade etmiştir³⁸².

dd) Ücret hakkı

Pay sahipleri tarafından vekâlet toplayan temsilciye genel kurula katılması ve oy kullanması için temsil yetkisi verilmesi durumunda pay sahibi ile temsilci arasında temsil ilişkisine dayalı bir vekâlet sözleşmesi kurulmuş olacaktır. Ancak Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği m. 11 f. 2 gereği pay sahiplerine, çağrı yoluyla vekâlet toplayanlara vekâlet vermelerini temin için herhangi bir menfaat önerilemez ve sağlanamaz³⁸³. Bu düzenleme Alm. POK m. 405 f. 3 b. 6-7’de yer alan özel menfaat kavramında kaynağını bulmaktadır³⁸⁴. Bu halde, örneğin pay sahiplerine çağrıda bulunan kimseye vekâlet vermeleri halinde payın nominal değerinin %10’u oranında prim ödeneceği teklif edilemeyecektir³⁸⁵. Ayrıca hüküm gereği çağrı yoluyla vekâlet toplamak meslek olarak ve ivaz karşılığı yürütülemez. Bu sebeple, çağrı yoluyla vekâlet toplayan tarafın ne şirketten ne de vekâlet sözleşmesi ile bağlı olduğu pay sahibinden yaptığı iş karşılığında ücret talep etmesi mümkün değildir.

Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği 11’inci maddesinin ikinci fıkrasının son cümlesinde de çağrı yoluyla vekâlet toplayan kimsenin TBK m. 510 hükmüne dayanarak temsil ettiği pay sahibinden yapmış olduğu masraflara ilişkin herhangi bir talepte bulunamayacağı düzenlenmiştir. Tebliğ’in 12’nci maddesinin sekizinci fıkrası da aynı yöndedir ve çağrı yolu ile vekâlet toplanması nedeni ile ortaya çıkacak bilgi formlarının gazete ve dergilerde ilanı, pay sahiplerinin

³⁸² Çeker, Oy Hakkı, s. 289.

³⁸³ Ünal, s. 423; Yiğit, s. 72. Tebliğ düzenlemesinin yerinde olduğu görüşü için bkz. Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku (Eski), s. 509.

³⁸⁴ Alman Hukuku’nda yer alan “menfaat” kavramına ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. Çeker, Oy Hakkı, s. 283-284.

³⁸⁵ Bu halde, Eski Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği düzenlemelerine göre Serm. P.K. tarafından vekâlet toplama izni verilmemekteydi. (Bkz. Çeker, Oy Hakkı, s. 283) Ancak yeni Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği’nde Serm. P.K.’na başvuru zorunluluğu kaldırıldığından, bu hükme aykırılık halinde Serm. P.K. denetim yetkisine dayanarak gerekli tedbirleri alacaktır.

bilgilendirilmesi gibi masraflar çağrıda bulunarak vekâlet toplayan tarafça karşılanacağı belirtilmiştir. Pay sahipleri açısından yerinde bir düzenlemedir. Ancak hükme göre, çağrıda bulunarak vekâlet toplayan taraf bu masrafları şirketten de talep edemeyecektir. Çağrı yoluyla vekâlet toplayan temsilcilerle benzerlik taşıyan ve TTK'da düzenlenen kurumsal temsilcilik sistemi incelendiğinde, konuya ilişkin TTK m. 428 f. 2' nin gerekçesinde kurumsal temsilci yaptığı iş karşılığında ücret talep etmediği için, yapmış olduğu masrafların şirket tarafından karşılanmasının sistemi destekleyeceği belirtilmiştir³⁸⁶. Benzer şekilde, çağrı yoluyla vekâlet toplayan temsilcilerin masraflarının şirket tarafından karşılanması sisteme işlerlik kazandıracaktır. Bu sebeple, Tebliğ'in 12'nci maddesinin sekizinci fıkrası sistemi destekler şekilde değiştirilmelidir.

b) Yönetim temsilcisi

Çağrıda bulunarak vekâlet toplama girişiminde bulunan kişilerin, yönetim kontrolünü elinde bulundurmuyor olması durumunda, Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği'nin 12'nci maddesinin altıncı fıkrası gereği, şirket yönetim kurulu bir yönetim temsilcisi önerebilir³⁸⁷. Tebliğ'in 13'üncü maddesi gereği yönetim temsilcisi, genel kurul toplantı saatine kadar vekâlet toplama girişiminde bulunabilir. Yönetim temsilcisi, TTK m. 428 f. 1'de yer alan organın temsilcisi ile benzerlik göstermektedir. Ancak Tebliğ'de TTK m. 428 f. 1'de yer alan düzenlemeden farklı olarak bağımsız temsilci önerilmesi zorunluluğu getirilmemiştir. Yönetim temsilcisi, çağrı yoluyla vekâlet toplayacak kişinin hazırlamış olduğu ile aynı içeriğe sahip bilgi formunu hazırlayacak ve hazırlamış olduğu bilgi formunun ekine örnek vekâletname metnini ekleyerek Tebliğ m. 12 f. 2 ve f. 3 düzenlemesine göre kamuya duyuracaktır³⁸⁸.

³⁸⁶ Kurumsal temsilcinin ücret hakkına ilişkin açıklamalar için bkz. Bölüm III-(B)-(3)-(c)-(cc).

³⁸⁷ Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği'nin aksine Eski Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği m. 6 ile yönetim kurulu tarafından temsil yasaklanmıştı.

³⁸⁸ Tebliğ m. 12 f. 2 ve f. 3 düzenlemesine ilişkin açıklamalar için bkz. Bölüm III-(B)-(4)-(a)-(aa).

Ayrıca yönetim temsilcisi, kendisini belirlemiş olan şirketten ve pay sahibinden herhangi bir ücret alacağına bulunamayacağı gibi, yapmış olduğu masrafları da şirketten veya pay sahibinden isteyemez³⁸⁹.

IV. Temsilci aracılığıyla genel kurula katılmada özellikli durumlar

A- Pay sahibi olmayan oy hakkı sahiplerinin temsili

Oy hakkı, TTK'nın 434'üncü maddesinin birinci cümlesinde "*Pay sahipleri, oy haklarını genel kurulda, paylarının toplam itibari değeriyle orantılı olarak kullanır*" şeklinde ifade edildiği üzere; kural olarak pay sahibine ait bir haktır. Pay sahibi olmamakla beraber oy hakkına sahip olan kişiler, bu kuralın istisnasını oluşturmaktadır. Buna göre, TTK'nın 432'nci maddesinin ikinci fıkrası gereği aksi kararlaştırılmamışsa ve aksine esas sözleşmede hüküm bulunmaması halinde pay üzerinde intifa hakkı bulunan kişiler ile TTK'nın 427'nci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen "*hamiline yazılı pay senedini, rehin, hapis hakkı, saklama sözleşmesi veya kullanım ödüllü sözleşmesi ve benzeri sözleşmeler sebebiyle elde bulunduran kişilerden pay sahibi tarafından özel bir yazılı belge ile yetkilendirilen kimseler*" genel kurula katılma ve oy hakkını haizdir. Bununla birlikte, payların tamamı üzerinde intifa hakkı kurulmuş veya rehin tesis edilmiş ve oy hakkı da rehin hakkı sahibine veya intifa hakkı sahibine tanınmış olan hallerde dahi pay sahibi, oy hakkı olmasa da, paya ilişkin menfaatlerinin gözlemcisi olarak genel kurula katılabilir³⁹⁰. Keza, TTK m.425'in üst başlığında, genel kurula katılma hakkı, pay sahibinin kişisel hakları arasında sayılmıştır.

³⁸⁹ Çağrı yoluyla vekâlet toplayanların ücret hakkına ilişkin açıklamalar yönetim temsilcisi açısından da geçerlidir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm III-(B)-(4)-(a)-(dd).

³⁹⁰ Aynı yönde bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, Ortaklıklar Hukuku (Yeni), s. 523; Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 254. Her iki yazar da intifa hakkı veya rehin hakkı tanınmış olan hallerde, pay sahibinin genel kurula gözlemci olarak katılmasından bahsetmiş, ancak TTK m. 427 f. 2'de sözü geçen diğer hak sahiplerinin oy hakkına sahip olması durumunda pay sahibinin genel kurula katılabileceği konusuna değinmemişlerdir. Rehin hakkını bu noktada özel kılan herhangi bir düzenleme olmadığından TTK m.427 f.2'de sayılan diğer hak sahiplerinin genel kurula katılması halinde pay sahibi de delerse genel kurula katılabilmelidir.

1. İntifa hakkı sahibi

Oy hakkı, pay üzerinde intifa hakkı bulunması durumunda, TTK m. 432 f. 2 gereği aksi kararlaştırılmadıkça³⁹¹ intifa hakkı sahibi tarafından kullanılır³⁹². Çeker'e göre bu hükümlerle, intifa hakkı sahibine "oy hakkı" değil, bu hakkı kullanma yetkisi verilmiştir³⁹³. TTK m. 432 düzenlemesi, mehzaz kanun olan İsv. BK'nın 690'ıncı maddesinin ikinci fıkrası esas alınarak kanuna eklenmiştir. Alman hukukunda ise oy hakkının intifa hakkı sahibine ait olup olmadığına ilişkin açık bir düzenleme bulunmamaktadır ve bu nedenle bu husus Alman öğretisinde tartışmalıdır³⁹⁴.

Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nin 18'inci maddesinin beşinci fıkrasının son cümlesine göre ise, genel kurul toplantısına katılan kimse intifa hakkı sahibi olduğunu belgelendirmek zorundadır. Ancak, anonim şirket payları üzerinde intifa hakkının nasıl kurulacağı hususunda TTK'da herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Kayden izlenen paylar üzerinde intifa hakkı kurulması işlemi, Kaydileştirme Esaslarına İlişkin Tebliğ m. 22'ye uygun olarak yapılır. Hükme göre, intifa hakkı kurulmasına ilişkin olarak, tarafların, bu hakkın tesis edildiğine ilişkin belgeleri, ilgili üyelere³⁹⁵ vermeleri üzerine, ilgili üyelerce durum derhal MKK kayıtlarına yansıtılır³⁹⁶. İntifa hakkına konu sermaye piyasası araçları, hakkı tesis edenin mevcut hesabına bağlı bir alt hesapta intifa hakkı sahibinin kimlik bilgileri ile birlikte izlenir. Kayden izlenmeyen paylar üzerinde intifa hakkı ise, TMK'nın intifa hakkının kurulmasına ilişkin m. 795 hükmü

³⁹¹ Bağlam kuralları ile şirketin dışında tutulabilen kişilerin, pay üzerinde intifa hakkı kurulmak suretiyle şirket işlerine müdahale etmesinin engellenmesini sağlamak amacıyla esas sözleşmeye hüküm konulabileceği görüşü için bkz. *Pulaşlı, Şerh*, s. 1468.

³⁹² *Teoman, Oy Hakkı*, s. 19; *Pulaşlı, Şerh*, s. 729; *Çeker, Oy Hakkı*, s. 172; *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku (Yeni)*, s. 489; *Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları*, s. 271; *Tekinalp, Tek Kişilik Ortaklık*, s. 178; *Ayan, s. 4; Bilgili/Demirkapı*, s. 298.

³⁹³ *Çeker, Oy Hakkı*, s. 166.

³⁹⁴ Alman öğretisinde yer alan görüşlere ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. *Ayan*, s. 4 ve orada dn. 5'de a.g.e.

³⁹⁵ Tebliğ'in 4'üncü maddesinin (1) bendi gereği, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, ihraççılar, yatırım kuruluşları, merkezi takas kuruluşları ile Kurul tarafından belirlenen diğer kuruluşları ifade eder.

³⁹⁶ *Pulaşlı, Şerh*, s. 729

çerçevesinde kurulacaktır³⁹⁷. TTK'nın 499'uncu maddesi gereği şirket, senede bağlanmamış pay ve nama yazılı pay senedi (veya ilmühaber) sahipleri ile intifa hakkı sahiplerini pay defterine kaydetmek zorundadır³⁹⁸. Bu sebeple intifa hakkının kurulmasını takiben, şirket açısından da tanınabilmesi³⁹⁹ için pay defterine kayıt edilmesi gerekmektedir⁴⁰⁰. Dolayısıyla hazır bulunanlar listesi TTK m. 417 gereği MKK'dan sağlanıyor ise, Kaydileştirme Esaslarına İlişkin Tebliğ m. 20 f. 2 gereği, genel kurula katılmak isteyen intifa hakkı sahibinin adı soyadı veya ticaret unvanı bu listede yer alacaktır; ancak hazır bulunanlar listesi MKK'dan temin edilmiyor ise pay defteri kayıtları esas alınarak intifa hakkı sahibi tespit edilecektir⁴⁰¹.

İntifa hakkı sahibinin genel kurula katılma ve oy hakkı kullanma yetkisine sahip olduğu hallerde, intifa hakkı sahibi asaleten veya temsilci aracılığıyla genel kurula katılabilir. Bu noktada, oy hakkını haiz intifa hakkı sahibinin vekil aracılığıyla oy kullanması halinde, Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği m. 6 f. 2 düzenlemesine göre intifa hakkını notere tespit ettirip vekâletname çıkarması veya EGKS'den vekil tayin etmesi gerekmektedir⁴⁰². MKK nezdinde kayden izlenen paylara ilişkin olarak, Kaydileştirme Esaslarına İlişkin Tebliğ m. 20 f. 2 gereği, genel kurula katılmak isteyen intifa hakkı sahibinin adı soyadı veya ticaret unvanı hazır bulunanlar listesinde yer alacağından Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği m. 6 f. 2 düzenlemesinde yer alan intifa hakkının notere tespit ettirilmesi gerekliliği

³⁹⁷ Payın türüne göre intifa hakkı kurulmasına ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. *Çeker*, Oy Hakkı, s. 166-173; *Kendigelen*, İntifa Hakkı, s. 71-116; *Karahan*, s. 715, s. 722 ve s. 728.

³⁹⁸ Eski TTK'da intifa hakkı sahiplerinin pay defterine kayıt edilmesi zorunluluğu bulunmamaktadır. Kanun koyucu, kaynak İsv. BK'da 1991 yılında yapılan kanun değişikliği ile getirilen intifa hakkı sahibinin pay defterine kayıt ettirilmesi zorunluluğunu TTK m. 499 f. 4 ile Türk hukukunda da benimsenmiştir. Eski TTK döneminde pay defterine yapılacak kayıtlara ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. *Çonkar*, s. 188 vd; *Yiğit*, s. 54-58; *Dağ*, s. 172-195.

³⁹⁹ Bu düzenleme, intifa hakkı hukuken mevcut ve geçerli olsa dahi pay defterine kaydedilmediği sürece intifa hakkının şirket tarafından tanınamayacağı anlamına gelir. Bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, Ortaklıklar Hukuku (Yeni), s. 550.

⁴⁰⁰ *Pulaşlı*, TTK m. 499 hükmünün açık ifadesine rağmen, intifa hakkının ayrıca pay defterine kaydedilme zorunluğunun bulunmadığını belirtmiştir. Bkz. *Pulaşlı*, Şerh, s. 740.

⁴⁰¹ *Yayla*, Genel Kurul, s. 78.

⁴⁰² İntifa hakkı sahibinin temsilci aracılığıyla genel kurul toplantısına katılması halinde, pay sahibinin temsilci aracılığıyla katılmasına ilişkin kurallar aynen geçerli olduğundan ve konu yukarıda ayrıntılı olarak açıklandığından burada tekrar değinilmeyecektir. Ayrıca bkz. *Teoman*, Oy Hakkı, s. 19; *Pulaşlı*, Şerh, s. 729; *Çeker*, Oy Hakkı, s. 172; *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, Ortaklıklar Hukuku (Yeni), s. 489; *Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, s. 271; *Tekinalp*, Tek Kişilik Ortaklık, s. 178; *Ayan*, s. 4; *Bilgili/Demirkapı*, s. 298.

MKK nezdinde kayden izlenen paylar açısından gereksizdir. Ayrıca, intifa hakkı sahibi toplantıya katılmış ve muhafetini zapta geçirmiş olmak koşuluyla genel kurul kararının iptali için dava açabilir⁴⁰³. Yargıtay'ın görüşü de, intifa hakkı sahibinin dava hakkının bulunduğu yönündedir⁴⁰⁴. Bu noktada, oy hakkını kullanma yetkisine sahip olmayan pay sahibinin genel kurula katılmış olması önem taşımamaktadır⁴⁰⁵. TTK m. 432 f. 2 c. 2 gereği, intifa hakkı sahibi oy hakkını ne yönde kullanacağını kendisi belirleme yetkisini haiz olmakla beraber, oy hakkını kullanırken pay sahibinin menfaatlerini hakkaniyete uygun bir şekilde göz önünde tutmalıdır. Aksi halde pay sahibine karşı sorumluluğu doğacaktır⁴⁰⁶.

TTK m. 432 f. 2 hükmü emredici bir hüküm değildir, bu sebeple intifa hakkı sahibi ile pay sahibi intifa hakkı kurulsu dahi oy hakkının pay sahibi tarafından kullanılacağını kararlaştırabilirler; bu halde intifa hakkı sahibi genel kurula katılamayacaktır⁴⁰⁷.

2. Diğer hak sahipleri

TTK'nın 427'nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca hamiline yazılı pay senetlerini rehin, hapis hakkı, saklama sözleşmesi veya kullanım ödöncü sözleşmesi ve benzeri sözleşmelere dayanarak elinde bulunduran kişiler pay sahibi tarafından yazılı şekilde yetkilendirildikleri takdirde genel kurulda oy

⁴⁰³ TTK m. 432/II düzenlemesi, Eski TTK m. 360 f. 5 ile benzer olarak, oy hakkı dışındaki yönetim haklarını örneğin genel kurula katılma ve özellikle iptal davası açma haklarının kimin tarafından kullanılacağını cevapsız bırakması nedeniyle eleştirilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Teoman*, *Oy Hakkı*, s. 19. İptal davası açma hakkının kime ait olduğu hususunda açıklamalara ilişkin bkz. *Pulaşlı*, *Şerh*, s. 847.

⁴⁰⁴ Yarg. 11. HD. 1981/2243 E., 1981/2678 K. ve T. 28.05.1981, E.T. 02.02.2015, Sinerji Mevzuat Programı.

⁴⁰⁵ *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*'na göre, oy hakkını kullanma yetkisine sahip olmamakla beraber pay sahibi de oy kullanma yetkisine sahip intifa hakkı sahibi ile genel kurula katılmış ise iptal davasını pay sahibinin açması gerekmektedir. Ancak, pay sahibi genel kurul toplantısına katılmamış olması halinde intifa hakkı sahibi dava açabilir. Bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, *Ortaklıklar Hukuku (Yeni)*, s. 540.

⁴⁰⁶ İntifa hakkı sahibinin pay sahibine karşı sorumluluğuna ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. *Kendigelen*, *İntifa Hakkı*, s. 277 vd.

⁴⁰⁷ *Çeker*, *Oy Hakkı*, s. 172; *Bahtiyar/Hamamcıoğlu*, s. 79. Esas sözleşme ile intifa hakkı sahibine oy hakkı tanınmasına ilişkin açıklamalar için bkz. *Yiğit*, s. 57 ve *Kendigelen*, *İntifa Hakkı*, s. 266 vd.

kullanabilmektedirler⁴⁰⁸. Anılan maddede hamiline yazılı pay senetlerinde mülkiyet zilyetliğin devri ile geçtiğinden yalnızca hamiline yazılı pay senetleri için düzenleme getirilmiş, hükümde senede bağlanmamış çıplak paylara, nama yazılı pay senetlerine ve ilmühaberlere değinilmemiştir. Hamiline yazılı pay senetlerinin yanısıra diğer tür paylarda da oy hakkı, pay sahibine aittir. Ayrıca belirtmek gerekir ki çıplak pay üzerinde, payın bir taşınır mal olmaması, herhangi bir kıymetli evraka bağlanmamış olması ve hapis hakkı sahibinin herhangi bir şekilde payın zilyetliğine sahip olmaması sebebiyle, hapis hakkının kullanılması zaten mümkün değildir. Yargıtay 11. HD.’nin çıplak pay üzerinde hapis hakkı kullanılabilmesine olanak tanıyan ve bu hakkı intifa hakkına benzeterek hapis hakkı sahibine oy hakkı tanıyan aksi yöndeki bir kararı haklı olarak öğretilmiş eleştirilmiştir⁴⁰⁹.

Kanun hükmünde, yetkilendirmenin “*özel bir yazılı belge ile*” yapılacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla kural olarak, hamiline yazılı pay senedi rehin, hapis hakkı, saklama sözleşmesi veya kullanım ödücü sözleşmesi ve benzeri sözleşmelere dayanarak başkaca birinin elinde ise de, oy hakkı pay sahibi tarafından kullanılacaktır⁴¹⁰. Ancak, oy hakkı pay sahibi tarafından değil de hükümde adı geçen kişiler tarafından kullanılacak ise ilgili kişinin özel olarak yetkilendirilmesi gerekmektedir. Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği’nin 18’inci maddesinin dördüncü fıkrasında yetkilendirmenin Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği uyarınca yapılacağı belirtilmiştir. Yönetmelik’te TTK m. 427 f. 2’de sayılan kişilerin yetkilendirilmesine ilişkin başkaca özel bir düzenleme yer almamaktadır, açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Bu nedenle, Yönetmelik doğrultusunda vekâletname düzenlemek suretiyle yazılı bir yetkilendirme

⁴⁰⁸ Payın MKK nezdinde kayden izlenip izlenmediğine göre ilgili sözleşmelerin kuruluşuna ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. *Karahan*, s. 709 vd.

⁴⁰⁹ Yarg. 11. HD. 1995/6475 E., 1996/1468 K. ve T. 07.03.1996, E.T. 02.02.2015, Sinerji Mevzuat Programı. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, Ortaklıklar Hukuku (Yeni), s. 552; *Pulaşlı*, Şirketler Hukuku, s. 388; *Kendigelen*, Hapis Hakkı, s. 266; *Çeker*, Hapis Hakkı, s. 165; *Yiğit*, s. 59; *Karahan*, s. 540.

⁴¹⁰ Hamiline yazılı pay senedi sahipleri, genel kurul toplantısına katılabilmek için TTK m. 415 f. 3 ve Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği m. 18 f. 3 gereği, genel kurul toplantı gününden en geç bir gün önce, bu senetlere zilyet olduklarını şirkete karşı ispatlayarak genel kurula katılabilmek için giriş kartı almak zorundadırlar. Bu halde, hamiline yazılı pay senedi sahibi, senedin zilyetliğini TTK m. 427 f. 2’de sayılan kişilere devretmiş ise, bu devir işlemi ve pay sahibi olduğunu ispat etmelidir.

yapılması ve özel olarak oy hakkının kullanılması husunda yetki verildiğinin belirtilmesi yeterli olacaktır. Genel kurulda oy kullanacak bu hak sahipleri, genel kurul toplantısına fiziken veya elektronik ortamda asaleten katılabilecekleri gibi, temsilci aracılığıyla da katılabilirler⁴¹¹. Bu halde, pay sahibinin temsilci aracılığıyla katılmasına ilişkin kurallar aynen geçerli olduğundan ve konu yukarıda ayrıntılı olarak açıklandığından burada tekrar değinilmeyecektir.

B- Genel kurula temsilci vasıtasıyla katılma zorunluluğu

1. Kanuni temsil

Bir pay sahibinin genel kurula katılarak oy hakkını kullanması bir irade beyanı niteliği taşıdığından, oy hakkını kullanacak kişinin hukuki işlem ehliyetine sahip olması gerekmektedir. Bu sebeple, hukuki işlem ehliyetine sahip olmayan pay sahipleri ad ve hesabına kanuni temsilcinin (veli, vasi veya kayyım) genel kurula katılması oy kullanması gerekmektedir⁴¹². Kanuni temsilde, temsil yetkisi pay sahibi tarafından düzenlenen özel bir yetki belgesine dayanmamakta kanundan kaynaklanmaktadır⁴¹³. Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nin 18'inci maddesinin dokuzuncu fıkrası gereği kanuni temsil yetkisinin belgelendirilmesi gerekmektedir. Mahkeme tarafından verilen kayyım atama kararı, velayet kararı veya vasi atama kararı ve nüfus kayıt örneği ilgili belgelere örnek olabilir. Dolayısıyla kanundan doğan yetkilendirme, temsil yetkisinin yazılı olarak verilmesini öngören iradi temsilde olduğundan farklıdır⁴¹⁴.

Genel kurulda oy kullanacak kanuni temsilci, genel kurul toplantısına fiziken veya elektronik ortamda asaleten katılabileceği gibi, yetkilendirme belgesinde açıkça sınırlandırılmadıkça tayin edeceği alt temsilci aracılığıyla da

⁴¹¹ *Yayla*, Genel Kurul, s. 78.

⁴¹² *Pulaşlı*, Şerh, s. 728 ve s. 776; *Çeker*, Oy Hakkı, s. 174-175; *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, Ortaklıklar Hukuku (Yeni), s. 489; *Bilgili/Demirkapı*, s. 321; *Bahtiyar/Hamamcıoğlu*, s. 60; *Yiğit*, s. 73-74. Kanuni temsile ilişkin örnekler için bkz. *Akbay*, s. 120-121.

⁴¹³ *Pulaşlı*, Şirketler Hukuku, s. 354.

⁴¹⁴ *Şener*, s. 474.

katılabilir⁴¹⁵. Öğretide bazı yazarlar tarafından, kanuni temsilcinin alt temsilci tayin edemeyeceği savunulmuştur⁴¹⁶.

2. Müşterek temsil

TTK m. 432 f. 1 uyarınca, bir pay birden fazla kişinin ortak mülkiyetindeyse, bu kişiler içlerinden birini⁴¹⁷ veya üçüncü bir kişiyi, genel kurulda paydan doğan haklarını kullanması için temsilci olarak atayabilirler⁴¹⁸. Her ne kadar hükmün ifadesi “*atayabilirler*” şeklinde emredici olmadığını belirtecek şekilde kaleme alınmış olsa da, hükmün gerekçesine göre madde Eski TTK m. 373 f. 2 ve m. 400 f. 1’in tekrarı niteliğindedir ve dolayısıyla emredici niteliktedir. Bu nedenle, Eski TTK m. 400 f. 1’de “*Bir hisse senedinin birden fazla maliki bulunduğu takdirde bunlar şirkete karşı haklarını ancak, müşterek bir mümessil vasıtasıyla kullanabilirler.*” şeklindeki hükmün ifadesi daha doğrudur⁴¹⁹.

Kanun hükmünde birlikte mülkiyetin türü konusunda herhangi bir ayrıma gidilmediğinden, hem paylı mülkiyet (TMK m. 688 vd.) hem de elbirliğiyle mülkiyet (TMK m. 701 vd.) hallerinde müşterek temsilci atanması gerekmektedir⁴²⁰. Örneğin, miras durumunda birden çok mirasçının bulunması halinde, mirasçılar, mirasın geçmesinden terekenin paylaşılmasına kadar terekedeki bütün hak ve borçları kapsayan bir ortaklık meydana getirirler ve tüm terekeye elbirliğiyle maliktirler (TMK m. 640). Terekede bir anonim şirkete ait

⁴¹⁵ Kanuni temsilcinin bir kimseyi temsilci tayin etmesi durumunda bir alt temsilden mi söz edilmesi gerektiği, yoksa burada doğrudan doğruya kanuni temsilci tarafından tayin edilmiş bir temsilcinin mi söz konusu olduğu öğretide tartışmalıdır. Ayrıntılı bilgi için bkz. *İnceoğlu*, s. 244 ve orada dn. 541’de a.g.e.

⁴¹⁶ *Akyol*, s. 268 ve orada dn. 23’ de a.g.e. Aksi yönde, *Akyol*, s. 268 ve orada dn. 22’ de a.g.e.

⁴¹⁷ Kanun taslağında yer almayan “*içlerinden birini*” ifadesi, herhangi bir uyumsuzluğa mahal vermemek adına, Adalet Komisyonu tarafından kanun metnine eklenmiştir.

⁴¹⁸ Müşterek temsilcinin, bir temsilci olarak mı hareket ettiği yoksa hak sahibi mi olduğu öğretide tartışmalıdır. Temsilci tayin edilmesinin zorunlu olması gerekçesiyle, temsilcinin hak sahibi olduğunu savunmak; TTK m. 432 f. 2’de açık olarak yer alan “*temsilci olarak atayabilirler*” ifadesi ile çelişecektir. Bu sebeple, ister ortakların kendi içlerinden bir kişi ister üçüncü bir kişi müşterek temsilci olarak belirlenmiş olsun, tayin edilen kişi temsilci sıfatını taşıyacaktır. Konuya ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. *Çeker*, Oy Hakkı, s. 173-175.

⁴¹⁹ *Dağ*, s. 22; *Bahtiyar/Hamamcıoğlu*, s. 61.

⁴²⁰ Aynı yönde *Çeker*, Oy Hakkı, s. 173.

payların bulunması halinde bu süreçte mirasçılarının genel kurul toplantısına katılmak ve oy kullanmak için müşterek bir temsilci tayin etmeleri gerekmektedir⁴²¹. Genel kurulun iptaline ilişkin açılacak davanın da, taraflarca belirlenen müşterek temsilci tarafından açılması gerekir⁴²².

Kanun hükmünde müşterek temsilcinin nasıl tayin edileceğine ilişkin herhangi bir ifade yer almamaktadır⁴²³. Bu sebeple TMK hükümleri doğrultusunda elbirliğiyle mülkiyet halinde tarafların oybirliğiyle, paylı mülkiyet halinde ise oyçokluğuna ihtiyaç vardır; tarafların anlaşmaması halinde ise taraflardan her biri mahkemeye başvurarak müşterek bir temsilci tayin edilmesini isteyebilir⁴²⁴. Hüküm doğrultusunda atama yapılmaması halinde sonucun ne olacağına ilişkin TTK'da herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiş olması öğretide eleştirilmiştir⁴²⁵. Hükümün emredici nitelik taşıdığı göz önüne alınarak, müşterek temsilci atanmaması durumunda ilgili paydan doğan genel kurula katılma ve oy hakkının kullanılamayacağı sonucuna ulaşılmalıdır.

C- Birlikte temsil

Pay sahibi, birden fazla kişiye temsil yetkisi vererek kendisini genel kurulda temsil ettirebilir. Bu durumda, birlikte temsil yetkisinden söz edilir⁴²⁶. Genel kurula katılma hakkına ilişkin TTK'nın 425'inci maddesinin gerekçesine göre, hükümde “*bir kişiyi temsilci olarak*” ibaresinin yer alması, pay sahibinin temsil yetkisini birden çok kişiye vermesine engel olmamaktadır⁴²⁷. Eski Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nin 21'inci maddesine⁴²⁸ göre, her pay sahibi genel

⁴²¹ Çonkar, s. 253.

⁴²² Pulaşlı, Şerh, s. 851.

⁴²³ Müşterek temsilcinin tayin edilmesine ilişkin şekli şartlar için, tek bir pay sahibinin temsilci aracılığıyla katılmasına ilişkin kurallar aynen geçerli olduğundan ve konu yukarıda ayrıntılı olarak açıklandığından burada tekrar değinilmeyecektir.

⁴²⁴ Çeker, Oy Hakkı, s. 174 ve orada dn. 138 ve 139'da a.g.e.

⁴²⁵ Moroğlu, Öneriler, s. 236.

⁴²⁶ Akyol, s. 51; İnceoğlu, s. 225 vd.

⁴²⁷ TTK m. 425, Madde Gereğesi; aynı yönde bkz. Özdemir/Yiğit, s. 450. Ayrıca, gerekçeye göre, kanundan ve esas sözleşmeden doğan oy haklarından yoksunluk hallerinin dolanılması için bu yola başvurulması halinde birden fazla temsilci tayin edilemeyecektir.

⁴²⁸ Pay sahibinin malik olduğu paylar için birden fazla temsilci tayin edemeyeceğine ilişkin açıklamalar için bkz. Çeker, Oy Hakkı, s. 192; Yiğit, s. 61.

kurulda ancak bir kişi tarafından temsil edilebilmekteydi. Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nin konuya ilişkin 18'inci maddesi, mülga yönetmeliğin aksine, pay sahibinin genel kurulda sadece bir kişi tarafından temsil edilmesinin esas olduğunu; ancak, birden fazla kişiye temsil yetkisi verilmesi sebebiyle birden fazla kişinin genel kurula katılması durumunda bunlardan ancak biri tarafından oy kullanılabilereği hükmüne yer verilmiřtir⁴²⁹. Bu durumda, genel kurula katılacak olan bu kişilerin yetki belgelerinin olması halinde birden fazla kişinin pay sahibini temsilen genel kurula katılması mümkündür. Ancak, Yönetmelik hükmüne göre, genel kurula katılan bu kişilerden yalnızca birisi tarafından oy kullanılabilir. Bu halde, birden fazla paya sahip olan pay sahibinin örneğin bazı payları için bağımsız temsilciyi bazı payları için organın temsilcisini yetkilendirmesi oy hakkının sadece biri tarafından kullanılabilir olması nedeniyle anlamlı olmayacaktır⁴³⁰. Öğretide, Yönetmelik hükmünün TTK m. 477 f. 1 hükmünde dayanağını bulan bu ifadesinin kanunun *ratio legis*ine uygun olduğu ve kanunun gerekçesinde yer alan ifadeyi şeklen tamamladığı görüşü savunulmaktadır⁴³¹. Her ne kadar yönetmelik hükmü bu düzenlemesi ile oy hakkının kullanılması sırasında ortaya çıkabilecek belirsizlikleri ortadan kaldırmayı amaçlamakta ise de; TTK'nın gerekçesinde açıkça imkân tanınan bu hususun Yönetmelik hükmü ile sınırlandırılması hukuka aykırıdır. *Yiğit*'e göre, pay sahibi birden fazla temsilci tayin etmesine rağmen yetki belgesinde kimin oy kullanacağı belirlememişse, bu durum birlikte temsil kurallarına göre çözümlenmeli ve bütün temsilciler birlikte oy kullanmalıdır⁴³².

Ayrıca öğretide *Bilgili/Demirkapı*, gerekçede yer alan açık ifadeye hiç değinmeksizin, TTK m. 425 hükmünün asıl amacının birden fazla kişinin temsilci olmasına izin vermek olmadığını, aksine oy hakkının tartışılmaz bir biçimde tek bir temsilci tarafından kullanılması gerektiği hususunun vurgulandığını belirtmektedir. Ayrıca, buna bağlı olarak, esas sözleşmede tek temsilciyle temsil

⁴²⁹ Genel Kurul Toplantığı Yönetmeliği m. 18. f. 8 c. 4 gereği bu kural, payların birden fazla kişiye tevdi edildiği durumda her biri oy hakkı sahibi olan tevdi eden temsilcilerine uygulanmayacaktır.

⁴³⁰ Aynı yönde *Ayan*, s. 22.

⁴³¹ *Bilgili/Demirkapı*, s. 321.

⁴³² *Yiğit*, s. 68; aynı yönde bkz. *Özdemir/Yiğit*, s. 451.

edilme zorunluluğunun getirilebileceğini, bu halde toplantı başkanının birden fazla temsilciyi toplantıya almamasının mümkün olduğunu ve bunun pay sahibinin hakkının ihlali olmayacağını ifade etmiştir. Alman POK m. 134 f. 4 c. 2’de birden çok temsilci tayin edilmesi halinde şirketin bunu engelleyebileceği açıkça düzenlenmişken, TTK’nın kanun metninde bu yönde bir düzenleme yer almamaktadır. Ayrıca kanunun gerekçesinde yer alan “*pay sahibinin temsil yetkisini birden çok kişiye vermesine engel olmamaktadır*” ifadesi göz önüne alınarak Alman Hukuku’ndan farklı bir tercih yapıldığı kabul edilmelidir⁴³³. *Moroğlu*’na göre ise, esas sözleşmede düzenlenmesi halinde, gerçek veya tüzel kişi hak sahiplerinin birden fazla temsilci tayin etmek suretiyle genel kurula katılmaları mümkündür⁴³⁴. Gerekçede yer alan açık ifade karşısında, esas sözleşmede düzenlenmesine gerek olmaksızın birden fazla temsilci tayinine imkan tanınmalıdır.

V. Temsilcinin genel kurul toplantısına katılmaması ve yetkisiz katılma

A- Temsilcinin genel kurul toplantısına katılmaması

Pay sahibinin, genel kurula katılması ve oy kullanması için temsilci tayin ettiği hallerde, temsilcinin genel kurula katılma ve oy kullanma yükümüne ilişkin TTK’da açık bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu halde adına vekâletname düzenlenen temsilcinin genel kurula katılmaması halinde temsilcinin yokluğunda alınan genel kurul kararının akıbeti konusunda genel hükümlere göre karar vermek gerekecektir.

Alınan bir genel kurul kararının uygulanabilmesi, herşeyden önce hukuka uygun ve geçerli olmasına bağlıdır⁴³⁵. Genel kurul kararı, hukuka aykırılığın niteliğine göre TTK m. 445 gereği iptal edilebilirlik veya TTK m. 447 gereği

⁴³³ TTK m. 425, Madde Gerekçesi. Aynı yönde bkz. *Şener*, s. 473.

⁴³⁴ *Moroğlu*, Hükümsüzlük, s. 117.

⁴³⁵ *Moroğlu*, Hükümsüzlük, s. 21.

butlan yaptırımını ile karşılaşabilir⁴³⁶. Genel kurul kararı aleyhine iptal veya butlan davası açıldığı takdirde TTK m. 449 gereği mahkeme, yönetim kurulu üyelerinin görüşünü aldıktan sonra dava konusu kararın yürürlüğünün geri bırakılmasına karar verilebilir. Dolayısıyla bir genel kurul kararı yürürlüğünü durduran bir mahkeme kararı olmadıkça geçerlidir⁴³⁷. Örneğin, dava konusu genel kurul kararı ile yönetim kurulu üyesi seçilen kişiler mahkeme karar verinceye kadar yönetim kurulu üyesi olarak görev yapabileceklerdir⁴³⁸. Hangi genel kurul kararlarının butlan yaptırımını ile karşılaşacağı TTK'nın 447'nci maddesinde, hangi kararların iptal yaptırımını ile karşılaacağı ise TTK'nın 445'inci maddesinde belirtilmiştir ve temsilcinin genel kurul toplantısına katılmaması tek başına genel kurul kararının butlanı ve iptal edilebilirliği sonucunu doğurmayacaktır. Bu halde pay sahibinin iradesine aykırı olarak talimata aykırı kullanılan oyun geçerli olmasına benzer olarak, pay sahibinin genel kurula katılma isteğine rağmen temsilcinin genel kurula katılmaması halinde dahi alınan genel kurul kararı geçerli olacaktır. Dolayısıyla pay sahibi doğmuş olan zararını ancak temsilciden talep edebilecektir⁴³⁹.

Pay sahibi tarafından temsilci adına vekâletname düzenlemiş olması temsilcinin bu işi yapmakla yükümlü olduğu anlamına gelmemektedir⁴⁴⁰. Şöyle ki, bu tür bir yükümlüğün ortaya çıkması için her iki tarafa borç yükleyen bir vekâlet sözleşmesi yapılmalıdır. İsviçre uygulamasında da, özellikle Türk Hukuku'nda tevdi eden temsilcisi konumunda olan banka ve aracı kurumlar, pay sahibinden temsil yetkisi almakta ancak genel kurula katılma hususunda bir yükümlülük altına girmemektedirler⁴⁴¹. Ancak temsilcinin genel kurula katılacağı yönünde bir görüntü yarattığı hallerde, örneğin genel kurul öncesi talimat almak

⁴³⁶ Yaptırımların hukuki niteliğine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. *Moroğlu*, Hükümsüzlük, s. 24-46; *Karahan*, s. 554-563; *Bilgili/Demirkapı*, s. 341-352; *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, Ortaklıklar Hukuku, s. 526-538; *Pulaşlı*, Şerh, s. 797-836.

⁴³⁷ Aynı yönde Yarg. 11. HD. 1996/6988 E., 1996/7163 K., ve T. 22.10.1996, E.T. 16.02.2015, Sinerji Mevzuat Programı.

⁴³⁸ Yarg. 11. HD. 1978/3158 E., 1978/3661 K. ve T. 06.07.1978, E.T. 06.07.1978, Sinerji Mevzuat Programı.

⁴³⁹ *Yalçınduran*, s. 233.

⁴⁴⁰ *Çeker*, Oy Hakkı, s. 292; *Akyol*, s. 413.

⁴⁴¹ *Çeker*, Oy Hakkı, s. 292 ve orada dn. 147'de anılan *Weber-Dürler*, Depotstimmrecht, s. 51.

üzerine pay sahibine başvurması veya ücretini peşin alması vb., temsilcinin genel kurula katılma yükümlülüğünün bulunduğu söylenebilir⁴⁴².

B- Yetkisiz katılma

Genel kurula katılma hakkına sahip olan kişilerin listesi TTK m. 417 uyarınca genel kurul öncesinde yönetim kurulu tarafından hazırlanmaktadır. Pay yönetim kurulu tarafından hazırlanan listede bulunduğunu ve kendisinin onun temsilcisi olduğunu ispat etmesi gerekecektir. Bunun için gerekli şartları taşıyan temsil belgesinin genel kurul toplantısına girişte yönetim kuruluna ve toplantı başkanlığına ibraz edilmesi gerekmektedir⁴⁴³. Bu şekilde, yetkili temsilci teşhis edilmiş olacak ve genel kurula katılabilecektir.

Genel kurul toplantısına yetkisiz katılma hali, TTK'nın 433'üncü maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, pay sahibi oy hakkının kullanılmasına ilişkin sınırlamaları dolanmak veya herhangi bir şekilde etkisi bırakmak amacıyla, payları ve pay senetlerini başkasına verirse bu işlem geçersiz olacaktır. Bu işlem sonucunda genel kurula katılan kişi, toplantıya yetkisiz katılmış olacaktır. Ayrıca yetkisiz katılma hali genel kurul çağrısının yapılmasından toplantının tamamlanması sürecindeki hukuka aykırılıklar sebebiyle de ortaya çıkabilmektedir. Örneğin, TTK m. 431'e göre, organın temsilcisi, bağımsız temsilci, kurumsal temsilci ve tevdi eden temsilcileri genel kurulda temsil edecekleri pay miktarlarını, çeşitlerini, itibari değerlerini ve gruplarını şirkete bildirmekle yükümlüdürler. Bu bildirim yapılmadan elindeki temsil belgeleri ile genel kurula katılan kitlesel temsilci, temsil yetkisi kontrol edilmeden genel kurula katılmış olacaktır ve bu durum yetkisiz katılma sayılır⁴⁴⁴.

⁴⁴² Ücretin peşin ödenmesi örneği için bkz. *Çeker*, Oy Hakkı, s. 296.

⁴⁴³ *Moroğlu*, Oy Sözleşmeleri, s. 74-75; *Çeker*, Oy Hakkı, s. 271; *Yiğit*, s. 66; *Özdemir/Yiğit*, s. 449.

⁴⁴⁴ *Moroğlu*, hazır bulunanlar cetvelinin herkesin incelemesine açık olduğu ve belirtilen hususların buradan öğrenilebileceği ve temsilcinin bildirimde bulunmamak suretiyle iptal nedeni yaratabileceği gerekçesiyle yaptırımı abartılı bulmaktadır. Bkz. *Moroğlu*, Öneriler, s. 235.

Ayrıca TTK m. 428 ve m. 430 düzenlemelerine uygun olarak bildirme yayımlanmadığı takdirde, kitlesel temsilci olarak vekâlet toplanamaz⁴⁴⁵. Kitlesel temsilci, genel kurul ilanında yer almaz veya almasına rağmen bildirme yayımlamaksızın genel kurulda pay sahibi adına oy kullanırsa bu durum yetkisiz katılma sayılmalı ve genel kurulun iptaline yol açmalıdır⁴⁴⁶. Temsil yetkisinin pay sahibi tarafından geri alınması halinde ise, temsilcinin genel kurul toplantısına katılmasının yönetim kurulu ve genel kurul toplantı başkanlığı tarafından engellenebilmesi için, temsil yetkisinin geri alınmış olduğu şirkete bildirilmelidir. Bildirim halinde, toplantı başkanlığı yetkisiz temsilcinin genel kurula katılmasına engel olmalıdır, aksi halde genel kurulda alınan karar yetkisiz katılma sebebiyle iptal olabilir⁴⁴⁷. Ayrıca, pay devrinin onaylanmasına ilişkin başvurusu bağlam hükümleri gereği reddedilen payı devralan kişi, devreden pay sahibini temsilen genel kurula katılmış olabilir. Bu durum, m. 431 f. 1’de yer alan “oy hakkının kullanılmasına ilişkin sınırlandırmaları dolanma” hali olduğundan, genel kurul kararı yetkisiz katılma hükümleri kapsamında değerlendirilmelidir⁴⁴⁸.

TTK m. 431 f. 2 gereği, yetkisiz katılmalarla ilgili olarak her pay sahibi, toplantı başkanlığına itirazda bulunabilir, itirazını ve yönetim kuruluna da itirazda bulunmuş olduğunu geçirtebilir ve iptal davası açabilir. Bununla beraber, pay sahiplerinin yetkisiz katılmalara ilişkin itiraz etme yükümlülükleri bulunmamaktadır⁴⁴⁹. Yetkisiz katılma hususunda itiraza ilişkin karar verme yetkisi TTK m. 431 f. 2 gereği mahkemenindir⁴⁵⁰. Bu husus hükmün gerekçesinde, “*yetkisiz katılma itirazını ne toplantı başkanı ne genel kurul, ne de Sanayi ve Ticaret Bakanlığı temsilcisi çözebilir*” şeklinde ifade edilmiştir⁴⁵¹. Yetkisiz katılma halinde genel kurul kararının iptali için kimlerin dava açabileceği

⁴⁴⁵ *Pulaşlı*, Şerh, s. 767; *Kendigelen*, Değişiklikler, s. 279.

⁴⁴⁶ TTK m. 428, Madde Gerekeçesi; *Ayan*, s. 34 ve dn. 100 a.g.e; *Yayla*, s. 97.

⁴⁴⁷ *Yiğit*, s. 66; *Çeker*, Oy Hakkı, s. 271; *Karahan*, s. 539.

⁴⁴⁸ *Pulaşlı*, Şerh, s. 759.

⁴⁴⁹ *Akbay*, s. 129.

⁴⁵⁰ Toplantı başkanlığının ve toplantıda hazır bulunan bakanlık temsilcisinin tazminat sorumluluğuna ilişkin açıklamalar için bkz. *Yiğit*, s. 273 vd.

⁴⁵¹ TTK m. 431, Madde Gerekeçesi. Pay sahibinin yapmış olduğu yetkisiz katılma itirazının toplantı başkanı tarafından karara bağlanacağı görüşü için bkz. *Akbay*, s. 130. Genel kurul kararının iptali yaptırımını yerine temsilcinin toplantıya katılmasının engellenmesi gerektiği görüşü için Moroğlu, *Öneriler*, s. 236.

TTK'nın 446'ncı maddesinde düzenlenmiştir ve hükme göre toplantıda hazır bulunsun veya bulunmasın, olumsuz oy kullanmış olsun ya da olmasın; genel kurula katılma yetkisi bulunmayan kişilerin veya temsilcilerinin toplantıya katılıp oy kullandıklarını ileri süren pay sahipleri iptal davası açabilirler. Genel kurul kararının iptali için yetkisiz katılan kişilerin kullandıkları oyların sonuca etkili olması gerekmektedir. Ancak TTK m. 431 f. 2 hükmü doğrultusunda pay sahiplerinden herhangi birinin talebine rağmen toplantı başkanının kitlesel temsile ilişkin bildirimleri açıklamaması halinde açılacak iptal davasında bu oyların karara etkisine bakılıp bakılmayacağı hukukumuzda yeni bir düzenleme olup, konu İsviçre öğretisinde de tartışmalıdır. İsv. BK'nın gerekçesine göre oyların sonuca etkili olması gerekmektedir, öğretide ise kanun metninde herhangi bir açıklık bulunmadığından etkili olma şartının aranmaması gerektiği savunulmaktadır⁴⁵². TTK m. 446 f. 1 altb. (b) hükmünün, TTK m. 431 düzenlemesine uygulanmaması yönünde TTK'da da herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bu bağlamda hukuk güvenliğinin sağlanması açısından genel kurul kararının kullanılan oylar ancak sonuca etkili ise iptal edilmesi uygun olacaktır⁴⁵³. Temsilci aracılığıyla genel kurul toplantısına katılınması halinde iptal davası açma hakkı temsilciye değil, pay sahibine aittir⁴⁵⁴.

VI. Temsil yetkisinin sona ermesi

A- Geçerlilik süresi ve vekâlete konu işlemin sona ermesi

Temsil yetkisinin geçerlilik süresine ilişkin TTK'da herhangi bir düzenleme yer almadığından yetkinin geçerlilik süresi pay sahibinin iradesine bağlıdır. Kural olarak borcun ifası, sözleşmenin sona erme sebeplerinden en doğal olanıdır ve dolayısıyla vekil vekâlete konu işlemi yerine getirilmiş ise, temsil ilişkisinin sona erdiği kabul edilecektir⁴⁵⁵. Diğer deyişle pay sahibi tarafından temsil belgesinde

⁴⁵² Çeker, Oy Hakkı, s. 300.

⁴⁵³ Aynı yönde bkz. Karahan, s. 545.

⁴⁵⁴ Pulaşlı, Şerh, s. 848; Bilgili/Demirkapı, s. 356; Oğuzman/Öz, s. 240.

⁴⁵⁵ Yalçınduran, s. 87.

herhangi bir geçerlilik süresi belirtilmemişse, belgede ilgili genel kurul tarihi yer aldığından temsil yetkisi toplantının sona ermesi anında sona erecektir⁴⁵⁶. Bu durumda, temsil yetkisini sona erdiren diğer sebeplerin (istifa, azil, ölüm vb.) varlığı aranmaz⁴⁵⁷. Buna karşılık pay sahibi temsil belgesinde yetkinin hangi tarih aralığında kullanılacağını belirtebilir ve örneğin “bu temsil yetkisi verildiği tarihten itibaren 3 ay geçerlidir” ifadesine yer verilebilir⁴⁵⁸. Temsil belgesinde yer alan bu geçerlilik süresi aşağıda açıklandığı şekilde ikinci bir toplantı yapılmasının gerekmesi halinde önem taşıyacaktır. Eğer ikinci toplantı belgede belirtilen geçerlilik süresinden sonraki bir tarihte yapılacak ise pay sahibi tarafından yeni bir temsil belgesi düzenlenmesi gerekecektir.

Halka kapalı şirketler açısından Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nin 21'inci maddesi ile halka açık şirketler açısından Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği'nin 10'uncu maddesinin birinci fıkrası gereği pay sahibi tarafından temsilci adına düzenlenen vekâletname, ait olduğu genel kurul toplantısı ve yeni bir temsilci atanmadığı sürece hukuken bunun devamı sayılan toplantılar için geçerlidir⁴⁵⁹. Dolayısıyla ilk toplantı için düzenlenen vekâletname, TTK'nın 420'nci maddesi gereği azınlığın talebiyle veya 418'inci ve 421'inci maddeleri gereği birinci toplantıda yeterli nisabın sağlanamaması sebebiyle yapılacak ikinci genel kurul toplantısı için de geçerlidir. Bu sebeple, ilk genel kurul toplantısının belirtilen sebeplerle yapılamaması halinde vekâlete konu işlem sona ermiş sayılmaz. Tarihi yeniden belirlenen genel kurul toplantısında temsilci, ilk toplantı için verilmiş olan yetkiye dayanarak yeni tarihli toplantıya katılabilir ve pay sahibi adına oy kullanabilir⁴⁶⁰. Ayrıca, eğer temsile konu pay hamiline yazılı senede bağlıysa ve bu sebeple ilk genel kurul öncesinde giriş kartı alınmış

⁴⁵⁶ Çeker, Oy Hakkı, s. 275-276.

⁴⁵⁷ Vekilin vekâlete konu işlemi gereği gibi yerine getirdiğinin ve özen borcuna aykırı davranmadığının tespit edilmesi halinde, örneğin pay sahibinin menfaatine aykırı olarak oy kullanması veya pay sahibinin vermiş olduğu talimatlara aykırı olarak oy kullanması durumunda, vekil bakımından kötü ifa söz konusu olur. Bu durumda kullanılan oy geçerli olacak ancak vekil tazminat ödeme borcu altına girmiş olacaktır.

⁴⁵⁸ Akyol, s. 414.

⁴⁵⁹ Bu düzenleme, ancak temsil belgesinde temsil yetkisinin geçerlilik süresinin bulunmaması halinde geçerlidir Aynı yönde Yiğit, s. 66. Alman POK m. 135'de yer alan temsil yetkisi süre sınırının Türk Hukuku'na alınması gerektiği görüşü için bkz. Yanlı, s. 116.

⁴⁶⁰ Yiğit, s. 65.

olduğunda, ikinci toplantı için tekrar giriş kartı alma zorunluluğu bulunmamaktadır⁴⁶¹. Temsilci, ilk toplantı için alınmış olan giriş kartı ile ikinci toplantıya katılabilir⁴⁶².

B- Diğer sona erme sebepleri

Pay sahibi, herhangi bir kimseye vermiş olduğu temsil yetkisini, TBK'nın 42'nci maddesinin birinci fıkrası gereği her zaman geri alabilir, diğer deyişle, temsilciyi azledebilir⁴⁶³. Temsil yetkisinin geri alınması, tek taraflı bozucu yenilik doğurucu bir hakkın kullanımını niteliğindedir ve bu sebeple azil temsilciye ulaştığı anda hüküm ve sonuçlarını doğuracaktır⁴⁶⁴. Ancak TBK'nın 42'nci maddesinin temsil yetkisi şirkete doğrudan veya temsilciye yazılı temsil belgesi verilmek suretiyle dolaylı olarak bildirilmiş ise, pay sahibinin azil iradesini şirkete bildirmesi gerekmektedir⁴⁶⁵. Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği'nin 5'inci maddesinin ikinci fıkrası bunu öngörerek halka açık anonim şirketlerde azil halinde durumun derhal şirkete ve temsilciye bildirilmesi gerektiğini açıkça düzenlemiştir. Ancak Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nde tevdi eden temsilcisine ilişkin yer alan düzenlemeler hariç, diğer şirketler için açık bir düzenleme yapılmamıştır. Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nin 45'inci maddesinin üçüncü fıkrası gereği tevdi eden ise, tevdi eden temsilcisi olarak yetkilendirdiği kişi veya kurumu, genel kurul gününden bir gün öncesine kadar değiştirebilir. Tevdi eden temsilcisinin azli açısından bir günlük süre öngörülmesine rağmen, halka açık şirketler açısından Vekaleten Oy Kullanılması Tebliğ m. 10 f. 2 c. 1'de pay sahibinin genel kurul toplantı gününe kadar her

⁴⁶¹ Hamiline yazılı pay senetlerinde genel kurul öncesi giriş kartı alma zorunluluğuna ilişkin bkz. Bölüm III-(A)-(1)-(a)-(bb).

⁴⁶² Yarg. 11. HD. 1974/645 E., 1974/1075 K. ve T. 28.03.1974, E.T. 25.02.2015, Sinerji Mevzuat Programı.

⁴⁶³ *Tanrıver*, s. 82-83; *Akbay*, s. 116; *Yiğit*, s. 66; *Özdemir/Yiğit*, s. 448. Yalnızca haklı sebeplerin varlığı halinde temsilcinin azledilebileceği görüşü için bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, Ortaklıklar Hukuku, s. 508.

⁴⁶⁴ *Tanrıver*, s. 83 ve orada dn. 114'de a.g.e.

⁴⁶⁵ Yetkisiz temsile ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. *Akyol*, s. 447 vd., *Oğuzman/Öz*, s. 248 vd.

zaman temsilciyi azletmesi⁴⁶⁶ mümkündür. Tüm şirketler açısından uygulanacak yeni bir düzenleme yapılması ve hükümler arasında birlik sağlanması uygun olacaktır.

Temsil yetkisinin geri alındığının genel kuruldan önce, şirkete ve temsilciye yetkinin verilmesine eş değer bir yol⁴⁶⁷ ile bildirilmesi önem arz etmektedir. Böylece temsilcinin yetkisiz olarak genel kurula katılmasının ve oy kullanmasının önüne geçilmiş olacaktır⁴⁶⁸. Pay sahibi tarafından şirkete bildirim yapıldıktan sonra toplantı başkanlığı yetkisiz temsilcinin toplantıya katılmasına engel olmalıdır⁴⁶⁹. Aksi halde, ilgili genel kurul kararı yetkisiz katılma sebebiyle iptal edilebilecektir. Pay sahibi tarafından temsilciye ve şirkete bildirim yapılmaması halinde temsil yetkisinin üçüncü kişiler nezdinde devam ettiği yönünde bir görüntü yaratılmış olacak ve iradi temsil yetkisi geri alınmış olmasına rağmen yerini iyiniyetin korunması amacıyla kanuni temsil yetkisi almış olacaktır. Bir başka ifadeyle, yaratılmış olan haklı güvenin korunması amacıyla “*ex voluntate*” (iradeye dayalı) bir sorumluluk yerine “*ex lege*” (kanundan doğan) bir sorumluluk yüklenilmiş olacaktır. Böylece azledilen temsilcinin genel kurula katılmış olması ve oy kullanması yetkisiz katılma sayılmayacak TBK m. 42/III gereği geçerli sayılacaktır⁴⁷⁰.

Öte yandan, temsilcinin de her zaman istifa etmesi mümkündür⁴⁷¹. Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği m. 10 f. 2 ile buna açıkça imkân tanınmışken, Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği’nde bu yönde bir düzenlemeye yer verilmemiş olması ve özellikle tevdi eden temsilcisinin pay sahibi tarafından azledilmesinin

⁴⁶⁶ Halka açık şirketlerde temsilcinin istifa etmesi halinde de aynı kura geçerlidir.

⁴⁶⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. *Kocayusufoğlu*, s. 210. *Yiğit*’e göre, şirkete yapılacak bildirim özel bir şekle tabi değildir, bkz. *Yiğit*, s. 66. *Özdemir/Yiğit*’e göre ise, bildirim adi yazılı şekilde yapılması yeterlidir, bkz. *Özdemir/Yiğit*, s. 448.

⁴⁶⁸ Benzer bir uygulama gayrimenkul satışına ilişkin vekâletnamelerin geri alınmasında uygulanmaktadır. Temsilciye noter kanalıyla azilname gönderilmekte, akabinde ilgili tapu müdürlüğüne azilnamenin bir sureti gönderilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Akyol*, s. 429. *Akbay*’a göre, temsil belgesinin temsilciden geri alınması temsil yetkisinin geri alınması için yeterli olup, ayrıca şirkete bildirilmesine gerek yoktur. (Bkz. *Akbay*, s. 116.) Belgenin çoğaltılması ihtimaline karşılık Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği düzenlemesine benzer olarak şirkete bildirimde bulunmak pay sahibi açısından daha güvenli olacaktır.

⁴⁶⁹ *Yiğit*, s. 66; *Çeker*, Oy Hakkı, s. 276.

⁴⁷⁰ *Akbay*, s. 116; *Kocayusufoğlu* s. 211 ve orada dn. 12-13’de a.g.e.

⁴⁷¹ Temsilcinin temsilcilikten çekilmesine ilişkin diğer deyişle istifa etmesine ilişkin öğretide yer alan tartışmalar için bkz. *İnceoğlu*, s. 267.

mümkün olduğu açıkça belirtilmişken, temsilcinin istifasına ilişkin herhangi bir düzenleme yapılmaması doğru olmamıştır. Tüm şirketler ve temsil türleri açısından yeknesak bir düzenlemenin getirilmesi uygun olacaktır. Temsilcinin istifa zamanı pay sahibinin menfaatleri açısından büyük önem taşımaktadır. Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği m. 10 f. 2 c. 1’de istifanın genel kurul toplantı gününe kadar mümkün olduğu belirtilmiş ise de pay sahibinin yeni bir temsilci tayin etmesi veya asaleten toplantıya katılması gerektiği göz önüne alınarak istifanın uygun bir süre öncesinde yapılması gerekmektedir. Ayrıca aynı hükmün ikinci cümlesinde istifanın hem pay sahibine hem de şirkete bildirilmesi gerektiği düzenlenmiştir. İstifa, pay sahibine varması gereken tek taraflı bir irade beyanı⁴⁷² olduğundan istifanın şirkete de bildirilmesi gerektiğinin düzenlenmesi yerinde olmamıştır. Sadece pay sahibine bildirilmesi yeterli olmalıdır.

Organın temsilcisinin ve bağımsız temsilcinin görevi kabul ettiği zaman genel kurul çağrısında, kitlesel temsilcisi olarak önerilmektedir. İsviçre öğretisinde, önerilen organın temsilcisinin genel kurula katılamayacak olması halinde, şirket yönetim kurulunun şirkete bağımlı bir başka kişi belirlemesinin mümkün olduğu; ancak önerilen bağımsız temsilcinin genel kurula katılamaması halinde bağımsızlığından şüpheye düşüleceği gerekçesiyle şirket tarafından başka bir kişinin belirlenmesinin mümkün olmadığı savunulmaktadır⁴⁷³. Ancak, İsviçre düzenlemesinden farklı olarak TTK’da kitlesel temsilcilerin bildirge yayımlama zorunluluğu bulunduğundan İsviçre’de yer alan bu görüşe bağımsız temsilci değişikliği açısından katılmak mümkün değildir. Bildirge yayımlandıktan sonra temsilcinin zorunlu sebeplerle değiştirilmesi mümkün olmalıdır. Aksi halde, kitlesel temsilcisiye bildirge doğrultusunda oy kullanması için yetki veren pay sahipleri genel kurula istemleri dışında katılamayacaklardır.

Pay sahibi, temsilciye yetkisini başkasını tevkil etme yetkisi vermiş ve temsilci de genel kurula katılması için başka birini tayin etmiş olabilir⁴⁷⁴. Bu durumda alt temsilcinin azledilebilmesi için asıl temsilcinin azledilmesi yeterli

⁴⁷² *İnceoğlu*, s. 267.

⁴⁷³ *Ayan*, s. 16 ve orada dn. 39’da anılan *Studer*, s. 140-141.

⁴⁷⁴ *Oğuzman/Öz*, s. 239.

olup ayrıca alt temsilcinin de azledilmesi gerekmemektedir⁴⁷⁵. *Akyol*'a göre, asıl temsilcinin azledilmesi alt temsilcinin de azledildiği anlamına gelir; ancak bu sonuç genelleştirilmemelidir⁴⁷⁶. Her ne kadar, bazı hallerde alt temsilcinin azledilmek istendiği düşünülemez ise de; çalışmamızın konusu olan genel kurulda temsil hususunda, temsilci tayin edilen kişiden yetkileri geri alınmış ise alt temsilcilerden de alındığı kabul edilmelidir.

Pay sahibinin temsilciyi yetkilendirirken, temsil yetkisini geri alma hakkından feragat etmesi veya bu hakkın sınırlandırılması mümkün değildir. Bu doğrultuda, geri almanın herhangi bir nedene de dayanması gerekmemektedir⁴⁷⁷. Böyle bir feragat veya sınırlama TBK m. 42'nin emredici düzenlemesine aykırıdır⁴⁷⁸.

Temsilcinin ölümü, hakkında gaiplik kararı alınması, fiil ehliyetinin kaybı, tüzel kişi ise iflası veya tüzel kişiliğinin son bulması halinde temsil yetkisi kendiliğinden sona erecektir⁴⁷⁹.

VII. Sonuç

Genel kurula katılma hakkı, pay sahipliğinden doğan oy hakkı, özel denetim isteme hakkı, bilgi alma ve inceleme hakkı gibi diğer kişisel hakların kullanılması açısından öncelik taşıyan ve pay sahibinin kanun yollarına başvurmaksızın yatırımcısı olduğu şirketteki statüsünü koruyabilmesi için sahip olduğu temel ve vazgeçilmez bir haktır. TTK'nın tasarı sürecinde ve yürürlüğe girmesi sonrasında mevzuat hükümlerinde bu konuda birçok değişiklik olmuş ve çok sayıda ikincil düzenleme yürürlüğe girmiştir.

Pay sahipleri maddi ve/veya psikolojik birçok sebeple genel kurula katılmaktan kaçınmakta, bu da yabancılaşma ve ağırlaştırılmış nisap gerektiren kararların alınamaması sebebiyle organ yokluğu ve akabinde şirketin feshi gibi

⁴⁷⁵ Aynı yönde bkz. *Akyol* s. 432 ve aksi yönde bkz. *Tanrıver*, s. 83.

⁴⁷⁶ *Akyol*, s. 432.

⁴⁷⁷ *Ayan*, s. 21.

⁴⁷⁸ *Akbay*, s. 117; *Oğuzman/Öz*, s. 241.

⁴⁷⁹ *Çeker*, *Oy Hakkı*, s. 276. Temsil yetkisinin kendiliğinden sona ermesine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. *İnceoğlu*, s. 286 vd; *Oğuzman/Öz*, s. 239 vd.

sorunları beraberinde getirmektedir. Bu sorunlara karşı önerilen çözümlerden biri de, pay sahiplerine temsilci aracılığıyla genel kurul toplantısına katılma imkânı tanınmasıdır. Eski TTK düzenlemesinin aksine, pay sahibi adına genel kurul toplantısına katılacak olan temsilcinin pay sahibi olması zorunluluğu öngörülmesi, herhangi bir istisnası olmaksızın, mümkün değildir. Ancak, temsilcinin pay sahibi olması dışında başkaca sınırlamalar öngörülmesi sınırlı olarak mümkündür.

Pay sahiplerinin genel kurulda temsili, bireysel temsil ve kitlesel temsil olarak ikiye ayrılmaktadır. Bireysel temsil başlığı altında adi temsilci ve tevdi eden temsilcisi kavramları yer almaktadır. Adi temsil sisteminde yetkilendirme için pay sahibi tarafından temsilci adına vekâletname düzenlenmesi gerekmektedir. Tevdi eden temsilcisi ise yeni bir kavram olup, proxy sisteminin bir yansıması olarak özellikle yabancı yatırımcılar açısından tercih edilebilir bir yöntemdir. Tevdi eden temsilcisinin usulüne uygun olarak genel kurul öncesi talimat almaması halinde veya genel kurulda talimata aykırı oy kullanılması halinde dahi genel kurul kararı iptal edilebilir nitelik taşımamaktadır. Bu durumda, klasik temsil sisteminden farklı olarak getirilmeye çalışılan *proxy* sistemine yaklaşılmamakta ve tevdi eden temsilcisinin talimata aykırı oy kullanması halinde kullanılan oy geçerli olmaktadır.

TTK'da pay sahiplerinin genel kurula katılımının artırılması amacıyla yeni bir temsil türü olarak kitlesel temsil sistemi (organın temsilcisi, bağımsız temsilci ve kurumsal temsilci) öngörülmüştür. Güç boşluğu sorununun özellikle yaşandığı halka açık şirketlerin, kitlesel temsil sisteminin dışında bırakılması bu noktada yerinde olmamıştır. TTK'da öngörülen kitlesel temsil sistemi dışında bırakılan halka açık şirketler açısından ise çağrı yoluyla vekâlet toplayan temsilciler ve yönetim temsilcisi uygulanmaktadır. Sistemin işlerlik kazanabilmesi için çağrı yoluyla vekâlet toplayan temsilcilere verilen talimatlara ilişkin, *proxy* sistemi benimsenmeli ve bu husus Vekaleten Oy Kullanılması Tebliği'nde açıkça belirtilmelidir.

Oy hakkı, kural olarak hamiline yazılı pay senetlerinin yanısıra diğer tüm paylarda pay sahibine ait olmakla beraber bazı istisnai durumlarda pay sahibi olmayan kişiler tarafından da kullanılabilir. Örneğin, aksi

kararlaştırılmadıkça oy hakkı intifa hakkı sahibi tarafından kullanılmaktadır. Bu noktada pay sahibinin genel kurul toplantısına katılmış olup olmadığı önem taşımaksızın, intifa hakkı sahibi genel kurul kararının iptali için dava açabilir. Diğer hak sahipleri tarafından oy hakkının kullanılabilmesi için ise, pay sahibi tarafından vekâletname düzenlemek suretiyle yazılı bir yetkilendirme yapılması ve özel olarak oy hakkının kullanılması husunda yetki verildiğinin belirtilmesi gerekmektedir.

Pay sahibi adına bir kanuni temsilci tayin edilmesi halinde kanuni temsilci, genel kurul toplantısına bizzat katılabileceğİ gibi yetkilendirme belgesinde açıkça sınırlandırılmadıkça tayin edeceğİ alt temsilci aracılığıyla da kullanabilir. Pay sahibi birden fazla kişiye temsil yetkisi vererek kendisini genel kurulda temsil ettirebilir, bu halde bütün temsilcilerin birlikte oy kullanabilmesine imkân tanınmalıdır. Pay sahibinin genel kurula katılma isteğİne rağmen temsilcinin genel kurula katılmaması halinde genel kurul kararı geçerli olacak, pay sahibi ancak temsilciden zararını talep edebilecektir.

Pay sahibi tarafından temsilciye verilen yetkinin geçerlilik süresi istifa, ölüm vb. sebepler dışında pay sahibinin iradesine bağıdır. Temsilcinin genel kurul toplantısı öncesinde azledilmesi ve istifa etmesi halinde, farklı temsilci türleri için farklı uygulamalar öngörülmektedir. Ayrıca halka açık ve kapalı şirketler açısından da temsil yetkisinin sona ermesi farklı kurallara bağlanmıştır. Pay sahiplerine ve temsilcilere kolaylık sağlamak açısından bu konuda yeknesak bir uygulama geliştirilmesi gerekmektedir.